

काव्यमाला १०.

समरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन महामहोपाध्यायपण्डितश्रीदुर्गाप्रसाद-
तनयेन पण्डितकेदारनायेन च संशोधितः ।

द्वितीयावृत्तिः ।

स च

मुम्बय्यां

पाण्डुरङ्ग जावजी

इत्येतैः स्वीये निर्णयसागराख्यमुद्रणालये

मुद्रयित्वा प्रकाशितः ।

प्रकाशकः १८५८, सनाशकः १९३६.

मूल्यं १ रूप्यकः ।

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणार्थिपये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायश्रात्म्याधिपते-
रैवाधिकारः ।)

समरपुंगवदीक्षितः, तदीयो यात्राप्रबन्धश्च ।

अतिरात्रयञ्चा वाधूलकुलजलधिकौस्तुभः कनकाठपाठविरुदाङ्कः
श्रीसमरपुंगवदीक्षितनामायं कविः षोडश्याः ख्रिस्तशताब्द्या (१५७४
ख्रिस्ताब्दात् परम्) अन्ते दक्षिणदेशे बटवनाभिधाननाम्नि नगरे
श्रीवेङ्कटेशादनन्तम्मायां जन्म लेभे इति तदीये यात्राप्रबन्धे लिखितयां
ग्रन्थनायकजननकालिकया ग्रहस्थित्या, द्वितीयाद्यासे (सौभागिनेयः
स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् । असेवत शिवाकल्पकल्पमप्यव्यदीक्षि-
तम् ॥' इत्यादिना कृतेन तदात्वं एव वर्तमानस्य सुप्रसिद्धस्य विद्वद्वरे-
ण्यस्य श्रीरङ्गराजाध्वरेस्तनूद्भवस्य चित्रमीमांसाचनेकनिबन्धरचयितुः
श्रीमदप्पयदीक्षितस्य वर्णनेन च सुस्पष्टमभ्युपगम्यते ।

सा ग्रहस्थितिर्यथा—

‘अथाध्युपितकेसरिण्यहिमभासि मेघं गते

कलावति तुलाधरोदयमुपेयुपि स्वामिनि ।

स्रतुङ्गजुपि वाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे

शुभैकजनने दिने सुतमसूत शतोदरी ॥

सिंहिकातनुशुभा सह योगः सांप्रतं गृगपतेरजनीति ।

स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुपसिंहः ॥’ इति ।

श्रीमदप्पयदीक्षितस्य समुद्भवसमयस्तु संस्कृतचन्द्रिकायाः पष्ठे खण्डे
तदीयजीवनचरितोपन्यासेऽस्मात्प्रियसुहृत्प्रवरैः श्रीमद्विर्विद्यावाचस्पतिभिः
श्रीमदप्पाशास्त्रिभिर्विद्वद्भिः प्रमाणैः श्रीमदीक्षितवंशोद्भवैः श्रीवैद्यनाथशा-
स्त्रिभिः त्रेपितैस्तस्वितिसूचकश्लोकैश्च १५५४ ख्रिस्ताब्दो निर्णत

एव । उपरितना ग्रहस्थितिरप्पयदीक्षितजन्मनो विंशतेर्वर्षेभ्यः परमासी-
दिति नातिरोहितं ग्रहस्थितिविदाम् । एतावता पर्यवसितं यत्किल कवि-
रयं १५७४ ख्रिस्ताब्दात्परं वभूवेति ।

कवेरस्य अनन्ताम्मा श्रीवेङ्कटेशश्च पितरौ । द्वाविडजातीय एवायं
भवेदिति तदीयविरुदायल्या तन्नाम्ना चानुमीयते ।

ग्रन्थोऽयं समरपुंगवदीक्षितेन स्वस्य ज्येष्ठभ्रातृस्तीर्थयात्रामधिकृत्य
विरचित इति दक्षिणेषु तीर्थयात्राप्रबन्धनाम्नाप्यस्य प्रसिद्धिः ।

ग्रन्थस्यास्य पुस्तकमेकमध्यर्धसप्तमाश्वासपर्यन्तं स्वर्गवासिभिः श्री-
काशीनाथपरबमहोदयैः प्रेषितम् । अर्धसप्तमाश्वासात् समाप्तिपर्यन्तं
मद्रपुरस्थराजकीयपुस्तकालयात् । श्रीमतां रावबहादुरपदविभूषितानां
श्रीरङ्गाचार्यमहोदयानामनुज्ञया श्रीविरदाचार्यमहोदयैः प्रेषितमिति तयोः
कृतज्ञाः स्मः । शेमुषीदोषादक्षरयोजकदोषाद्वा यदत्र स्खलितं स्यात्त-
त्क्षाम्यं श्रीमद्भिरिति शम् ।

केदारनाथशर्मा

काव्यमालासंपादकः ।

यात्राप्रबन्धस्य विषयक्रमः ।

प्रथम आश्वत्से (पृ. १—१९ पृ.)

मङ्गलाचरणादिकम्, बटवनाभिधानाया राजधान्या वर्णनम्, तत्रत्य धर्मशि-
ष्ययोगिनः स्वप्ना सह प्रत्यक्तृजनकस्य धीवेङ्कटेशस्य परिणयः । तस्याः पुत्रप्रा-
प्त्यर्थं शिवाराधनम्, विमुक्तिकासारधानम्, सूर्यस्तुतिः, कात्यायनीदर्शनम्,
कात्यायनीस्तुतिः, द्विपास्यदर्शनम्, द्विपास्यस्तुतिः, नन्दिकेश्वरस्तुतिः, शिव-
स्तुतिः, गौरीस्तुतिश्च । तत्प्रसादात् गर्भधारणं चेल्लेते विषयाः ।

द्वितीय आश्वत्से (पृ. २०—३२ पृ.)

पुत्रोत्पत्तिः, पुत्रस्य विद्याभ्यासादिकम्, पाणिग्रहणम्, सोदर्याभ्यां समरपुं-
वगसूर्यनारायणाभ्यां सह श्रीमदप्स्यरीक्षितसविधे विद्याभ्यासश्चेल्लेते विषयाः ।

तृतीय आश्वत्से (पृ. ३२—५७ पृ.)

वसन्तवर्णनम्, तीर्थयात्रार्थं प्रस्थानम्, प्रथमं काशीपुरीगमनम्, काशीपु-
रीवर्णनम्, एकाग्रेश्वरवर्णनम्, एकाग्रेश्वरस्तुतिः, कामाक्षीस्तुतिः, विष्णुदर्श-
नम्, विष्णुस्तुतिश्चेल्लेते विषयाः ।

चतुर्थ आश्वत्से (पृ. ५७—७६ पृ.)

सूर्योदयवर्णनम्, उद्यानवर्णनम्, सूर्यात्मनवर्णनम्, चन्द्रोदयवर्णनम्,
प्रसन्नवशाद्दूतीप्रेषणम्, संभोगवर्णनम्, चेल्लेते विषयाः ।

पञ्चम आश्वत्से (पृ. ७६—९३ पृ.)

कावेरीवर्णनम्, सेतुवर्णनम्, सेतुस्तुतिः, गन्धमादनपर्वतीयशिवस्तुतिः,
पाण्ड्यदेशगमनम्, तत्र हालस्यपुरे भीमाक्षीस्तुतिः, शिवस्तुतिः, प्रन्थनायकस्य
द्वितीय उद्वाहश्चेल्लेते विषयाः ।

षष्ठ आश्वासे (पृ. ९४—१२४ पृ.)

प्रीष्मवर्णनम्, गयातीर्थगमनोपक्रमः, मध्येमार्गं स्वामिकार्तिकस्तुतिः, माकरु-
पावलोकनम्, वेङ्कटेशदर्शनम्, कालहस्तिपतिशिवस्तुतिः अम्बिकास्तुतिः, श्रीपर्व-
तगमनम्, अहोबलपतिदर्शनम्, पुनश्चञ्चीस्तुतिथेलेते विषयाः ।

सप्तम आश्वासे (पृ. १२४—१४४ पृ.)

गोकर्णगमनम्, कतिपयनदीवर्णनम्, तदनुपककतिपयपुर्यादिवर्णनम्, मधुरा-
पुरीस्थमुकुन्दस्तुतिः, गङ्गास्तुतिथेलेते विषयाः ।

अष्टम आश्वासे (पृ. १४४—१६३ पृ.)

केदारेश्वरदर्शनम्, बदर्याश्रमविलोकनम्, कामरूपकामाक्षीस्तुतिः, कपिलाश्र-
मदर्शनम्, नीलगिरिगमनम्, तत्र जगन्नाथस्तुतिः, ततो गयाक्षेत्रगमनम्, ततश्च
विविधतीर्थावगाहनानन्तरं विन्प्येश्वरीस्तुतिः, प्रयागे स्रोतस्त्रिनीत्रिकसमागम-
स्तुतिः, साकेतगमनम्, तत्र रामभद्रस्तुतिथेलेते विषयाः ।

नवम आश्वासे (पृ. १६३—१७६ पृ.)

वाराणसीगमनम्, वाराणसीस्तुतिः, विश्वेशस्तुतिः, ईश्वरीस्तुतिः, ग्रन्थसमाप्ति-
थेलेते विषयाः ।

काव्यमाला ।

श्रीसमरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

प्रथम आश्रासः ।

श्रियं स पुष्पात्तु वृषध्वजो मे जिगीषतो यस्य पुरानुपूर्वाम् ।
चक्रीभवद्भूधरचापसङ्गी वाणोऽपि चक्री भवति स जैत्रः ॥ १ ॥

पौलोम्यपिंपितादुका चरणयोः पाणिस्फुरद्वेत्रया

भारत्या पुरतो निवारितजना पद्माकरालम्बिनी ।

प्रक्रान्तस्तुतिरद्विराजतनया प्राचीनवाचां गणै-

रायान्ती पतिमन्दिरं निजगृहादन्तर्मम द्योतताम् ॥ २ ॥

वामस्त्रनवलदाननमन्यकुचादानतरलहस्ताग्रम् ।

आत्मजमवलोकयतोः शिवयोरेकः स्मिताङ्कुरो जयति ॥ ३ ॥

विरलीभवद्विलोकनतरलीकृतगोपभीरुचैतन्यम् ।

करलीलया मुखापिंपितमुरलीवादनपरं महः सेवे ॥ ४ ॥

आनन्दायास्तु कालिन्दी पुरः स्त्रान्मे सरस्वती ।

निङ्गुतां जडुतनया रंहसा राशिमंहसाम् ॥ ५ ॥

काञ्चीमुखानि परमावधिकाशिकानि

पुण्यस्थलानि कतिचिक्क्षितिभूषणानि ।

चारूणि योजयितुमग्रजसत्कथायां

कुर्वे मतिं गुणतताविव मौक्तिकानि ॥ ६ ॥

देशिकस्य कृपया हि देहिनामापतन्ति पुरुषार्थसंपदः ।
तत्कथारसनिमज्जनं विना मत्कृतेरनघता कथं भवेत् ॥ ७ ॥

कल्याणनिधिमाचार्यकटाक्षं किमिति स्तुमः ।

ईश्वरोणां प्रसादोऽपि यस्यावसरमीक्षते ॥ ८ ॥

कालिदासकविमुख्यभारतीपारणाकृतिन एव पण्डिताः ।

भाषिते मम भजेयुरादरं स्वादुसेविन इवाम्लवस्तुनि ॥ ९ ॥

फाणिताञ्चितपयःसहोदरे गद्यपद्यमयकाव्यगुम्फने ।

चापलं किमपि मे रसज्ञया स्वानुरूपमनयानुभूयते ॥ १० ॥

पद्येषु बाहुल्यमिह प्रबन्धे मितानि गद्यानि तु तावतापि ।

अस्येव लक्ष्मानुगमो रसज्ञैर्विच्छित्तिभेदाः परमीक्षणीयाः ॥ ११ ॥

महाकविसरस्वती मधुरकाव्यनिर्वर्तने

प्रसन्नपदलिप्सया परमुखानि नापेक्षते ।

अलंकृतिविधौ मणेरधिगमाय किं गाहते

सुवं त्रिदशघाम वा सुजगराजसीमन्तिनी ॥ १२ ॥

अस्ति समस्तविध्यण्डरञ्जनोच्चण्डताण्डवोदञ्चितचरणकंजनसमयूख-
शशाङ्कोदयसंकोचितभद्रकालीमुखनालीकस्य अमणाटोपपर्यस्तजटाजूट-
गमस्तिशाटघटनाम्रेडिततडिपुञ्जपिञ्जरिग्णो डामरडमरुडात्कारप्रतिरवपू-
रितामरालयस्य अमरालकानुरागस्यमरापाङ्गभृङ्गास्वादितयदनारविन्दसौन्द-
र्यमकरन्दस्य चिरंतननर्तकशिखामणेरानर्तकभूमिरभूमिरापदांमनेकलो-
काशयविमकरागामिनिवेशविलासिनीकुचपीठमर्दकपीठमर्दकविटविदू-
षकजनावटवनामिषाना राजधानी ।

यस्यां वचःस्वादिमभिहुरिक्षुर्यानप्रशंसाकृत एव हंसाः ।

वन्दी मुखस्येन्दुरणूदरीणामिन्दीवरधीर्नयनांशुवन्दी ॥ १३ ॥

तत्र जयति विचित्रतरचरित्रातिशयसपत्राकृतात्रिमुखतपोधनानुमा-
धःस्वभावविमलमनीपादर्शदर्शनीयपद्दर्शनीरहस्यः प्रशस्यतरप्रादेशन-
यशोदेशिकान्तेवसदरविन्देशसुतमन्दारजलदचिन्तामणिः शैवागमजैवा-
सृकोदयशैवालिनीपतिर्नैष्ठिकाचारप्रतिष्ठापनगरिष्ठापदानो मन्मथविजय-
कर्मण्यपर इव पिनाकी धर्मशिवयोगी ।

व्यत्यासं व्याससूनोर्विनिमयममराचार्यवर्यस्य धीप्सां

पाराशर्यस्य भैत्रावरुणिगुणनिकां धर्मसूनोर्विमापाम् ।

प्रत्यादेशं दधीचेः सनकपरिणतिं नाममेदं मृकण्डो

स्तण्डोः पर्यायमत्रैर्यमकमिह सुधीधुर्यमाहुर्यमार्याः ॥ १४ ॥

कलानिधेरस्य विघोरिव श्रीः कापि स्वसा काञ्चनपेशलाश्री ।

श्रीवेङ्कटेशव्यपदेशभाजो वरस्य जाया हृदयंगमासीत् ॥ १५ ॥

अस्याः किल रमणीमणेरपरगृहिणीसमाजदुरवापा गुणकलापास्तरु-
णिमारम्भ एव जगृम्भरे ।

तस्याध्वद्रमणे विलम्बनममूचन्व्या न दीनावने

तारस्यं दृशि नेन्द्रियेषु तनुता मध्ये न नित्योत्सवे ।

वामत्वं भुवि न प्रियानुभरणव्यापारलीलाविधौ

काठिन्यं च कुचे न चेतसि कचे नामापणे वक्रिमा ॥ १६ ॥

एनां भरद्वाजकुलैकगूपामनन्तमारुवामधिगम्य योषाम् ।

घाधूलवंशप्रभवोऽनुरूपां सुधीमणिः सोऽयमवाप शोभाम् ॥ १७ ॥

निरतिशयानुकूल्यनिष्ठागरिष्ठयोररुन्धतीवसिष्ठयोरिव परस्तरानुमूत्ते-
मुमगमायचन्धमेदुरमनुपलम्भतरजिगोचरविप्रलम्भरसोदयमलघुविसम्भ-
भरनियारितरहस्यार्थनिगूह्यमनिषेदितोपरादितहिताहितविधिप्रतिकार-
मक्षिलगृहमेधिपरिषदननुकरणीयसांगत्यननयोरजायतानुकूलदांस्त्वन् ।

नारीललाक्षश्चरितैरुदारैर्दूरीकृतस्वर्गसुखाभिलाषः ।

प्रज्ञाधिभूरेष पिनाकपाणेशा धिया कर्म समाचचार ॥ १८ ॥

एष पुनरशेषधर्माचरणकर्मणि साचिव्यमाचरन्त्या नितान्तमसितेक्ष-
णया प्रतिक्षणमापादितमनःसभाजनः सदनवर्तनमेव सकलपुरुषार्थमव-
धारयन्कदापि न वाराणसीप्रभृतिसेवासु भावमाचबन्ध ।

सेयमविमुक्तरूपा श्रीपर्वतनिर्विशेषवक्षोजा ।

पुष्करसुखी न कस्यै बभूव कान्तस्य कामनासिद्धयै ॥ १९ ॥

तस्य च सुमेधसः प्रबोधतरङ्गिणीपतिकुरङ्गलाञ्छने वाञ्छितवरप्रदान-
संतानशास्त्रिणि मन्दाकिनीतरङ्गमालतीदामशेखरे सागरमेखलाशताङ्ग-
संचारकारिणि वारिधरमेचकांशुवास्तव्यकन्धरे सिन्धुरधूर्वहाजिननिर्व्यू-
ढचेलकर्मणि सहघर्मिणीविवर्तभेदशरीरार्धमनोहरे वनेरुहंगवादिशस्त्र-
चरितसोमशालिनि केलीविटावलेपनिर्वापणनिरीक्षणे सरीसृपाभरणघा-
रिणि वरीयसि महसि गरीयसी भक्तिरभूत् ।

वेधःशैरी मुकुटचरणौ वीक्षितुं यस्य नालं

प्राप्तो मुद्धे यदुपकरणीभावमेव प्रपद्यः ।

यस्मिन्विश्वाधिक इति पदं याति विश्रान्तिमुद्रां

फण्ठेकालः स खलु भुवने कस्य न स्वादुपास्यः ॥ २० ॥

मानं यस्य निवेदिताक्षिकमलो माहानुभाव्ये पुमा-

न्दातृत्वे चपुरर्धलामसुसिता दाक्षायणी साक्षिणी ।

त्रातो दण्डघरान्मृकण्डुतनुभूर्द्रष्टा दयागौरवे

सेव्यश्चन्द्रशित्तामणिः स हि कृतधेयोमिलापैर्जनैः ॥ २१ ॥

संप्रदायसुगमं निगमानां तं प्रपद्य त्तरुणेन्दुकिरीटम् ।

देवतान्तरगिरापि दरिद्रां भावयन्त जगती प्रजहर्ष ॥ २२ ॥

तस्य च सदनान्तरे हृदन्तरालविहरदीशानमुकुटभूपामणीकृतसोद-
र्यप्रीतिपरवशेव सरसिजालया चिरमुवास । कुमारिकावलोकनकुतूहल-
समागतः कलशतरङ्गिणीपतिरिव तदीयशृङ्गिणीनां परिणाहमेदुरेषु पर-
मूषःप्रकरेषु विरेजे पयोतिरेकः । तस्य तपस्विजनभागधेयस्य' दयावि-
धेयमतेरधिनिकेतनमत्यादरोपनीतमभिजातगुणकरम्बितव्यञ्जनपरम्परा-
श्चितमतिबहुलहैयंगवीनधारानुपङ्गमुरभिलं करनखंपचस्पर्शकमनीयमाव-
संभृतममृतरसातिशायिभावुरीविशेषसंपन्नमनैपमस्त्यशाह्यमवनीमख-
भुजो वुमुजिरे ।

भूसुरेषु गृहे तस्य भुजानेषु न केवलम् ।

असंख्यानममूत्तेषामवस्थानदिनेष्वपि ॥ २३ ॥

महीमुरातिद्यमहोत्सवेषु समेघमाने श्रमगौरवेऽपि ।

प्रभातपद्मप्रतिमं प्रियाया मुखं स पश्यन्मुमुदे मनीषी ॥ २४ ॥

ऋतुभिरिहान्नदानविभवैरपि कन्दलितै-

रुदिवसोज्यहृष्टविबुधावलितृप्तिविधेः ।

न खलु निकाममस्य हुतशेषममृदमृतं

वियसपदाभिधेयमपि भोजनशेषमहो ॥ २५ ॥

उपासनामुक्तिरकृत्रिमेव प्रसूय कांचित्प्रथमं कुमारीम् ।

पुत्रोदये प्रत्ययजन्मनीव कुटुम्बिनी तस्य विलम्बते स्म ॥ २६ ॥

अथ कदाचिदपरिणतमणिसमूहामिव रोहणमहीपरतटीम्, अज-
नितपटीरसालामिव मलयशैलभेस्रलाम्, अपरिफुल्लरुचिरपङ्कजामिव
सुरविपिनवहरीम्, अनङ्कुरितपतङ्गकिरणजाल्यमिव प्रभातवंलाम्, अन-
धिगतकनकारविन्दामिव मन्दाकिनीम्, अनासादितमुष्मांशुबिम्बामिव
जम्मारिककुम्भम्, अनवहृष्टमाष्यनिर्वर्तनामिव यजनभावनाम्, अधि-

भातव्यङ्ग्यामिव काव्यभङ्गीम्, अधटितसुखप्रकाशामिव ब्रह्मविद्याम्,
अनासादितसमीरसारधिमेव वितानवेदिम्, अनुपनततनयजननामसि-
तनयनानवेक्ष्य हृदयसरणिघृतव्यथः परिणीरिदमभाषीत् ।

आहादावहमञ्जनं नयनयोरङ्गे सुपालेपनं

धैर्यं चेतसि खेदनामनि गदे तत्तादृशं भेषजम् ।

क्रीडापोतमिह प्रसूतिजलधौ गोहे प्रकाशोदयं

पुण्यैरायतलोचने परिणतैः पुत्रं लभन्ते जनाः ॥ २७ ॥

उरोरुहादुद्गमितैः पयोभिरापूर्य केल्या निजमास्यगर्भम् ।

फूत्कृत्य मातुर्वदने हसन्तं तनूभवं पश्यति कोऽपि घन्यः ॥ २८ ॥

सप्तद्वीपवसुंधराधिपतिना संक्रन्दनेनाथवा

पाथोजातभवेन कैटभजिता पश्यन्निटालेन वा ।

पुंसा केनचिदन्तरेण भुवने पुत्राभिधानं घनं

शक्या किं द्रविणान्तरैर्निरसितुं सा संपदि न्यूनता ॥ २९ ॥

किं बहुना ।

वाधूलवाचंयमशैलवर्यात्संभूय संतानलता प्रवृद्धा ।

नवाङ्कुरोद्भेदविलम्बिनीयं न सांप्रतं मे हृदयं धिनोति ॥ ३० ॥

श्रीसनाथमपि मे निकेतनं बालकेन रहितं न भासते ।

कंसशासनभुजान्तरं यथा क्रौस्तुभेन मणिना विनाकृतम् ॥ ३१ ॥

रत्नवल्लिरचनादि भवत्या प्रस्तुतं किमपि पाणितलेन ।

अन्यथा विरचयन्पृथुको मे हा फट्वा भवतु लोचनलेखः ॥ ३२ ॥

अथवा हरिणाक्षि चिन्तया कृतयैताहं कृतं दुरन्तया ।

विभुरेव विधास्पति प्रियं मदिराक्षोमयवामविग्रहः ॥ ३३ ॥

अधप्रमृति समाराध्यतां कुमारावतरणाय वटवनीनिकेतनो भगवा-
न्वृषभकेतनः ।

मृकण्डुनाम्ने मुनिपुंगवाय दीर्घायुषं दत्तवतस्तनूजम् ।

सपर्यया यस्य रमाकुटुम्बी साग्नेन लेभे सह शम्बरारिम् ॥ ३४ ॥

इति प्रियतमादेशमिन्दीवरविलोचना ।

निशम्य परिजग्राह नियमाचरणक्रियाम् ॥ ३५ ॥

तथा हि । अहरहरियमवगाहनाय निर्गत्य निवासमवनादवनीवि-
लासमुकुरशेमुषीगोचरमरविन्दकरनिप्यन्दमानमकरन्दसलिलदानमन्दी-
कृतभसलपान्थकुलपरिश्रान्तिगौरवं सरसविसभङ्गमोजनसमाजितविशद-
द्विजपरिपदनुवेलपरिशीलितं तरलतरपथनकीर्णतामरसपरागपालिकाम्रे-
डितमज्जनागतनागरमत्तकाशिनीकुचकलशकुङ्कुमाङ्गरागममोजसौषवि-
म्बोकलालसकलशजलधिकन्यकाजघनमेखलाकलापकलकलानुसारिसार-
सनिनादमेदुरम्, अन्तरङ्गमिव तरङ्गिणीपतेः, प्राणसहायमिव मानसस्य,
सोदर्यमिव पृथूदकस्य, पृथक्करणमेदमिव पुष्करस्य, विलासविशेषमिव
प्रभासस्य, बिम्बान्तरमिव पम्पायाः, सगन्धमिव स्यमन्तपद्मकस्य, साम-
न्तमिव बिन्दुसरसः, दुरन्तदुरितघोरणीनिवारणनिपुणशीकरासारमास-
साद् विमुक्तिकासारम् ।

व्यालेन्द्रनिर्धार्यगभीरभावो विभाव्यते यः परिणाहशाली ।

प्रासादगस्त्यप्रभवात्कुतोऽपि तरङ्गमालीव निलीनमूर्तिः ॥ ३६ ॥

पयोमृणालीप्रमुखेन बतनं वितन्वती मूर्तिविलेपनिर्मला ।

अनेहसो यापनकर्म यत्र सा तनोति हंसावनिरात्मचिन्तया ॥ ३७ ॥

अस्तात्पं क्षितिरुद्वैरधिगम्य तीरं

यस्माघ्ननीनमुदृशो दिनयौवनेषु ।

कान्तोपनीतमधिपत्रपुटं नलिन्या

कङ्कारकैरवमुगन्धि पयः पिबन्ति ॥ ३८ ॥

अथ तथात्वभवैरघसंहतिग्रहनिवारणयन्नगणैरिव ।

उपनतावृत्तिरूर्मिकदम्बकैरकृत तत्र निमज्जगमङ्गना ॥ ३९ ॥

कल्लोलगतिभिरुल्लोलमम्बुजनिकुरुन्वमपहाय समुच्चरन्ती पट्चरण-
पङ्क्तिरखिलजनपावनजलावगाहनसुकृतभयपलायमाना कुमारोदयविघात-
दुरक्षरावलिरिव मृगेक्षणायास्तत्क्षणमलक्ष्यत ।

कृतेऽपि कैवल्यसरोवगाहे पश्चादभूद्धन्धविधिर्ममेति ।

पयःकणव्याजविमुक्तवाष्पां स्नातोत्थिता सा कवरीं बभार ॥ ४० ॥

अनन्तरं सा हरिचन्दनाद्वैरकं समभ्यर्च्य तटे सरस्याः ।

घरातलस्थापितजानुहस्ता स्तुत्यानया स्यूतमुखी चवन्दे ॥ ४१ ॥

त्रय्यात्मा त्रिगुणमयस्तिमूर्तिरूपः सृष्टिस्थित्यवधिकरो जगन्नयस्य ।

फालेषु त्रिषु विधिकल्पितोपचारस्तापानां सृजतु शमं रदिल्लयाणाम् ॥ ४२ ॥

यत्सचाव्यपगमयोरिहाखिलार्थप्रत्यक्षीकृतिपटिमा पटुत्वलभः ।

भक्त्या मत्परिकलितेयमस्तु तस्यै देवाय त्रिभुवनचक्षुषे नमस्या ॥ ४३ ॥

घसान्ते घनतिमिरोदयापदेशादाकाशे निपतति सत्यवाप्तमोहान् ।

• काल्ये तत्करनिकैरुदस्यलोकान्मास्वन्तं भजत पुनः प्रबोधयन्तम् ॥ ४४ ॥

नैराश्यादसुषु निजप्रवासरूढादालेहुं कमलकरोदरार्पितानि ।

व्याधूय अमरविपाणि यः कराग्रैः प्रत्यूषे रमयति पद्मिनीस्तमीडे ॥ ४५ ॥

भारत्या घृतिमुषि भासि केऽपि लीनाः श्रीनीविद्बुहि महसीतरे निमग्नाः ।

सत्तोऽयं जन इह तेजसि त्रिवेदीसीमन्तारुणमणिमण्डनायमाने ॥ ४६ ॥

आलीभिरवनीदेवकेलीसहचरी ततः ।

कालीनिकेतनं भक्तिव्यालीदहृदया ययौ ॥ ४७ ॥

तत्र च नृशंसतरकंसहृदन्तरालसंताडनपाटलीकृतपदारविन्दां मधु-
कैटभतमिसहारिविधुपाटवविशेषदानविश्वरूपक्षविभावरीं सैरिभदानवा-

बलेपसरसिजावसादतुपारधारां शुम्भनिशुम्भद्रनुजंकुम्भिनीघरविभेदनद-
म्भोलिकेलिकां . निरवधिसुजप्रतापद्रीपशलभीकृतरक्तवीजपुरोगमदैत्याव-
लिमलोकतकात्यायनीम् ।

निद्रा हरेरमरशक्तिनिकायमूर्ति-

रङ्गादगेन्द्रजनुपः कृतसन्निधाना ।

दुर्गेति पद्मनिलयेति सरस्वतीति

शब्दैरनन्यविषयैरनुमूयते या ॥ ४८ ॥

प्रणिपत्य भगवतीं परमाणुमध्यमेयमित्यवादीत् । 'अविमृश्यकारिणी
हरिणीदृशां प्रकृतिः' इति निरपवाद एष निखिलजनवादः ।

विश्वत्रयाशयविमोहनताण्डवेन

केलीसखेन कृतविग्रहया भवत्या ।

विभ्रे विभाविनि तदात्वविकारजन्ये

प्रस्तावि.....महो बत साहसेन ॥ ४९ ॥

महिषदनुजेन्द्रमस्तकनृत्तमवा देवि निपुणता किं ते ।

नटनायकेन साकं नाश्र्वविधाने ततान वैयात्यम् ॥ ५० ॥

अनन्तरमियमहरन्तविहरमाणखण्डपरशुताण्डवावलोकनसमयसमञ्ज-
सादरोद्घाटयोर्मुञ्चिकेशकार्कोटयोराविष्कृतनमस्कृतिरदसीयसंप्रदायपर
म्परान्तेवासिनमनघचरितानुबन्धभासिनं धर्मशिवदेशिकाभिधानमखिल-
निर्ममजनप्रधानं प्राणंसीत् ।

पन्नग इव भयम.....भक्तिं भगवानिवेश्वरः साक्षात् ।

स्त्रीणां पित्तैव दिनयं दर्शनमात्रेण यः स्मरविजेता ॥ ५१ ॥

तदनु तदनुमद्गजगतिरवनिस्तरयुवतिरियमचल्पतिदुहितृसस्रभव-
नमुखसदनविहितरतिमवनतपरिपदभिलपितकलवितरजमुरविपिनतरुमु-

रुकरटतटगलितमदलहरिपरिमलमिलदलिनिकरमुखरमतिविमलवमथुर्स-
मुदयकपटनटदुडुपटलविहितगगनपथमिभवदनमभजत ।

क्रीडाविधौ यः कलधौतशैले रन्ध्राणि दन्ताहतिभिस्तनोति ।
पौरस्त्वविश्लेशितसंधिवन्धदाढ्याय शङ्कूनिव दातुकामः ॥ ५२ ॥

द्विद्वेषा वक्रमम्भोरुहपरिहसनारम्भलोलं प्रवाल-
व्रीलानिर्माणलीलाचतुरमपि करांस्त्रिश्चतुर्धा वहन्ती ।
उत्तुङ्गे पश्चिमाङ्गे मरकतसुपमागर्हिणो बर्हिणस्य
क्रीडामात्रेडयन्ती ततिरिह महसां कापि भेजे कृशाम्ना ॥ ५३ ॥

तदनु सुतनुरियं परिजनकरापवर्जितभाजनसलिलकृतचरणनिर्णेजना
नितिललोचनभवनकक्षयान्तरमुपेत्य दाक्षायणी यवाधिरोहणविधिपूततर-
मतितुङ्गशृङ्गभासुरमपरमिव रजतमूधरं महोक्षाधिराजमद्राक्षीत् ।

यदीयनासाविवरोपरूढमौढानिलावर्तजुषो भजन्ते ।
वातूलवेगाकुलतूलरीतिं सेवागतब्रह्मविमानहंसाः ॥ ५४ ॥

कृष्णान्तिर्गिरिशशाकरयोरथात्रे
भक्त्या प्रदक्षिणपरिक्रमणानि सापि ।

सा तन्वती तनयसंभवकारणानि
विद्योतते स्म सुकृतानि विचिन्वतीव ॥ ५५ ॥

अथाभिधानान्तरमन्तकारेरन्तःपुरद्वारि- कृताधिकारम् ।
नाथं गणानां सुयशा सनाथं ननाम सा नन्दिनमानताङ्गी ॥ ५६ ॥

अजोऽहमीशोऽहमहं मुरारिर्विज्ञापनीयो विभवे त्वयेति ।

याच्ञ्चावचो यं प्रति देवतानामुदेति सेवार्थमुपागतानाम् ॥ ५७ ॥

अथे तदानीम्

उर्व्यां न्यस्यापसव्यं चरणसरसिजं सव्यमुत्क्षिप्य कुर्व-
न्पाणिं तस्योपरिष्ठात्परिकलिततिरोबाहुविक्षेपशालि ।

त्वद्गद्गतातरङ्गं तरलतरजटाजूटरिद्धन्मृगाङ्गं

आम्यद्भूपाभुजगं पयसिरुद्धशार्दूलं नृत्यनटेशः ॥ ५८ ॥

दृष्ट्वा च तमष्टमूर्तिमादराविष्टमतिरवनतशिरःस्पृष्टभूतला हरिणशा-
वदष्टिरभितुष्टाव ।

पद्यायुर्धालम्बनवामभागं पायादिदं वस्तु भवामिधानम् ।

वस्त्रे यदीये बलशासनाद्या दिवौकसश्चित्रदशामयन्ते ॥ ५९ ॥

सोऽयं मदीयाशयरङ्गमध्ये सायंनटस्ताण्डवमातनोतु ।

पदारविन्दाभरणे यदीये दधाति नीलोपलतां मुरारिः ॥ ६० ॥

.....शीकरकणौरार्द्रा न चेज्जित्वर-

रुफीतालीकदृगर्चिषा कथमसौ चान्द्री कला जीविता ।

तत्तादृशफणीन्द्रपक्षमलविपज्वालावलिं वा भवा-

न्सोदा किं शिव कालकूटकलनापाण्डित्यमालम्ब्यते ॥ ६१ ॥

अस्याद्भिरग्मोजममुष्य वन्दुं समुद्यतं चण्डकरं च जित्वा ।

तत्तन्दनं दण्डधरं जपान व्ययावहो विक्रमिणा विरोधः ॥ ६२ ॥

चेतः कदाचिदपि मुञ्च न मुञ्जकेश-

कार्कोटकप्रतिमनःकमलोदयार्कम् ।

चञ्चलसांशुदाशिमुद्रितमद्रकाली-

वक्राम्बुजं वटवनेशितुरद्विपन्नम् ॥ ६३ ॥

भनन्तरमसौ निरन्तरपरिष्क्रियमाणपद्मदलीकयामशर्धा कलपीव-

मूषरावलम्बिनीमिव कादम्बिनीमगराजनन्दनानभिवन्ध वसुंधरासुरचको-
रलोचना वांचमेवमवोचत ।

निखिलचराचरपटलीनिर्माणमहेन्द्रजालशीलस्य ।

चण्डि शशिखण्डमौलेर्भवतीं शिखिपिच्छमालिकां मन्ये ॥ ६४ ॥

छायेव चण्डघाता ज्योत्स्नाकलिकासुधाकरेणैव ।

मणिना प्रभेव मातर्दीव्यसि मिलितादरेन्दुचूडेन ॥ ६५ ॥

तीव्रतपःस्फारदिने गतया पार्श्वस्थितिं गिरीशस्य ।

हरकोपातपपीडा चित्तभुवः कालिके स्वया जहे ॥ ६६ ॥

प्रेङ्खदपाङ्गितबाणा चेल्लङ्घूवल्लिकार्मुकोपेता ।

सेनेव चित्तयोनेरहृत विभोरङ्गमम्बिके भवती ॥ ६७ ॥

शिखरितनये भवत्या स्वीकृतमविचार्य पशुपतेरर्षम् ।

शिरसि तद्दृष्टपत्नीचरणाहतिरम्ब न खलु सहनीया ॥ ६८ ॥

दुरक्षराणि द्रुहिणार्पितानि संमार्जयन्तीव सरोरुहाक्षी ।

भूर्ति तदा पूजकलोकदत्तां हस्तेन फाले स्वयमाततान ॥ ६९ ॥

आवद्धखेलनमथो निगमाटवीपु

रूपश्रिया हिमरुचेरपि लोमनीयम् ।

रंहोनिवारितरतीशगजावलेपं

सिंहोदरी शिवमसेवत देवासिंहम् ॥ ७० ॥

समाचरितनमस्या मनस्येवमकरोत्सा

गङ्गानीरतरद्गहारिशिरसे गेहीकृतच्छन्दसे

संघ्यानर्तनसाक्षिलेखसदसे सत्यां नटचेतसे ।

तत्ताडग्गरलान्घसे निटिलट्टग्दग्घाङ्गजातैषसे

सिद्धयेणिशिखादृताङ्घ्रिरजसे सेयं नतिस्त्रेजसे ॥ ७१ ॥

अथ कमपि सा जटालं हीरच्छायालमिन्दुचूडालम् ।
श्रित्तवटमूलमविद्यानृम्भणमूर्च्छालमेपजं मेजे ॥ ७२ ॥
नानाशाखाविवृतमहिमा नाटितश्रान्तहर्षो

मौनालम्बी प्रविततजटामण्डलोदारपार्श्वः ।
न्यग्रोघोऽयं विलसति वियन्निम्नगासङ्गिमूर्ध्ना
प्रत्यासत्तेरिव पशुपतेः प्राप्य सारूप्यलक्ष्मीम् ॥ ७३ ॥

विश्वोन्मेपप्रभृतिरचनां व्यापरीतं घुरीणै-
राद्यैर्विद्यागुरुभिरभितो मूर्षितान्तेवसद्भिः ।
घन्यामाशामभिमुखतया तन्वती कुम्भयोने-
रीशस्याव्यादिह वटतले भद्रपीठासिका माम् ॥ ७४ ॥

अध्यासीना वटतरुतलं हासदिग्धारुणोष्ठी
शार्दूलस्य त्वचमधिकटि श्लाघनीयां वसाना ।
बद्धैणाङ्का शिरसि दधती पाणिना बोधमुद्रा
कण्ठे श्यामा जयति करुणा कापि परयन्निटाला ॥ ७५ ॥

अङ्कस्थायाः किमपि बलता हैमवत्याः कुचाग्ने
व्याचक्षणं मदननिगमान्यामहस्ताम्बुजेन ।
अन्येनार्थानकृतकगिरामध्वता बोधमुद्रा-
भेक्षे साक्षादखिलजगतामीशमाद्यं गुरुणाम् ॥ ७६ ॥

साक्षात्कृत्य श्रवणमननोपासनाभिर्भवन्तं
द्रक्ष्यन्त्यन्यत्किमिह यमिनस्त्रावकीनोपदेशैः ।
चिन्तारूढां शिव तव चिदानन्दसत्तादिरूपा-
माकाशास्यामखिलजननीमद्रिजामन्तरेण ॥ ७७ ॥

गोहातीतस्त्वमिह भगवन्मूर्तिमास्थाय तां तां ।
 वेलालङ्घिव्यवहृतिरतो मूढवन्नानटीपि ।
 आत्मत्राणं भवजलनिघेरात्मनैव प्रणेतुं
 वाटे मूले वससि यदियं भाति ते कापि लीला ॥ ७८ ॥
 दूरीकर्तुं प्रभवति तवोपासनैव प्रजाना-
 मेनोराशीनिति पशुपते वक्ति वाणी पुराणी ।
 ध्वस्ताहंयुद्गुहिण इदनस्त्वं वटद्रोरधस्ता-
 दातः किंवा सृजसि भगवन्नीदृशीमात्मचिन्ताम् ॥ ७९ ॥
 शान्तरेकं सदनममृतासारशीतं प्रकृत्या
 हन्तेदानीं भवति भवतो रूपमालोकनीयम् ।
 ब्रह्माण्डानां प्रसभकवलीकारकाले तु तस्मि-
 न्द्रुपुं दृष्ट्या त्रिनयन भवानेव शक्तो भवन्तम् ॥ ८० ॥
 बिम्बोष्ठीनामिव बहुविधाकृतपारिप्लवाना-
 मात्मायचीकरणघुटिकापङ्क्तिमाघ्रायवाचाम् ।
 पाणेरस्य प्रसवकलिकां पल्लवस्य सरारे
 स्तौमि ज्योतीरसमणिकृतां तावकीमक्षमालाम् ॥ ८१ ॥
 पाणिच्छायाततिभिरहणा स्फाटिकीनाक्षमाला
 वीजश्रेणी परिणतिमती दाडिमस्येयमास्ते ।
 चिन्मुद्रैषा शिव तव समादाय तत्रैकमेकं
 हस्तोपान्तसितशुकमुखेष्वर्पयन्तीव भाति ॥ ८२ ॥
 प्रशावल्लीपरिणतिकृते भक्तिबीजप्रज्ञानां
 पुष्यन्तीव प्रतिजनमनोभूमिषु न्यासलीलाम् ।
 अर्यान्दातुं समभिलषितानाददानेव मह्यं
 भाषत्कीयं त्रिमुबनगुरो भासते बोधमुद्रा ॥ ८३ ॥

पाठीनाङ्गप्रमथनविधिप्रेष्ठ गीर्वाणमध्ये

सद्योजातं सकलनिगमाः संगिरन्ते भवन्तम् ।

सत्यप्येवं कथमिव पुनः साधवस्त्वामजातं

निश्चित्यैकं निरवधिभवक्लेशमीत्या भजन्ते ॥ ८४ ॥

दारान्वन्धूनपि तनुमुवस्तावकीर्णैर्वचोभिः

सन्तस्त्यक्त्वा सकलमपरावृत्तयः कापि यान्ति ।

कृत्वा कण्ठे गरलमलघुव्याहृतोदारसूक्तै-

र्विन्दन्त्येते न खलु भवतो विप्रलम्भं पुरारे ॥ ८५ ॥

विश्वस्य वेपविष्टताममितां विरक्तिं

पार्श्वं तपस्विजनता भजते गुरोस्त्रे ।

त्वं दक्षिणाभिमुखतामुपदेशकाले

पुष्पासि चेत्पुररिपो किमियं विषत्ताम् ॥ ८६ ॥

विलसति वटमूले व्यञ्जितज्ञानमुद्रा-

मतिशयरमणायामासिकामादधाना ।

अनिशमुपदिशन्ती योगिनामागमार्था-

न्दरहिमकरचूडा देवता सावतान्माम् ॥ ८७ ॥

ओमित्यक्षरलदयमैन्द्रवफलामाधिभ्रतं मौलिना

नद्या फल्पितशेसरं गरफन्तच्छायां दधानं गले ।

श्रीकारार्थंविद्ं शिलीमुखपदन्यम्भारविन्देक्षणं

चासःज्ञानवृत्ताजिनं यतिमनःसौषसमीशं भजे ॥ ८८ ॥

कमपि जटालंकरणं मुक्तेर्वटमूलमणितटालंकरणम् ।

श्रयत महासमयानां जनकं निगमागमेतिहासमयानाम् ॥ ८९ ॥

नियतवचा रुद्राक्षस्रगलंकरणो गुणास्तचारुद्राक्षः ।
 आर्तसमाजपवटभागवतु गुरुर्यस्य हिमसमा जपवटभा ॥ ९० ॥
 महती काचिन्मुद्रा करगतरुद्राक्षमालिकाचिन्मुद्रा ।
 निगमादिव्याख्यानस्वातद्भयवती पुनातु दिव्याख्या नः ॥ ९१ ॥
 पुररिपवे भसितेन स्फुरता लिप्ताय वासवेभसितेन ।
 घटजन्माशास्याय क्रियतां प्रणतिर्महत्तराशास्याय ॥ ९२ ॥
 शान्त्या परमो दान्तः स गुरुर्जगतां चकास्ति परमोदान्तः ।
 शाम्यति तापः स्मरं स्मरं चरतां यमर्दिताः सारम् ॥ ९३ ॥
 अञ्चितहासाननया रक्षन्त्या जातजनिजिहासाननया ।
 अस्मि भृशं पावन्या धन्या कृपया जटास्तशम्पावन्या ॥ ९४ ॥
 पावनपादपरागः फलघटनघृताक्षकरूपपादपरागः ।
 इह महसामतिरेकः क्रीडति हृतनम्रतापसामतिरेकः ॥ ९५ ॥
 स्मरभेदि प्रकटाक्षस्रगुपेतकरः प्रसाददप्रकटाक्षः ।
 जगदधिकं पाति शयस्थायि सुधागुण्डिकोऽनुकम्पातिशयः ॥ ९६ ॥
 जननरुजातापघनथेणिशरण्यः सुधाभिजातापघनः ।
 स्वदते मायातीतः शिव एव वरोरुचिचमायातीतः ॥ ९७ ॥
 एष महीयानवतात्रिपुरं जिग्ये यतो महीयानवता ।
 यस्य च पञ्चाक्षरतस्तरति भयं विषयसप्रपञ्चाक्षरतः ॥ ९८ ॥
 मिलदुमया देवतयां जितमधिकसहस्रक्यालया देवतया ।
 सृजति च सेवनमस्या द्युसदामखिलापि धृतरसेव नमस्या ॥ ९९ ॥

इति संभावयामास नुतिगुम्फामृतैरियम् ।

दक्षिणाभिमुखं दीनरक्षणे रसिकं महः ॥ १०० ॥

चण्डेशमानस्य ततस्तदग्रे चकार तन्वी करतालशब्दान् ।
विवासयन्तीव वृषाङ्गभक्तिशालिद्रुहो दुष्कृतपक्षिसङ्घान् ॥ १०१ ॥

सा मण्डपे शैलमुखो मुहूर्तमतिष्ठदीशानमनुसरन्ती ।
पुरारिसंसेवनपुण्यभारैरासादितैः स्पन्दितुमक्षमेव ॥ १०२ ॥

तदनु मदनाभियातिसदनादधिगम्य निजनिक्लेतनमनुमेयमध्यमा
सकलभूतसमुदायामोदसमर्पणकोविदमतिमात्रविशदगोत्रैकमण्डनमकु-
ण्ठतरवृषप्रचारमात्मनेतरमपरमिव ताराधिपशेखरमाराधयामास ।

इत्यादिनियमघातविध्याहितमहोत्सवा ।

दिनानि कतिचित्साध्वी निनाय निमिषं यथा ॥ १०३ ॥

अथ कदाचिदखिलजनतापातिरेकसमापादनदुरितपरिणतेरिव परि-
क्षीणतामुपेयुषि वासरायुषि, नवकुमुमसंमृतकमलिनीपरिरम्मज्जन्मनो दु-
ष्कृतस्त्रेव निष्कृतिं विधातुमाचरति चरमसिन्धुसलिलावगाहनमरविन्दि-
नीपतौ, रविपतनवेगदूरापसूतनीरवाराकरोदरकुरुविन्दकिरणसंदोह इव
यरुणहरिदन्तरालमुपहन्यति संघ्यारागे, संघ्यानलकीलबुम्भितव्योमाटवी-
धूम इव घरणीमण्डलमवकुण्ठयति तिमिरमण्डमावितेजःप्ररोहपटल इव
समुन्गीलति दीपिकाजाले, नटनकेलीविहितोद्यमरजनीनर्तकविमुक्तपु-
ष्याजलिनिकर इव गगनमघति तारकापुञ्जे, सकलदिवचक्र्यालसमाक-
मशीलतमिसकोपादिव पाटल्यपुषि विमृशनागे विभावरीकुटुम्बिनीब-
हुलान्पकारपरिपन्थिभिन्नयरीततन्द्रस्य चन्द्रमसो यशवृन्द इव सुवनमा-
नन्दयति मरीचिकन्दले, प्रयातैक्यामायां त्रियामायाभासादितनिद्रारसा-
नुमूलौ परिणेतरी तदीयपदसदेश एव पतिदेवतोयभाशयनियेशितप-
दयदलीकचरणा मुग्धाप ।

द्विगुणीकृतदोर्लतोपधाना तरुणी स्यण्डिल एव सा शयाना ।
 निजनेतरि निद्रयोपगूढे विदधानेव रुपं तदा व्यलासीत् ॥ १०४ ॥
 ततस्त्रियामासमये तरुण्याः पुण्येन साकं परिपाकभाजि ।
 अगेन्द्रकन्यापरिणीरमुष्याः स्वप्ने स्वयं लोचनगोचरोऽमूत् ॥ १०५ ॥

उक्त्वावचानां जगतामुपरि स्थितिमानपि ।

मद्भासनवरं किञ्चिदध्यासीनः सहोमया ॥ १०६ ॥

मौलिमन्विच्छतो वक्रान्भरालस्य परिच्युतम् ।

मृणालबलयं तत्र मृगाङ्गच्छन्नना धहन् ॥ १०७ ॥

संबिभ्रदलिके किञ्चिच्चदभिशिखाङ्कुरम् ।

वत्तसेन्दुसुधालोभवलज्जिह्वमिवेक्षणम् ॥ १०८ ॥

कात्यायनीमुखाम्भोजनेत्रोत्पलविकासिकैः ।

आलोकैः प्रकटीकुर्वन्नक्षोरकेन्दुरूपताम् ॥ १०९ ॥

सहजश्चेलसौहार्दादधिगत्य गलान्तरम् ।

निःसरन्तीमिव सुधां दधानः सितचन्द्रिकाम् ॥ ११० ॥

केलीपरवशां मूर्ध्नि गङ्गामसहमानया ।

कण्ठे गाढमिव क्षिप्तः कलिन्दगिरिकन्यया ॥ १११ ॥

कस्तूरिकाभिरालिप्य कंधरामितराङ्गके ।

परगौरिव कार्पूरैः परिष्कृतानुलेपनः ॥ ११२ ॥

मनोवागपरिच्छेद्यमहिम्नि स्वस्य तादृशे ।

विश्वविस्मम्भणायैव तन्वन्परशुधारणम् ॥ ११३ ॥

द्वीपिचर्माम्बरालोकत्रासेन मुकुटीविधोः ।

निष्कान्तमिव सारङ्गमुद्वीयं धारयन्करे ॥ ११४ ॥

आगतं गिरिजोत्सङ्गादङ्गे कृत्वा पदाननम् ।

कराकृष्टजटाजूटरुण्डेन्दुमुपललयन् ॥ ११५ ॥

विततार विभूषणाहिमौलेर्मणिमादाय मृडस्तदा नताङ्ग्यै ।
 सुरनाथदिशे सुमेरुपार्श्वदहरारम्भ इवारविन्द्रबन्धुम् ॥ ११६ ॥
 तादात्विकीमिः प्रमदातिरेकतरङ्गिणीवीचिपरम्परामिः ।
 नीतेव कुत्रापि सुमध्यमाया निद्रा सहैव क्षपया व्यरंसीत् ॥ ११७ ॥
 तथा हि ।

भूपामणिं दत्तवतः पुरारेश्चूडामणौ स्वार्पणशङ्कयेव ।
 शनैर्गलत्यम्बरतो जहास प्राचीदिशा पाण्डुरिमापदेशात् ॥ ११८ ॥
 धनकज्जलकर्दमापदेशान्मलिना मन्दिरदीपवर्तिरासीत् ।
 प्रमथाधिपतिं विहाय देवं प्रतिमेव श्रितदेवतान्तराणाम् ॥ ११९ ॥
 दिशि सांध्यरागमपदिश्य हरेः समये समेधयति वह्निशिखाम् ।
 मयसंवृताः प्रतिदिशं सपदि व्यघटन्त संतमसगन्धगजाः ॥ १२० ॥
 अभ्यस्य ताराकपटाक्षराणां पङ्क्तिं विहायःफलकाधिरूढाम् ।
 चर्णान्तरन्यासकृते ममार्जं कालाभिधानः किल कोऽपि बालः १२१ ॥

क्षणदायां प्रयातायामपि तस्या मृगीदृशः ।

सा दिनारम्भवेलैव क्षणदा समवर्तत ॥ १२२ ॥

अनन्तरमरविन्दलोचना सरयमुत्थाय समाचरिततीर्थाभिषेचनंविधि-
 रपर्णासखवितीर्णमणिसदृक्षतामिव परीक्षितुं प्रभातसमयवणिजा विभा-
 वितमन्त्रमणिं प्रणिपत्य कृतकर्तव्यकलापा स्वापावसरविलोकितशोभ-
 नोदन्तभापणैः प्राणबन्धुमानन्दयामास ।

प्रासादमासेदुपि नीलकन्धरे दुरन्तसंतापमिद्राघुरंधरे ।

दधार गर्भे तनयं घरेव सा करीरमत्युन्नतवंशवृद्धये ॥ १२३ ॥

इति श्रीसमस्तुंगवस्य कृतौ यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये प्रथम आश्वासः ।

। द्वितीय आश्रयः ।

दिनेषु चातेषु ततोऽमितेषु पचेलिमे तादृशि मागघाये ।

वामालका व्यक्तमुवाह गर्भं निधानमम्मोनिधिमेखलेव ॥ १ ॥

। . . सा कृशाङ्गी शरीरेण शरकाण्डविपाण्डुना ।

अत्यशेत दिशं प्राचीमत्यासन्नविधूदयाम् ॥ २ ॥

आह्लादकारिण्यखिलप्रजानां जैवातृके जग्मुपि गर्भसीमाम् ।

प्रत्यप्रलोभप्रसथाभिराममवाप सा रूपमपश्चिमेव ॥ ३ ॥

उदरे किमप्यमृतमुत्पलेक्षणा तपसार्जितं तनयनाम विभ्रती ।

अतिसौहितीमधिगतेव भोजने विभरांबभूव विगतादरं मनः ॥ ४ ॥

घृत्वान्ववायाभरणा स्वगर्भे दधौ न सा प्रागिव मण्डनानि ।

आसक्तिरथेषु शरीरभाजां विशिष्टवस्वन्तरलम्भनान्ता ॥ ५ ॥

हन्त मध्यमपरिष्करणार्हं वंशरत्नवरमूपितमासीत् ।

इत्यसोढवदिवाननि तस्याः श्यामिकाञ्चितमुखं स्तनयुगमम् ॥ ६ ॥

कुलाङ्कुरादर्शनखेदजन्मा वामभ्रुवो वक्रविवर्णभावः ।

गर्भोदयामोदभुवः प्रसादाद्गीतो नु मेजे कुचमूधराग्रम् ॥ ७ ॥

साधयिन्खेदमिथ्यात्वमर्दयन्मध्यशून्यताम् ।

अर्मको गर्भगस्तस्यां निर्ममे संमदाद्वयम् ॥ ८ ॥

काश्यं जहौ गर्भगते कुमारे वलग्रमस्या इति किं विचित्रम् ।

समृद्धिमाघातुमकिंचनेषु संतानशाखीव सं हि प्रवीणः ॥ ९ ॥

अल्पानामपि च महत्त्वमाशु दातुं सर्वेषां प्रकटयितुं च सूक्ष्ममर्थम् ।

निष्णातं पृथुकमवोचदस्य योगाचन्मच्यो घृतमहिमप्रकाशभावः ॥ १० ॥

चामध्रुवो मध्यवलित्रयाभ्यां किं व्यत्ययेन स्वगुणौ दघाते ।
आद्यं यदत्राजनि दर्शनीयं परं तु वीक्षापदवीमहासीत् ॥ ११ ॥

विद्यानिधाने सविधं विभूषयति तादृशे ।

अतिहर्षादिव जहौ नामिरस्या गभीरताम् ॥ १२ ॥

मक्तिमात्मनि विघास्यतः शिशोः पालनाय परमश्रगङ्गया ।

स्यापितेव यमुना तदन्तिके रोमराजिरकुचन्मृगीदृशः ॥ १३ ॥

विरलभरणं विपाण्डुवक्रं त्रिवलीमङ्गदरिद्रमध्यभागम् ।

मलिनीकृतचूचुकं मृगाक्ष्या वपुरासेचनकं बभूव भर्तुः ॥ १४ ॥

जठरविहरमाणमाणवगुणानुसारिः परमाणुमध्यमाया बभूवुरध्य-
वसायाः ।

व्याहर्तुं मृदुलाक्षरामपि गिरं वैक्लव्यमुद्रावती

साटोपं विवरीतुमैहत यधूः सर्वाणि शास्त्राप्यपि ।

रूढाशक्तिभरापि चत्वरगतिक्रीडासु चाराणसी-

पृदाणि स्पृहयांचकार चरितुं पुण्यानि तीर्थान्यहो ॥ १५ ॥

पाणिर्वभार किमपि प्रसवापचाये

ग्लानिं द्वितीयकुसुमग्रहणेऽपि यस्याः ।

सा बिल्वपत्रनिकरैः स्वकरोपनीतै-

रीशानपूजनमित्येष मुहुर्विघातुम् ॥ १६ ॥

किमङ्गरागेषु परिष्क्रियासु वा तवेष्टमालीति भवेन सा रहः ।

कृतानुयोगा निजगाद काङ्क्षितौ विभूतिरुद्राक्षमणी विलासिनी ॥ १७ ॥

प्रियमभिलषितोपहारशीलं निजहृदये नितरामघत्त साध्वी ।

उदरविहरदर्भकोपलम्भव्यतिकरलोभवशादिव भविष्टम् ॥ १८ ॥

अथाध्युपितकेसरिण्यहिमभासि मेपं गते
 कलावति तुलाधरोदयमुपेयुपि स्वामिनि ।
 स्वतुङ्गजुपि वाक्पतौ मकरमाजि मित्रात्मजे
 शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥ १९ ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रतं मृगपतेरजनीति ।
 स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥ २० ॥
 तस्योदये दातुरवाप लाभं बुधो न तत्पुप्यति विस्रयं नः ।
 स्वयं कुजन्मापि घनाधिनाथो भूत्वा स रामामधिगम्य रेमे ॥ २१ ॥

विशङ्क्य पृथुकात्ततो निजनिकारमास्तां तदा
 कविः स्वभवने हरिं शरणमेतु तेजोनिधिः ।
 अजाश्रयणतत्परो भवतु स द्विजाधीश्वरः
 कुलीरंसदनान्तरं कथमसौ जगाहे गुरुः ॥ २२ ॥

निजहृदयकण्ठकायमानकुमतमण्डलीसमुद्धरणनिपुणविद्वदवतरणा-
 मोदसमासादितप्रसादशालिनीनामाशाविलासिनीनां सुखसरोजनिःसृतो
 निश्वासविसर इव सहजतुषारसौरभासारतुन्दिलो मन्दमन्दमस्पन्दत
 गन्धवाहः ।

अथारविन्दोपममायताक्षं सुताननं सुन्दरमीक्षमाणा ।
 तपांसि सर्वाणि तदाल्वहर्षे प्रसूरपर्याप्ततमानि मेने ॥ २३ ॥

क्षणमीक्षणमुद्रणां तदानीं न विमुञ्चन्नयमर्भको व्यलासीत् ।
 निजसूतिविलम्बस्वेदिताया यदनं मातुरवेक्षितुं विलक्षः ॥ २४ ॥
 सुकुमारपाटलकरं निजोदरादुदितं वितीर्णजनलोचनोत्सवम् ।
 अरुणं तमङ्गसुवि-पङ्कजेक्षणा दधती पुरंदरदिशेव सा व्रभौ ॥ २५ ॥

निहिताः पुरतो निविष्टदीपाः शुभयष्टीरपदिश्य सूतिगेहे ।

अभजन्फणिनो नु रत्नचूडा हरम्पाहिमणेरमुं विवर्तम् ॥ २६ ॥

अथ तदानीमङ्कुरित इव मङ्गलावेदनकुतूहलमन्थरेतरपुरंभ्रिकुलसं-
जल्पितैः, पल्लवित इव नानाविधदानविस्तारैः, कोरकित इव विविधरा-
जयोगविभाजकसैद्धान्तिकलोकसूक्तावलिभिः, फलित इव द्विजाशीर्वे-
चोभिर्विशेषैरशेषमपि बन्धुजनमानन्दमनयत तनयोरसवः ।

गुरुरादरादथ कुमारमैक्षत प्रमथाधिनाथमिव चालताजुपम् ।

रुरुटङ्कसर्वहनरूढवासनाकृतमुष्टिवन्धविलसत्कराम्बुजम् ॥ २७ ॥

प्रागेव कण्ठनिन्दैः श्रवणाभिरामै-

रावेदितामथ विलोचनलोमनीयैः ।

आग्नेडितामवयवैरथ भाग्यवत्तां

निर्धार्य तस्य जनको नितरां ननन्द ॥ २८ ॥

स क्षोणीविवुधो मञ्चै रक्षोनिरसनक्षमैः ।

पूतजन्मभृतस्तस्य जातकर्मविधिं व्यधात् ॥ २९ ॥

असौ पुनरवनीसुरकुमारको मुहुः समाराधयिष्यति मामिति हृष्य-
न्मना इव दमुना हविर्ग्रहणकर्मणि तत्क्षणं प्रदक्षिणावर्तशिखः
प्रणनर्त ।

तस्य बाधूलसंतानतपःसमुदयाकृतेः ।

धर्माभिधानकरणात्पितृभ्यां दर्शितौचिती ॥ ३० ॥

नरनायुघनर्मगेहमेतत्परिपाल्यं भवतीति शाङ्गिणेव ।

वहति स निवेदितं स धीरो हृदि पञ्चायुघमीपथं मनोज्ञम् ॥ ३१ ॥

अमृतं नभःसरित एव सूनवे दिशति स सा घृतमुरोजकुम्भयोः ।

स विहाय वारि सकलं कथं भवेत्परया तदेकमजने कृतादरः ॥ ३२ ॥

साधुसंघटितमुष्टिवन्धनं प्रत्यहाञ्चितपयोध्रतक्रियम् ।

आत्मसूनुमसकृत्सुसुदा पश्यति स शिशुभावदीक्षितम् ॥ ३३ ॥

कलिना मलिनीकृतां पदाभ्यामवनीं स्पष्टमवेक्षितुं च दृष्ट्वा ।

घृणया मुहुस्वताद्विरासीदपि चोत्तानशयः स पूतजन्मा ॥ ३४ ॥

कुत्रापि घामनि कुलार्दिसुतासनाथे

दृष्टिं मुहुस्तरलतारहितां निघातुम् ।

अभ्यस्यतेव पटुताममुना व्यलोकि

निष्पन्दपक्ष्मनयनेन निशि प्रदीपः ॥ ३५ ॥

मातृवल्लिकुचमञ्जरीभृतां माकरन्दलहरीं धयंघयम् ।

पाणिपङ्कजवनीषु योषितां खेलनं व्यधित बालपद्मपदः ॥ ३६ ॥

जनकः कृतजानुयानकेलिं तनयं वीक्ष्य तमादरोत्तरङ्गः ।

चतुरश्वरणान्निधाय धात्र्यां विहरन्तं वृषमेव मन्वते स ॥ ३७ ॥

जानुद्वयीचङ्गमणक्रमेषु रत्नस्थलीलक्षितमात्मबिम्बम् ।

हस्तेन संताडयति स सोऽयमारमीयसाम्यासह एव बुद्ध्वा ॥ ३८ ॥

पञ्चपाप्यथ पदानि निघातुं प्रस्त्रलच्चरणपल्लवमेषः ।

प्रा[र]मन्नपरमस्फुटनीयद्वर्णवल्गुतरमप्यभिघातुम् ॥ ३९ ॥

अजनि खुरलीकेलिस्तीर्थाभिघायनकर्मणि

त्रिचतुरपदन्यासक्रीडैव तस्य गृहाङ्गणे ।

फणितिरभवन्नान्दी स्पष्टेतराक्ष[र]मञ्जुला

विवुधहृदयग्राहिव्याहारनाटकनिर्मितौ ॥ ४० ॥

तन्वीपयोधरपयःकणिका निपत्य

तस्याभिरूप्यजलधेर्मुखशुक्रिकायाम् ।

मुग्धद्विजाङ्कुरततिव्यपदेशशालि-

मुक्तात्मना परिणतिं किल विभ्रते स ॥ ४१ ॥

तस्यालकप्रकरकुण्डलपद्मराग-

मन्दस्मितद्युतिभिरुन्मितां त्रिवेणीम् ।

पित्रोरजस्रमविगाह्य मनोविपादं

तत्याज संसृतिपथभ्रमणोपजातम् ॥ ४२ ॥

अथ पुनरवनिनिलिम्पशावकः शुभसमयनिर्व्यूढचूडामङ्गलो निरङ्कु-
शविहारकेलिनिर्माणतरलमानसं समानवयःसनाथमाणवमनःसभाजनं
खेलनापहृतगृहोपकरणायासितवामालकाजनं वचनसीमातिलद्वितकुतू-
हलं कौमारमभजत ।

सध्रीचीनकुमारकैरमिषृतशछात्रायमाणैः स्वयं

शास्त्रव्याकरणाभिनीतिमकरोदारोपिताचार्यकः ।

काशीति त्रिदशापगेति कलयन्विश्वेश इत्यप्यसौ

केल्यामाकलयति स पांसुपु पुरीं शैवालिनीदेवताम् ॥ ४३ ॥

क्रीडां विधाय पृथुकैर्गृहमापतन्तं

ह्यन्तं क्षमातलरजोभरदूषिताङ्गम् ।

आरोप्य वक्षसि कुमारममुं करेण

स्निग्धं तदीयवदनं जननी ममार्ज ॥ ४४ ॥

हरस्तुतीनां गुरुकीर्तितानामनूक्तिभिः प्रीणितया जनन्या ।

प्रदिष्टमिष्टं लभते स बालः सहैव गण्डस्थलचुम्बनेन ॥ ४५ ॥

कुशाम्बोधो गुरुणा ततः सकृत्पकाशितां वर्णपरम्परामसौ ।

मनोऽप्यनाविष्कृतमस्य किञ्चिन्महीसुराग्रेसरसूनुरग्रहीत् ॥ ४६ ॥

पुनःपुनर्भूमितले स बालो वर्णावलीविन्यसनं व्यतानीत् ।

विधाय शङ्के बहुधा परीक्षां पद्माक्षरीसंग्रहणं प्रणेतुम् ॥ ४७ ॥

अन्वितानि शुभस्पर्शैरन्तरूप्माञ्चितान्यपि ।

! व्यञ्जनानि बटोर्जिह्वा सस्वरं समसेवत ॥ ४८ ॥

तदनु निटिलेक्षणाभिधामुपदेक्ष्यमाणमत्राधिदेवतामिव विभावयि-
कुवेरदिशामासेदुपि वासराधिपतौ मूसुरापत्यमिदमध्यापयितुमिव कला-
कलापमहाय संगृह्णति द्विजाधिराजे निजापचितिमागामिनीमिव परित्र-
हीतुमाविष्कृतप्रकाशातिरेकेषु कविगुरुपुरोगेषु समागते च शिवताति-
दिने जनक एष कृपानिधिरेनमुपानयत ।

स निर्मलात्मा गुरुणा समाहितं त्रयीनिदानं तदवाप्य वाङ्मयम् ।

अशोभत स्वैरमंभीशुमालिना शशीव संचारितमंशुमण्डलम् ॥ ४९ ॥

स यज्ञसूत्रच्छलतस्त्रयीमधान्मुखस्फुरन्मात्रसमावृतक्षमाम् ।

पराभिचारप्रतिपादनाविलां मृषेतरोर्किं च मृगत्वचो मिपात् ॥ ५० ॥

तत्तादृशीं गामिव तातदत्तां पालुं नियन्तुं च स बालवर्णां ।

पाणौ दधाति स पलाशदण्डं मौर्झीं कटीसीमनि मेखलां च ॥ ५१ ॥

शशिपाण्डरेण समिदग्निभस्मना विहितास्त्रिपुण्ड्रविततीर्यं प्रति ।

प्रथमागमे गिरिशभक्तिसंपदो रचिता ह्वाप(ह)रत रङ्गवल्लिकाः ॥ ५२ ॥

कल्लोलिताद्भजनकर्मविलम्बनेन

कोपादिव प्रकटगुम्फितशोणभावे ।

; संप्रीणयन्निव मुहुश्चरणारविन्दे

पित्रोरवन्दत कृती प्रवदन्निजाख्याम् ॥ ५३ ॥

उपसंमहणच्छलादसौ युगलेनात्मकरारविन्दयोः ।

; स्वकृते बहुतीर्थचारिणी किमु पित्रोः समवाहयत्पदे ॥ ५४ ॥

द्राधिष्ठमायुस्तनये निधातुं प्रकाममिच्छाभरितेन पित्रा ।

॥ अत्यं सुतालंकृतिमौलि नाम प्रायुज्यत अत्यमिवादानेषु ॥ ५५ ॥

समाश्रितस्वाङ्घ्रिसरोजनावं कुमारमेनं गुरुकर्णधारः ।

प्राचीनवाणीकुहनापयोधेः पारं मितैरेव दिनैरनैपीत् ॥ ५६ ॥

वाक्यैर्विवृण्वती भावं वस्तुस्वरपदक्रमैः ।

कण्ठमेतस्य सुदृढं कान्तेव श्रुतिरग्रहीत् ॥ ५७ ॥

अपि च अस्य निपुणदेशिकोपदेशसलिलविमलीकृतमतिरहिराजव-
चनकुटजाटवीनवजीमूतमालिकां साहित्यवाहिनीपतिशीतद्युतिं कौमा-
रिलवचोरसालकुसुमाकरश्रियं निगमान्तकुमुदिनीधवदिवसान्तसमयल-
क्ष्मीमक्षचरणपक्षराजीवतापनरोचिश्छटां प्रौढिमादौकत ।

कविवाचस्पतिबुधाः कल्यापि न तत्समाः ।

मूढता मुहुरेतेषामापतत्यनियन्त्रणा ॥ ५८ ॥

निःसीमपश्यन्निटिलानुभावप्रकाशनं प्रत्युपकारयन्ती ।

स्वशीलिनः संततमस्य मोदं वेदादिविधाविततिर्व्यतानीत् ॥ ५९ ॥

अस्य पुनरभ्यस्यतः कलां गुरुतर्कनिवासजनुपमुरुत्तरक्लेशमसहमान
इव शनैः शनैरपसरति शैशवे सकलकलाधिकारसहकारिवालातापनोद-
परिणतं क्रोधमपनेतुकाम इव कामरिपुचरणपरिचरणोपकरणानां करणा-
नामतिनिपुणिमानमुपपादयन्नत्रतरुणिमा वपुरसोढकुसुमायुधमसेवत ।

स्वमजनोचितवस्तुविवेचनं समभिलष्य किमस्य विलोचने ।

श्रवणयोरवकर्णितशास्त्रयोः सविधभूमिमभूपयतामुभे ॥ ६० ॥

कलितस्पृहमेव कालकण्ठस्थितिपर्याप्तमावकाशभावे ।

अदसीयहृदन्तरालमासीत्परिणाहातिशयप्रणीतशोभम् ॥ ६१ ॥

वालोऽयमाजानुविलम्बिबाहुरालोकि लोकैरतिरूपशाली ।

आराधनैः प्रीणनमात्मशत्रोः कर्तुं क्षितौ काम इवावतीर्णः ॥ ६२ ॥

तदनु द्विजकन्याया घन्यायाः सहसैर्गुणैः ।

संतानसंपदे तेन पाणिमग्राहयत्पिता ॥ ६३ ॥

पार्श्वगूपा भवानीव पद्मेव हृदयंगमा ।

सरस्वतीव सा-मुख्या भर्तुरासीत्पतिव्रता ॥ ६४ ॥

अजायत तयाक्रान्तममुष्य हृदयं तथा ।

यथान्तरं न विन्देरन्नीपद्रप्यन्ययोपितः ॥ ६५ ॥

शुभलक्षणशोभिन्या भावनापरिशुद्धया ।

पुरंध्या सोऽरुचद्वेदः पूर्वमीमांसया यथा ॥ ६६ ॥

अहो महीसुरमुवो महाभागस्य भागधेयपरिपाकः, यदेप मदनगज-
राजमदभेपजे रजोभरविजृम्भमाणमातरिश्चनि विषयमृगतृष्णिकाजलवि-
भावनोष्णसमये तमोविकारसंपादननिशावतारसंपदि कुपथावगाहघटन-
हरिन्मोहगौरवे षट्तरविवेकिशाखिपाटनविधानहस्तिनि तत्तादृशि वयसि
वर्तमानोऽपि भगवति मृगाङ्कशेखरे समनोनदील्लामनि सुदतीमयार्ध-
विग्रहे महती भक्तिरजनि ।

चन्द्रमसि चन्दनतरौ सुदगाश्लेषे सुधांशुभूषे च ।

स्निह्यति न कस्य चेतः कठोरसंतापकन्दलीहरणे ॥ ६७ ॥

अनूढभसितो मधैरशीलितपडक्षरः ।

अपूजितपुरारातिरमुक्त्वा न कदाप्यसौ ॥ ६८ ॥

आगामिनामङ्गजवैरिमेधे हृदम्बरालम्बिनि हर्षवृष्टे ।

पौपैकहेतुं पुलकाङ्कुराणाममूपयद्वात्रमसौ विमृत्या ॥ ६९ ॥

नदी महोशं शिशिरांशुरेखां धाताक्षनेन्द्रं यजनं च मूतैः ।

वाञ्छन्स पद्माक्षरमम्रलक्ष्यादाचष्ट तद्वाचि पदादिवर्णान् ॥ ७० ॥

शंभोरजसं जलगन्धपुष्पैरास्रावनालेपनमण्डनानि ।

आत्मीयतापत्रितयापनीतिं विधातुकामः स कथं व्यतानीत् ॥ ७१ ॥

अन्नमर्षितमगात्मजापत्तेरस्तुतं प्रतिनिलिम्पमोजनम् ।

अद्भुतं तदनिवेदितं त्वमूदोदनोऽयममुनैव सेवितः ॥ ७२ ॥

सरिद्धतंसस्य जलाभिपेको बालेन्दुमौलेः प्रसवोपहारः ।

स्यार्त्तिकं मुदे तस्य कृते मयेति समादि(धि)दम्मादकरोत्स चिन्ताम् ७३

भक्तेषु प्रमथपतेः पदार्चनायां पर्याप्तं बलिमुत्तमेष मन्यते स ।

पौलोमीपरिवृढमुत्सवावलोके व्यालेन्दुं विविधगुणप्रशंसनेषु ॥ ७४ ॥

चेतोनिविष्टस्य सितांशुमौलेः परिच्युतं मौलिपद्रात्स्वर्गम् ।

प्रालेयधामानमदच्छ(श्छ)लेन प्रासूत धन्या भवनं कु(क)लानाम् ॥७५॥

अनिशं गिरिशतिवाद्शीलं परमेष्ठी किममुं प्रणेतुकामः ।

अपदिश्य घटीमवादिसर्गान्पठिमाभ्यासविधिं परं वितेने ॥ ७६ ॥

किमेष नन्दी शिवधर्मवक्ता किं वा कुमारः श्रितनीलकण्ठः ।

आहो मुरारिः कृतदृष्टिरीशे पार्थोऽथवा पाशुपताभिमानी ॥ ७७ ॥

एवमुरैक्ष्यत जनैरेषमानकुतूहलैः ।

बाल एव परां फोटिं शिवभक्तेः श्रयन्नयम् ॥ ७८ ॥

अपि सक्त्वार्यविशेऽमूर्द्धत्रयमेव चिन्तनीयं मनसि ।

मोहोद्याटनमूलिका सनुभृतां मुषयप्रना कारणा

द्यूती भाग्यवतामधर्मकलमस्रोमावसादस्वली ।

लीलाताण्डयशालिका पशुपतेर्लक्ष्मीमणीपेटिका

फलिजन्मनि लोचनातिधिदशां गाहेत वाराणसी ॥ ७९ ॥

कैवल्यामृतकन्दली वसुमतीकान्ताप्रनूनसत्रं

मौलिकौमपटी हरस्य हिमवन्नातङ्गशुण्डालताम् ।

सर्गारोहणमार्गमौक्तिकशिवसोपानशरणां

भाग्देरभ्यधिका जना भगवती पश्यन्ति भागीरथीम् ॥ ८० ॥

सुखनिधिमपहृत्य भायया स्वयमतिसंनिहितोऽप्यलक्षितः ।

सुकृतिभिरधिकाशि गृह्यते श्रुतिकथितः स हि तस्करामणीः ॥ ८१ ॥

अकथयच्च सच्छात्रान् ।

तीर्थावगाहस्थितिकल्पनायामर्चाविधौ वा यदि वोऽभिलाषः ।

नदीषु गङ्गां नगरीषु कार्शीं देवेषु विश्वेश्वरमाश्रयध्वम् ॥ ८२ ॥

जिज्ञासवे श्रुतिशिरोनिकरान्प्रवक्तु-

मादौ यदक्षरमुपाददते महान्तः ।

श्रोत्रे तदेव विनिवेद्य जनान्भवाब्धे-

रुचारयन्तमुपधावत विश्वबन्धुम् ॥ ८३ ॥

अधिकाशि देशिकानामवृतंसमाणिं तमेव सेवध्वम् ।

यो रहसि किञ्चिदक्षरमुपदिश्य जनान्करोति सर्वज्ञान् ॥ ८४ ॥

अथ भक्तिवशादमुष्य कार्शीं प्रति यातुं स्पृहयालुचेतसोऽपि ।

अभवज्जनकाङ्क्षिपद्मसेवानियमातिक्रमभीतिरन्तरायः ॥ ८५ ॥

असौ पुनरात्मपितरावेव महीधरापत्यकुसुमालशासिनौ तदधिवास-
चमुमतीमेव सुरस्रवन्तीमनुचिन्तयन्त्यथोदितसमयविधेयनियतकार्यपरा-
यणमनाः सूर्यनारायणसमरपुंगवाभिधानाम्यामसमानविनयधुर्याभ्यां सो-
दर्याभ्यामश्रान्तरचितचरणारविन्दपरिचरणो निरवधिस्नेहपरिवाही जन-
कविहिताभिलषितकर्मा सहधर्मिणीप्रणीतसमधिकानुरोधविधिरतिमहा-
न्तमन्वमूदानन्दम् ।

सौभागिनेयः स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् ।

असेवत शिवाकल्पकल्पमप्स्यदीक्षितम् ॥ ८६ ॥

पुस्तककरा बुधावलिरुच्यद्ब्याख्याकृतः पुरो यस्य ।

पदुवाप्सुसप्रवाहप्लवनावष्टब्धपोतफलकेव ॥ ८७ ॥

निन्दति मकरन्दरसं न्यङ्कुरुते शर्करां पयो जयति ।

मोचामदमाचामति वाचामधिपस्य वैखरी यस्य ॥ ८८ ॥

यन्मुखविगलद्वाङ्मुखसुरपुरतटिनीजडीकृता विदुषाम् ।

फणितिर्दन्तपटाम्यामजीघटद्वादमात्मसंवरणम् ॥ ८९ ॥

चादिमतपुण्ड्रवाटीनिष्पीडननर्मयुक्तियन्त्रेण ।

मुवि यः सृजन्नृन्मयदवदातं ख्यातिफणितव्रातम् ॥ ९० ॥

यस्य च मनीषिणामग्रगण्यस्य शिविकाप्रसीमनि वैतालिकवदननिः-
सृता सरस्वती शश्वदेवमश्रौषम् ।

दुरभ्यस्तविघालवेनापि केचिदुरन्तामहन्तामयन्तां कृतं तैः ।

प्रशस्ते कवित्वे समस्तेऽपि शाम्ने भवत्यप्ययज्वायतंसात्कृती कः ॥९१॥

रे रे गुह्यत घाथनानि विमताः सेवध्वमद्भिद्धयी-

मप्यय्याध्वरिणो घटेत भवतामेतत्प्रसादस्तदा ।

तुप्यन्त्यक्षिगतेष्वपि प्रपतनात्सन्तः समृद्धागसः

काकस्यानतिकारिणो हि दयते किं नो रघूणां प्रभुः ॥ ९२ ॥

यस्याजस्रमुदित्वरेण हविषाक्रान्ते दिशामन्तरे

तस्तम्भे कुमुदस्रयेन चक्रुशे ताराधिपच्छायया ।

सखंसे शरकाण्डपाण्डुरतया मन्ले मरालश्रिया

वभ्रंशे विसकान्तिभिर्विजगले डिण्डीरखण्डांशुभिः ॥ ९३ ॥

यत्कीर्तिप्रकरद्विपस्य विहृतिस्थानं जगन्मण्डलं

॥ घण्टे चण्डमयूखशीतकिरणावालानमद्रीश्वरः ।

कक्ष्या व्योमतरङ्गिणी वमथवस्तारागणाः सप्तधा

निर्मुक्ता मदवारिनिर्झरपरीवाहाः पयोराशयः ॥ ९४ ॥

कर्णः श्रीचिन्नबोम्मक्षितिपतिरभितो लम्भयञ्छातकुम्भ-

स्तोमं हेमाभिपेकप्रणयनसमये यस्य मूर्तिं प्रशस्याम् ।

रेजे श्रीरङ्गराजाध्वरिवरकलशाम्बोधिलब्धप्रसूते-

र्विधाकल्पद्रुमस्य स्वयनिव फलयज्ञातरूपालवालम् ॥ ९५ ॥

नीलकण्ठमतनिर्वहणोत्कादुक्तिवृष्टिमुपलभ्य तदभ्रात् ।

ईशयोग्यमयमाशयभूमौ बोधशालिभरमेधयति सा ॥ ९६ ॥

अहो विजुघवर्गाय सकलाः सकला अपि ।

दिशन्ननिशमेताभिर्द्विजाधिपतिरैघत ॥ ९७ ॥

इति श्रीसनत्सुंगवस्य कृतौ चम्पूस्रम्भे द्वितीय आध्यासः ।

तृतीय आध्यासः ।

शक्तिमत्यामिरूपस्य सकलागमशोधने ।

पटीयसीमिवागृप्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥

मध्येवनं भूरिदिनोपजातमौनप्रतानां फलफण्डयूनाम् ।

समप्रवाभैभवसंपदायसंसिद्धिहेतुः समयो जन्मम् ॥ २ ॥

दिनान्यम्वन्नवशीधुनापि विना जनानां मदसाधनानि ।
 कंदर्पवाहाविजयाङ्गीतसंदर्भनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥
 मधौ मिलत्संपदि क्लृप्तभावा सीदद्वि...ति शिशिरं घरित्री ।
 शनैः शनैर्यद्विजहौ बधूनां साधारणीनां प्रकृतिः किलेदम् ॥ ४ ॥
 वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाव्यापारंमाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।
 तदात्ववातानुगुणां ततान सांयात्रिकः किं समयाभिधानः ॥ ५ ॥
 शीघ्रा जडिभः शिशिरेण दत्तामात्माकृतेः संकुचितामवस्थाम् ।
 दिनानुपूर्वी त्यजति स्म जाते सुखैकहेतौ सुभगे वसन्ते ॥ ६ ॥
 स्त्रीकर्तुमुर्वी शिशिरर्तुभूषे विनृम्भमाणे भृशविस्तृताभिः ।
 गते तु तस्मिन्क्षणदामिधाभिर्निमीलितं नीलपटीकुटीभिः ॥ ७ ॥
 प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीनां संवर्तिकासंहतिरावभासे ।
 नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥
 मनो वशीकुर्वति माघवेन व्यक्तीकृते कोकिलवंशनादे ।
 बह्वी गुषा बल्लवमुन्दरीणां पटैरिवाभ्रद्वयत पाण्डुपर्णैः ॥ ९ ॥
 तपोनभस्वत्प्रभवेन क्लृप्तां त्रासेन नीहारसमावृतिं वा ।
 वसन्तविश्लेषवलक्षणातां जहौ जरत्पत्रमिषेण बह्वी ॥ १० ॥
 समं पुराणच्छदनैर्लतानामण्डूरीणामतिधैर्यभारम् ।
 बालानिले मुष्णति पल्लवेषु बभूव चित्तेषु च रागबन्धः ॥ ११ ॥
 समीरणं चापलक्लृप्तपाण्डुपर्णांशुकार्कषणपारवश्यम् ।
 बह्वी बलत्पल्लवपाणिनेव निवारयन्ती नितरां चकाशे ॥ १२ ॥
 आरामसीमामधिजगमुषे नु दातुं वसन्ताय गणैस्तरूणाम् ।
 प्रवालकौमुद्वम्भपटोपहारसनाथशांखाप्रकरैर्वभूवे ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमक्षरीषु चरन्त्यलीनां पटली चक्राशे ।
 तत्तन्मधुस्वादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोधमेव ॥ १४ ॥
 अनङ्गवाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
 निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिमाह्वार ॥ १५ ॥
 माकन्दवाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकूजितानि ।
 पिकाबलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्पणायेव घृताभिलाषम् ॥ १६ ॥
 गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाग्रशाखी ।
 शाखाञ्चलेनानिलचञ्चलेन श्लाघानलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
 क्रोशन्तमिन्दिन्दिरघोषलक्ष्यात्पिकारवालोलितया प्रसाद्य ।
 समीरपोतं सहकारवाटी धन्या मधुस्तन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥
 सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
 अङ्गानुपारुक्ष दिगङ्गनानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
 वने वने वरगुगिरां पिकानां कलसनाकर्णनकौतुकं वा ।
 परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि मान्द्यहेतुः ॥ २० ॥
 पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मत्तद्विरेकं च मधुः पुषोष ।
 सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाञ्जात्या विहीनो न विवेक्तुमीष्टे ॥ २१ ॥
 वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लक्षारसार्द्राः पद्मपङ्क्तयो वा ।
 छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशाः ॥ २२ ॥
 पान्यप्रियालस्य भ्रूंकहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
 उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विकासं घटयां वम्युः ॥ २३ ॥
 दृष्ट्या बधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमासीत्सुमनोविलासः ।
 सचेतनानां किमु शम्भरारिशरावलीबर्बरिताशयानाम् ॥ २४ ॥

कथाभिधानैः सुदृढामुदौरैरसंभृताध्वश्रमसंपदेषः ।

आवासमद्वैतरसालनेतुराकल्पमुर्व्याः पुरमभ्ययासीत् ॥ ३६ ॥

अथ तस्य नयनपथमासीदति शुनासीरवसतिरपि भूषितमहीतल,
समधिगतदक्षिणपथापि सर्वोत्तरस्वभावा, पावनतरानुभावापि पल्लवेपु कृ-
तस्थितिः, अयोध्यापि भोगवती, विशालापि मथुरा, महोदयापि द्वार-
वती, वाराणसीव वरणोपवेष्टिता, वस्त्रोकसारेव घनदोपशोभिनी, वार-
वधूटिकेव वशीकृतधूर्तावतंसा, कंसारिगूर्तिरिव कमलाकरोपगूढा, रू-
पकपरम्परेव रुचिरविधिविराजिता, संगीतविधेव सारङ्गनाटिकावती,
पार्थसमृद्धिरिव पाञ्चालिकाञ्चिता काञ्चीपुरी ।

स्पर्धा विधाय प्रमुणा गिरीणां संवर्धमानो दिवि यत्र सालः ।

विचिन्त्य विन्ध्याचलशासिशाक्तिं तिष्ठन्निवाभाति भियार्धमार्गं ॥ ३७ ॥

आनन्दामृतनिधिमर्धचन्द्रमुद्रं भोगेन स्फुटमभिवेष्य सालनाम्ना ।

पूर्वार्धं भुजगपतेरिव स्थितस्य प्रोत्तुङ्गं विलसति गोपुरं यदीयम् ३८

यद्गोपुरं निशि समुच्छ्रितशृङ्गसीम-

विश्रान्तशीतकिरणच्छुरितं दधाति ।

पद्मासनस्फटिकपात्रपतज्जलौघ-

संश्लव्यमानकमलासचिवाहिलीलाम् ॥ ३९ ॥

महीयसा गोपुरमन्दरेण प्रमथ्य सिन्धुं परित्वाभिधानम् ।

आसादितस्येव नवामृतस्य तृप्यन्ति यत्र स्थितिमादधानाः ॥ ४० ॥

प्रतप्तजाम्बूनदपेशलाभिः पराजिता यथ्रमदातनूभिः ।

सौदामिनी साध्वसपारवश्यादथ्रान्ततारल्यमहो जिहीते ॥ ४१ ॥

कुचाञ्चले लोचनकोणभागे कचान्धकारेऽपि च कामिनीनाम् ।

जागर्ति यत्राहितसंनिधानात्पिनाकिनो भीतमना मनोभूः ॥ ४२ ॥

शश्वत्प्रतोलीसरणीषु कामं परम्परा आम्बति यत्र यूनाम् ।

शातोदरीलोकदरायलोफसंमोहनास्त्राहतिविह्वलेव ॥ ४३ ॥

प्रविश्यतां विपश्चितामपश्चिमोऽयमाश्चर्यवीतमतिरेतदवादीत्—
‘अशेषजननयनयोग्यममुप्याः किमपि सीभाग्यम्, यदवलोकनलोलुपत-
या भृशमनेकपथैलराजशिखरमरविन्दलोचनोऽपि भगवान्प्रतिदिवसम-
धिवसति ।

घाणीसदृचरस्यास्य चाजिमेषाध्वरक्षितौ ।

गोपुरावलिक्वटेन भाति यूपपरम्परा ॥ ४४ ॥

अस्याः प्रभावेण जनस्य घाणी मन्दापि घाटीमधिगन्तुमीष्टे ।

विधेः प्रिधेयोद्गाहरणं किलात्र सा मन्यरा वेगवती भवन्ती ॥ ४५ ॥

प्रसार्य नानाविधपण्यजातं प्रातः क्षपायामुपसंहरन्ति ।

इयं पुरारेरनुयाति लीलां प्रपद्यसर्गमल्लयैकशीलाम् ॥ ४६ ॥

शरीरिणोऽस्या मणिसालगर्भप्रवेशनिष्क्रान्तिशतापदेशात् ।

चिवोद्गुमहाय विमुक्तिकन्यामाकृष्य जन्मान्यनुमुञ्चते किम् ॥ ४७ ॥

कर्याणसंतानतरुं फयापि श्लिष्टं जगन्मल्लकरूपवद्वया ।

आगीनमस्या वरणालवाले फलार्थिनः केऽपि भजन्ति घन्याः ॥ ४८ ॥

तत्पूर्वतीर्थयानोऽपि तत्र भूगुरनन्दनः ।

समवर्तत निर्व्यूहसर्वतीर्थावगाहनः ॥ ४९ ॥

अथ वेदशिरोनिष्ठानपि तीर्थतटीजुषः ।

अनङ्गीकृतफन्दर्पानपि सत्याघितेक्षणान् ॥ ५० ॥

अपि माधुकरौ शृणिमद्यतो भ्रमवर्जितान् ।

अपि निःसामकारुष्यानशनिप्रदनिर्दयान् ॥ ५१ ॥

शाभ्यद्विपसंचारानपि प्रमत्रनाशयान् ।

शानहंससतनारब्धसेवानप्यत्रडाशयान् ॥ ५२ ॥

रूपमंहसि विघासु लोभमात्मनि रागिताम् ।
 अज्ञत्वमन्यनिन्द्रासु यतोऽपि जितवड्डीपून् ॥ ५३ ॥
 शर्वरीसमयारम्भानिव संमृततारकान् ।
 भीमसेनभुजाटोपानिव दण्डितकीचकान् ॥ ५४ ॥
 अनल्पमसितालेपविलसद्विमहाञ्जुचीन् ।
 प्रावृट्प्रशमिताटाट्यान्वरहंसधुरंधरान् ॥ ५५ ॥
 असमुत्तम्भितप्रांशूनघौतविमलात्मनः ।
 अखातगम्भीरतरानहिमाक्रान्तशीतलान् ॥ ५६ ॥
 कदम्बमुकुलाकारैः फण्टकैरुपशोमितान् ।
तेरिव ॥ ५७ ॥

तत्र कुत्रचन स्याद्गूनवनीपावनाकृतीन् ।
 कर्मन्दिनः प्रणम्यैष गाहते स महोज्जतिम् ॥ ५८ ॥

भृतकल्याणगुणानपि परकनकरुचित्यजोऽपि सर्वज्ञान् ।
 अपिनाभवानपि महोराशीन् ॥ ५९ ॥
 शैवालापसमग्रान्मरहितान्प्रकृतिमधुराजीवान् ।
 विमलान्तरद्भवार्त्तान्प्राप्तानिव पुण्यकासारान् ॥ ६० ॥
 उन्मत्तपत्रपुष्पैरुत्पादितविभ्रमादनद्गरिषोः ।
 आद्रातुमीहमानानावृतमानन्दमिव च सर्वस्वम् ॥ ६१ ॥
 सकलागममधुदिवसाञ्चीकण्ट्यासककंसर्वैरिभुजान् ।
 नवभूतिधीदृगृहान्पुरुषानमजत्परश्र सुधीः ॥ ६२ ॥
 आर्यसेवी स निघ्यातुमगादेकाग्रनायकम् ।
 वर्षते मुहुतद्यद्वावार्धकं यरिवस्वताम् ॥ ६३ ॥
 ततः प्रमेण समतिक्रम्य कतिचिदेष कस्यान्तराणि साक्षादकृन्त ।

कृतकेतरादरः स्वयंवरवल्लभ इति श्रुतिपल्लवाधराभिः, अगदंकार इति मवरुजातङ्कवाहिभिः, आहितुण्डिक इति कालकुण्डलिना, वाडवशि-
खीति वार.....महार्णवेन, कूटपाकल इति कुमुमेपुदन्तिना, पुरंदरा-
युधमिति जलंधराचलेन, करुणापयोधिरिति शरणागिलापिभिः, एक-
स्वभावमपि बहुधा विभावितम्, आत्मविवर्तजगदम्यांगारिकम्, अस्त्रि-
लविध्यण्डमण्डलीखण्डनवैतण्डिकम्, अतिकरालकाकोलमुष्टिघयबन्ध-
कविलासिनीकपोलमकरिकाभरणपर्यतोहरम्, अहरवधिनटनविभ्रमा-
लंकर्माणम्, अद्भुतगरिमकार्मणविविधकेलिनिर्माणम्, चलतनयानय-
नपरमानन्दनाडिधमरूपधेयम्, आपीडयदनिवेशितसगरकुलभागधेयम्,
असहायरसालतरविहारिणम्, आरग्वधमालभारिणं त्रिपुरवैरिणम्

विध्यादिविहितान्त्रेपं निध्याय महसां निधिम् ।

अद्रिकन्याकुचाभोगमुद्रितं मोदते सा सः ॥ ६४ ॥

अभिवन्ध तमखिलमुयनवन्दनीयचरणारविन्दमकृत्रिमवचःप्रशस्ता-
पदानमस्त्रौषीत् ।

हन्त च्छन्दःपारिजाताभ्रमाजो माघन्मायामाक्षिकोत्सारपूर्वम् ।

यस्यास्वादं कर्तुमार्या यत्नन्ते माघ्वीकं तद्भाति माकन्दमूले ॥ ६५ ॥

त्रसदद्रिसुतादृढोपगूहप्रमदाद्वैतपदाधिकारदात्रीम् ।

बलयाङ्क निधेहि नृभिर्न कम्पां घृतया किं फलमभ्रगङ्गया ते ॥ ६६ ॥

व्यर्थः पिघातुमजिनादिविरागचिह्नैः

स्त्रीवश्यतां त्रिपुरशासन ते श्रमोऽयम् ।

गात्रं तवैव कमनीयकुचाङ्गमस्या

विख्यापने विजयडिण्डिमतां दधाति ॥ ६७ ॥

सत्यं जितोऽसि मदनेन यतः सकम्पं

काञ्चीपदे फलयसि स्थितिमङ्गजारे ।

साहाय्यनिर्वहणसस्पृहकामकोटिः

शक्तिः किलैकसहकारवतोऽभिपञ्चे ॥ ६८ ॥

संपत्त्यै समिन्दुचयस्य परशुं भद्रं भरानीतये

पाकाय ज्वलनं जलाय तटिर्नीं पत्रोपकृष्ट्यै वटम् ।

माकन्दं च फलाय मन्मथरिपो संगृहति त्वय्यमू-

त्कामाक्ष्या विकलेतरः परिकरो नित्यान्नविश्राणने ॥ ६९ ॥

भावना मे महादेव..... ।

नौस्तम्भलम्ना काकीव नान्यत्र लभते गतिम् ॥ ७० ॥

अपि च ।

भगवति शंभावनया शिवया सह शीलिते भृशं भावनया ।

तदधिगमोदस्तस्य क्लेशात्पुंसो भवेत्प्रमोदस्तस्य ॥ ७१ ॥

....देव्या पारेकम्पं क्ष.....या दयास्पदे व्यापारे ।

परिचितमधिकाञ्चितया पश्यदलीकं भजेयमधिकाञ्चि तया ॥७२॥

वरमेकरसालपतिः श्रुतिरमुमेव स्फुटाधिकरसा लपति ।

वपुरसमा तारमतेः स्वीकृत्यामुप्य विश्वमाता रमते ॥ ७३ ॥

सुरभिरमाकन्दस्य स्फूर्जति मूले निविश्य माकन्दस्य ।

प्रमथेशो भाति शये मृतमृगपरशुर्जिताब्जशोभातिशये ॥ ७४ ॥

नाथशरीरं भायान्नगभुवि मृदितं नटत्परीरम्भायाम् ।

मीत्या कम्पारयतः प्लावयितुं भुवनगोलकं पारयतः ॥ ७५ ॥

परिचितवेदान्तानां प्रणिहितमनसामुमाधवे दान्तानाम् ।

अलघुभवाटव्यसनं विरचयतां केन्द्रवेशवाटव्यसनम् ॥ ७६ ॥

दक्षसभावस्कन्दे पट्टरवतु शिवो निरूढभावः स्कन्दे ।

स्त्री कृतकरणीयस्य स्मृतिभवचेतोविशल्यकरणी यस्य ॥ ७७ ॥

तमुपासे वासवतः परममरादपि च सारसे वासवतः ।
 अस्त्रितसारसनाभिं कमपि करासक्तकृष्णसारसनाभिम् ॥ ७८ ॥
 अतिरेकं दर्पस्य क्षपितवदक्षणा निजेन कन्दर्पस्य ।
 प्रशमितसन्नमदेनः सरत ज्योतिर्द्वादसन्नमदेन ॥ ७९ ॥
 पृथुकटकैलासस्य प्रसवसुगन्धैः पतिः स कैलासस्य ।
 भाति भवानीकान्तस्त्रिपुरान्धकमुख्यदानवानीकान्तः ॥ ८० ॥
 पट्टरनुसायं नटने समतां सिंहस्य रंहसा यन्नटने ।
 मा भजमानं दयतां पशुपतिरातङ्कभाजमानन्दयताम् ॥ ८१ ॥
 सरसिजघामादिशते पदजुषि विद्यां पृथग्विषामादिशते ।
 विभवे विप्रसवाय प्रणतिरियं ध्वस्तविधिजविप्रसवाय ॥ ८२ ॥
 अधिफणिहारमरालः पतिरवतु कृपासरोविहारमरालः ।
 अघतटिनीरच्छा यं शुभमेत्य तरन्ति गाङ्गनीरच्छायम् ॥ ८३ ॥
 बलदहिदाम वसानं त्वचमीडे देवदुर्द्दामवसानम् ।
 जगदतिसंधामाद्यन्नलिनशरघ्नोपलालसं धामाद्यम् ॥ ८४ ॥
 पुरजेता मम नाथो रणदमितविपक्षराजमानसमुदयम् ।
 ॥ ८५ ॥

मतिमृङ्गि महेशाङ्घ्रिसारसं दोहलालसे ।

आश्रयानन्दमाध्वीकसारसंदोहलालसे ॥ ८६ ॥

शंभोरवतु मामेकसहकारतलासिका ।

ऋते गिरिमुवं तेन सह का रतलासिका ॥ ८७ ॥

सोऽव्याद्वहन्सुरोत्तंसमकरन्दरसं पदे ।

दिशन्नरिं ध्वजारूढमकरं दरसंपदे ॥ ८८ ॥

वेदविदध्वान्तस्य व्यतिकरमबलादिसौहृदध्वान्तस्य ।

प्रमदाम्भोजहितेन प्रत्ययरविणाम्बिकाविभो जहि तेन ॥ ८९ ॥

तं मजे बुभुजे येन तरसा गरलं घनम् ।

यत्परैः सुकरं भद्रेतरसागरलङ्घनम् ॥ ९० ॥

राजतेजा गरादी नः सविता नयशोधनः ।

राजते जागरादीनः सवितानयशोधनः ॥ ९१ ॥

उषितः समया रसालसालं स्वमुपासीदति या रसालसालम् ।

गिरिजां मुहुराहिताङ्गपालीप्रणयः स्त्रौति गिरा हितां कपाली ॥९२॥

अद्वितीयाग्रमूलासिकालालसं नृत्तलील्यारसोल्लासिकालालसम् ।

मामकी दुर्मनोभावनागाहतेः श्रीगिरीशं भिया भावना गाहते ॥९३॥

अमितविभव सवेदैव तेषु त्रिजगति ते भव सर्वदैवतेषु ।

नतिरतिरसभावितायमानैः स्फुटमिह धीरसभावितायमानैः ॥ ९४ ॥

फणाभृति तवेश दोर्णवपटीरसालासिका-

रते नटति कम्पितार्णवपटी रसा लासिका ।

सर्ती प्रणयसंपदा समधिकामनज्ञाहतेः

स्मरान्तक तवान्तरं समधिकामनं गाहते ॥ ९५ ॥

इह खलु तामरसाक्षीमयवामतनो त्वमानतामरसाक्षी ।

इयमनुकम्पालय ते नतिरीश नमस्यतोऽधिकं पाल्यते ॥ ९६ ॥

गिरिश गमीरं हस्तस्फुरदायुधमत्र केऽपि भीरंहस्तः ।

सत्रिधिकरोटीकं ते वपुः स्मरन्तो जगद्गुरो टीकन्ते ॥ ९७ ॥

लघु फलमाशासानश्चरतु जनो नेदमाप्तुमाशा सा नः ।

त्वयि शशिकोटीरमणे भक्तिं याचेम कामकोटीरमणे ॥ ९८ ॥

प्रतिदिवसं सारस्य प्रकटितविपरीतस्थितेः संसारस्य(!) ।

इह सपदि व्याहारः शिव इति हरतेऽघमस्रदिव्याहारः ॥ ९९ ॥

अमित रसारम्भगतः श्राव्यं शिवनाम चेदसारं भगतः ।

स्थान्मम कालापनयः स तु किल कल्याणसांघकालापनयः ॥ १०० ॥

अविहितकृदकाण्डे दण्डितोऽमून्मनोमू-

रकरुणममुनेति स्पर्धमानेव गौरी ।

स्वकुचवलयमुद्राशालि गात्रं पुरारे-

रकृत मदनजैत्रस्तम्भमेकाग्रमूले ॥ १०१ ॥

प्रणयकलहशान्त्यै पादमूले विनम्रा-

दभिचलति कपर्दादग्रगङ्गातरङ्गे ।

पुनरुपगतकम्पापूरमोहेन देव्या

दृढतरमुपगूढं ध्यायतैकाग्रनाथम् ॥ १०२ ॥

कुवलयदामकौमलवधूमयवामतनौ

भवतु भवे भवे मम भवेऽतिभवेऽभिरतिः ।

न तु भवने घने परिजने मदनेभमद-

प्रदचरितासु तासु वनितासु सुतादिषु वा ॥ १०३ ॥

काञ्चीनगर्यामालोक्य कामकोटेः किमुन्नतिम् ।

रुद्रकोटिमधिष्ठाय रोचते मदनान्तकः ॥ १०४ ॥

इति स्तुवन्दिमकरमौलिसंनिधेर्जगत्प्रसूचरणसमीपमभ्यगात् ।

अलिर्यथा नवहरिचन्दनान्तिकादुदञ्चितध्वनिरुपकल्पवल्लिकाम् १०५

अपिचैकभागमधिजमुषी विभोरतितृष्णयेव परभागमाश्रिता ।

स्तनयोर्मनोजवसतामुपेयुषी परदेवता पथि सुषी दृशोरभूत् १०६

असौ पुनरसदृशप्रतिपत्तिमेदुरः प्रणिपत्य मातरमवाङ्मनसगोचरगु-

णामाचिकुरचरणारविन्दमनुसंदधानो विस्मरानन्दवीचिरिदमवोचत ।

सर्वात्मना स्तवे तव जननि जगत्यां न मादृशो निपुणः ।

निवहोऽपि नित्यवाचां भागत्यागेन मणति यद्रूपम् ॥ १०७ ॥

शम्बरवैरिकृपाणी शैलतनूजे तवासिता वेणी ।

उन्मदयौवनकुञ्जरशुण्डालतिका शुभाय मे भूयात् ॥ १०८ ॥

जननि तव मौलिचन्द्रो भिन्द्यान्मम बहलमान्तरं तिमिरम् ।

वेणीविधुंतुदेन अस्तमिवार्धं न दृश्यते यस्य ॥ १०९ ॥

कान्तिविशेषार्धीति कलयितुमन्ते वसन्नपि शशाङ्कः ।

वहति न ते वदनरुचिं भवति हि भाग्यानुसारिणी सिद्धिः ॥ ११० ॥

वदनश्रियो विधात्रा विधृतस्य विधुच्छलातपत्रस्य ।

मृगमदतिलकमिषेण च्छायावलयं चकास्ति तव फाले ॥ १११ ॥

उत्तेजितः किमुत्पलवाणो मदनेन भालशाणेऽस्मिन् ।

भाति यदियं भवानि त्वद्भूरूपेण तद्रजोरेखा ॥ ११२ ॥

अधिकमसितोत्पलादपि घरणीघरपुत्रि तावकं नयनम् ।

कर्णाश्रयेण कान्तिमदाद्यं यत्तदतिपीडनेन परम् ॥ ११३ ॥

विषयमरुमार्गसीमाविभ्रमसंजातसंज्वरानस्मान् ।

अम्ब कृपारसपूरैरमिपिञ्चापाङ्गसारणीमुक्तैः ॥ ११४ ॥

निधाय किं भवत्या नासाचाम्पेयमन्तरालगतम् ।

नयनमधुव्रतमिधुनं न कदापि मिथः समागमं भजते ॥ ११५ ॥

कान्तिसुधया फरम्भितमाननचपकं तवाधिवासयितुम् ।

नासामणिच्छलेनं न्यस्तं किमु मल्लिकामुकुलम् ॥ ११६ ॥

विरसा विद्रुमवल्ली तुल्या न भवेत्त्वदोष्ठविम्बेन ।

यदमृतसेवनलोभादीशो घृते बहूनि वक्त्राणि ॥ ११७ ॥

अवतु तव स्मितकलिका शिखरिकुलाधीशकन्यके मातः ।

प्रणयकलहप्रसक्तिषु यदवधिरीशस्य भवति चाट्टकिः ॥ ११८ ॥

सरघोषचितरसे वा सारे वा कालकूटसोदर्ये ।

मधुरिमधियं विमुच्यति गिरिशः प्रस्त्रांषि यदि गिरमपर्णे ॥ ११९ ॥

दर्पहरणेन तावज्जङ्घाकाण्डस्य जननि का श्लाघा ॥ १३१ ॥

संपल्लवास्त्वदङ्गेः सक्ता वल्लीषु किसलयव्याजात् ।

यत्पल्लवा इतीदं नाम्नो नामैकदेशतो ग्रहणम् ॥ १३२ ॥

प्रकृतिकठोरपदावलिरेषा नुतिरेव मत्समारब्धा ।

भवति भवदङ्घ्रिपल्लवशोणिमहेतुरिति शोभते वादः ॥ १३३ ॥

जननि त्वदङ्घ्रिचङ्गमलीलालेशापहारसंदेहात् ।

प्रायेण निगलवन्धं नरपतयः कारयन्ति नागानाम् ॥ १३४ ॥

श्रुतिशतशिरोविहारश्चमपरिखिन्नेव चरणरेणुस्ते ।

सुरवरशेखरसुमनोमकरन्दस्वन्दगाहनं तनुते ॥ १३५ ॥

असितकचमायतेक्षणमुल्लसितसितमुदारकुचभारम् ।

घनजघनमरुणचरणं कलये कामाक्षि तावकं रूपम् ॥ १३६ ॥

सुधाभजनविधायिनोऽपि सपदि समुदेति सौहिती न पुनरम्बागुण-
कदम्बामृतझरीनिषेवणधुरीणमानसस्य । पुनरपि भूसुरधुरंधरस्तदनुच-
न्धिनीमेव भारतीमभिषातुमारमत ।

कस्मिन्मुहूर्ते करपल्लवेन तवाददे काञ्चनदार्ढ्यकेयम् ।

यस्य प्रसादादयमिन्दुमौलिरैश्वर्यमव्याहतमम्ब मुक्ते ॥ १३७ ॥

धामास्य कैलासगिरिः करस्यो हेमाचलस्त्वं दयितान्नपूर्णा ।

घत्ते हरो भिक्षुकतां तथापि लुब्धः समागच्छति केन वृत्तिम् १३८

गिरीशहेरम्बकुमारवाहप्रस्तावशिष्टैरचलेन्द्रकन्ये ।

धान्यैरपि प्रस्यमितैः कथं वा जगद्भ्रयीपोषणमातनोषि ॥ १३९ ॥

कम्पामपास्य प्रथितोद्दमानां चञ्चूपुटप्रस्राविसाङ्कुराणाम् ।

उद्धीवमोघेन मरालिकानामाकर्ण्यमानाभरणत्वनानि ॥ १४० ॥

मृदुप्रकृत्योर्मणिनिर्मितायां पदाब्जयोरपितयोः पदध्याम् ।

- तद्विम्बदम्भाह्यमानपात्रीमारब्धपद्मास्तरणक्रियाणि ॥ १४१ ॥
 कुचामृतास्वादकुतूहलेन हस्तावकृष्टांशुकपल्लवाभ्याम् ।
 अभीष्टवस्त्वन्तरदानपूर्वमास्यातसान्त्वानि कुमारकाभ्याम् ॥ १४२ ॥
 अनुद्रवच्छेकमृगीनिवृत्त्यै वितन्वतो हुंकृतिमाननेन्द्रोः ।
 गाचीकृतमैन्द्रितवेणिकास्रधासानिलाकृष्टमधुव्रतानि ॥ १४३ ॥
 मध्याय मन्देतरकम्पशालिपयोधरद्वन्द्वभरार्दिताय ।
 अनार्यशङ्काकुलितेन भर्त्रा प्रतिक्षगं प्रार्थितमग्नयानि ॥ १४४ ॥
 अचिन्त्यमानस्फटिकाङ्गणोर्वापुष्योपदारस्वजनव्यथानि ।
 वेगोपयातानुचरीमणीतयेणीगल्न्मास्यनिबन्धनानि ॥ १४५ ॥
 अभीक्षणमक्षोः शयणारविन्दपरागपर्याकुलभावमाजोः ।
 प्रसादनाय प्रणयोधरभ्रं पिनाकिना दधमुन्मानिलानि ॥ १४६ ॥
 अद्वैतचूतपस्यगस्येषु पदे पदे प्रस्तुनमञ्जनाभिः ।
 कम्पातरभ्रानिलकन्दलीभिराचान्तपर्माभ्युकणारलीनि ॥ १४७ ॥
 अजसमभ्यागतमण्डलाय प्रत्यममस्रं प्रतिपादयन्त्याः ।
 आ मण्डपादा घ मलानसोधे कामाक्षि नः पान्तु गतागतानि १४८
 हिं च ।

बहुशो भाविता नासाशिखरन्यस्तलोचनैः ।

बहुशोभाविताना सा भवानी परिपातु नः ॥ १५२ ॥

घनसारसगन्धेन वदनेन स्मितेन च ।

घनसारसगन्धेन ललितां ललितां भजे ॥ १५३ ॥

अपत्यमगराजस्य भजमानसभाजनम् ।

चन्द्रशेखरचाटूनां भज मानस भाजनम् ॥ १५४ ॥

कलत्रमैशं दृग्भासा सन्नतामरसं सदा ।

सेवे श्रितं पदोपान्तसंनतामरसंसदा ॥ १५५ ॥

त्रातोऽसि देव्या बन्धूककलिकोपमदेहया ।

गङ्गाधरे कृतप्रेम कलिकोपमदेहया ॥ १५६ ॥

जनन्या गिरिशोढाढोत्कलिकालसमानया ।

वयं धन्या वतंसेन्दुकलिकालसमानया ॥ १५७ ॥

अम्बा तपोवनीभूतकम्पाकान्तारमालिका ।

सेव्या शिवस्मृतौ वीतकम्पा कान्ता रमालिका ॥ १५८ ॥

शिवा स्पृहावती कम्पावाहिनीपवनालये ।

भासते सुमनोभारवाहिनीपवनालये ॥ १५९ ॥

काशते वलयाङ्गस्य कमनी यतमानसा ।

कान्तिसौभाग्यशीलैः किं कमनीयतमा न सा ॥ १६० ॥

समरच्छिन्नदैतेयसारवद्विपदन्तया ।

दैव्या जितं कृतोपासिसारवद्विपदन्तया ॥ १६१ ॥

अत्र गौर्या सदारब्धयागवासरसार्थया ।

भूयते गीयते लोके या गवां सरसार्थया ॥ १६२ ॥

भजतः स्युरिमां विद्यां काञ्चीदा मोदराशयः ।

साधु जानाति यान्मातः काञ्चीदामोदराशयः ॥ १६३ ॥

श्रये महस्तरुणिमसंपदा मनाब्जदारुणं दृशि वशिनामदारुणम् ।
 तनुप्रभाततिपरिभूतनिर्दलज्जपावनं विनतसमाजपावनम् ॥ १७५ ॥
 शिवयागमेषु लसमानवार्तया निजशीलबागलसमानवार्तया ।
 स्वगुणोदयत्सकलभावलीलया जगती कृतारिकलभावलीलया १७६
 सेवन्ते नतिमिह हारमालिकायै शर्वस्य स्तनधृतहारमालिकायै ।
 तारल्यप्रकटिततादृशान्तरङ्गा चागीशादिमवनिता दृशां तरङ्गाः १७७
 हितोपसंपन्नवनीपकानना वितापसंपन्नवनीपकानना ।
 श्रिता भवानी तरसा लसन्निधौ सदा भवानीतरसालसंनिधौ १७८
 अव्याजनिर्मलतरैर्नखरांशुपरैः कम्पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् ।
 कर्माकरोति मनसा भवतीमिदं मे कं पानदीप्रमदभिन्नगजे शयानाम् १७९
 सहेतिमस्तच्छविपल्लवेषु श्रयेषु लूनाच्छविपल्लवेषु ।
 त्वामम्ब सिन्दूरविभासमानां ध्यायन्ति मध्येरवि भासमानाम् १८०
 सति सारहरन्यस्त्रायतमानसभावने ।
 पाहि मामजहत्सेचायतमानसभावने ॥ १८१ ॥
 अम्ब यस्य भवलास्यकलनादरसंभवः ।
 स वेद तव संगीतकलनादरसं भवः ॥ १८२ ॥
 अधिमस्तकमेशेन सह सारसमध्यगाम् ।
 अम्बिके भवतीं पश्यन्सहसा रसमध्यगाम् ॥ १८३ ॥
 त्वत्कृपा भुवने पुंसां कामाक्षि करसाधिका ।
 त्वां विनानन्दलहरी का माक्षिकरसाधिका ॥ १८४ ॥
 करोपि देवि दानैस्ते करवैभवनाटनम् ।
 कदा ते विंकरीभूय करवै भवनाटनम् ॥ १८५ ॥

नाके बलन्ते नादान्तमनसः परमेश्वरि ।

ना केवलं ते नादान्तदीपिकायास्तु चिन्तकः ॥ १८६ ॥

भगवति कामाक्षि पतिप्रणयिनि भजते श्रियं न कामाक्षिपति ।

तव हि कटाक्षतरङ्गः करुणोर्मिनटीविशङ्कटाक्षतरङ्गः ॥ १८७ ॥

स्थितिमधिकं पारम्ये कलयसि मातः स्थले च कम्पारम्ये ।

सिध्यति तव पदवीक्षणतः सिध्यति पुंसामजादिपदवी क्षणतः १८८

जगदुदयस्थेमहतीः कर्तुं काञ्चीपुरालयस्थे महतीः ।

अतुलं चारित्र्येऽथा रूपं निगमान्तसौघचारि त्रेधा ॥ १८९ ॥

द्विपति पुरामारभसे रूपमधिमौलि घृतजलधिरामारभसे ।

त्वमिव परा का रमिता तस्य शिवे दक्षिणेतराकारमिता ॥ १९० ॥

इह पिबतः स्नान्यं ते कस्य न वाचः मुधाभृतस्नान्यन्ते ।

अम्ब तदाशु भवत्या प्रदीयतामस्य सर्वदा शुभवत्या ॥ १९१ ॥

शुभमनसा कर्मनेन ध्रुपतिमुताया गुहेन साकर्मनेन ।

स्नानरसदायजुपो मे समयं गमय स्तुते सदा यजुपोमे ॥ १९२ ॥

कार्या देवि चिकित्सा कुक्षिरुजः का दयापदे विचिकित्सा ।

स्नान्यरसायनमस्ते तमसि प्रदिशाद्विसारसाय नमस्ते ॥ १९३ ॥

चिदुदधिराकारजने त्रिभुवनमातः शृतस्माराकारजने ।

तव नुतिवाचा रचये मपदनमजहत्प्रियोत्सवाचारचये ॥ १९४ ॥

अश्रितशंकरवाणि स्वल्पदसेवां दिवानिशं करवाणि ।

मम न गिराजनि योगं यद् यचनं ते वदन्ति राजनियोगम् १९५

श्रितपतिमानसदेशे शश्वत्काश्यां भवद्विमानसदेशे ।

भवतु शिवा सानुमति क्षिण्ये तव देवि श्रितवासानुमतिः ॥ १९६ ॥

इति विनिहितबुद्धिरीश्वरायां भवनमिवाद्रिपतेरसावयासीत् ।

निजहृदयनिरूढकामकोटे रुचिततरा वरदोपकण्ठयात्रा ॥ १९७ ॥

पार्श्वयुग्मगता यस्य प्रसूते गोपुरद्वयी ।

अन्तरस्थितशैलेभवन्धनस्तम्भविभ्रमम् ॥ १९८ ॥

कथं मनोविस्मयकारि तद्भवेदनन्तरं तत्र यदग्रणीः सताम् ।

समाहितानन्तसरोवगाहनः स पुण्यकोट्या लभते स संनिधिम् १९९

अथ सुमतिरयमधिरूढशिखरिकूटभागमवलोकयति स विस्मयवि-
धायि विनयगौरवावर्जिताभिरापगावेगसङ्गिवेतसविडम्बिनीभिरुत्तमाङ्गप-
रंपराभिरन्योन्यनमनकर्माणि निर्दिमाणैरापाण्डरोर्ध्वपुण्ड्रमरीचिनिविडश-
रीरतया श्वेतद्वीपविहरणोचितं परिणतिविशेषमिव गाहमानैः सत्वसमृ-
द्धिमन्तरमार्त्तां बहिरिव विभावयद्विरतिवेल्लोभजलधिपूरावगाहमिलित-
मिव बहलफेनपटलमाविभ्राणैरधिकण्ठमांशये च नलिनाक्षगुणमण्डितैः
सारसविहंगमैरिव समाचर्यमाणलक्ष्मणाभिगतैः कमलाकरैरिव कमनीय-
जलजचक्राङ्गशालिमिरम्बरकुट्टुम्बिभिरिव प्रकटामृताभिलाषैरञ्जलिसनाथ-
मौलिभिरस्तोकविस्मरस्तवैः परमभागवतसूरिभिरावध्यमानसेवानुवृत्तिमु-
भयपार्श्वस्थितपरिजनकरावलम्बितैरनवरतविजृम्भमाणपतनोत्पतनकर्मभि-
रलघुनिर्मलांशुडामरैश्चामरैः स्वकरुणारससुधापयोधिवीचिनिचयैरिव समा-
चरितविजनोपचारमनधिगतवेपथुभिरपनिमेषचापलमालीयरूपसंपदमनु-
भवद्विरिव दीपिकाप्ररोहैरवभासितभूषणप्रपञ्चं काशीमध्यमण्डलमाखण्ड-
लनीलमिव लक्ष्यमाणमेकेन पाणिना वारणविरोधियादोनिपूदनाय पत्या-
दमविनियुक्तेति कन्दलितादिव मन्दाक्षभरादधोमुखी कौमोदकीमयष्ट-
म्य तिष्ठन्तमिदमेव मदावलभयविदारणमित्यभयमुद्रानुषन्धिना करान्त-
रेण सुदर्शनमिव प्रदर्शयन्तं शुण्डालवरनिवेदितं पुण्डरीकमुकुलमिव

समञ्चितं पाञ्चजन्यमापाटलाङ्गुलीदलशोभावगुण्ठितमचिरखण्डितग्रार्ह-
धिराङ्गमिव रथाङ्गमपि हस्तारविन्दयुगलेन संदधानमध्युपितनिकपमध्या-
मपि कनकरेखामलंकृतगगनाङ्गणामपि तरुणारुणकिरणधोरणीमम्बुदक-
तावलम्बामपि शम्पालतामधिक्षिपन्त्या वक्षोनिविष्टया लक्ष्म्या समाश्लि-
ष्टवपुमभिनववन्धूकरोचिपि दन्तवाससि चन्द्रिकाशकलपेशलं स्वीकृ-
त्वपैकदेशमिव हसितलेशमुद्वहन्तं पुत्रागमपि भुवनमण्डलीतिलकं पूत-
चारित्रमपि सुजङ्गभोगभुजं हरिमपि प्रथमानकरिहार्दगरिमाणमसमान-
महिमशेषधिं निरवधिविभ्रुतिमनिमेषपतिम् ।

अद्भुत्विषामञ्जनमेचकानां व्याजेन विस्तारयति स्फुटं यः ।

कठोरवक्षःस्थलकेलिभाजो लक्ष्म्या नवेन्दीवरपत्रशय्याम् ॥ २०० ॥

वेदाकरा नीलमणोल्लिलोकीविभ्रुपणानामपि भ्रूषणस्य ।

अलंक्रिया यस्य किरीटमुख्यैरनुग्रहः केवलमेव तेषाम् ॥ २०१ ॥

आपादचूडाभरणेषु लक्ष्मीराभाति यस्य प्रतिबिम्बिताङ्गी ।

आक्रम्य हृन्मध्यमपूर्णकामा समश्रुवानेव तनुं समस्ताम् ॥ २०२ ॥

यद्भ्रूषणेषु हरिनीलमलीमसेव

मुक्ताफलाम्मसि निमज्जति दृग्प्रमायाः ।

शोणोपलातपमुपैति जडीकृतेव

तप्तेव याति हरिददमतमालवीर्याम् ॥ २०३ ॥

यत्कौस्तुभप्रतिभटोपलसंग्रहेच्छु-

रुद्धृत्य पूर्वेजलधेर्मणिमण्वरस्य ।

नक्तं दिवस्फुरणहीनममुं विचिन्त्य

वेषा निरस्यति मुहुश्चरणाम्पुराशौ ॥ २०४ ॥

स्वविम्बमन्तर्भणिराजमीक्ष्य जायान्तराशङ्किहृदः प्रियायाः ।

क्षणं समुद्यत्किलिकिञ्चितानां यः पात्रतामेति दृगञ्चलानाम् ॥ २०५ ॥

उद्दामबाहुभरमुद्धृतकण्टकस्य

यस्योपधाय सुखसुप्तिजुपस्त्रिलोषयाः ।

क्षौमोत्तरीयमिव निःश्वसितप्रणुन-

मास्ते महश्चटुलमङ्गदमौक्तिकानाम् ॥ २०६ ॥

यस्य वरदस्य हस्तो रंहस्तो हृतपरामहस्तोमः ।

कटकं विभर्ति मानोत्कटकञ्जमुखीविनोदसंघटकम् ॥ २०७ ॥

शावककृष्टिपुरोगतिजगदभयत्यागदृष्टकौशलयोः ।

सव्यापसव्यकरयोर्घटते मणिकङ्कणार्पणं यस्य ॥ २०८ ॥

अन्तर्बहिरपि शुचयः कटकजुपो यस्य वृत्तकगनीयाः ।

हृद्गतपरस्वरूपा मुक्तामणयो विभान्ति मुनय इव ॥ २०९ ॥

कटककुरुविन्दकान्तिश्रगितान्मणिदाममण्डलाद्यसा ।

करपल्लवः क्षणार्धं हारग्रहणाय हन्त संदिग्धे ॥ २१० ॥

सरसि विहृत्य वधूभिः संतरतो यस्य निर्जरेभस्य ।

कटकहरिन्मणिकान्तिः सृजति कराकृष्टकमलिनीशङ्काम् ॥ २११ ॥

मध्येरणं कटकमौक्तिकधामगौरो

यन्नन्दकः परिपतन्नरिकन्धरामु ।

वैमानिकायतदृशां घराणागतानां

सूते वरार्पितसुरद्रुममाख्यशङ्काम् ॥ २१२ ॥

रणे बलाकृष्टमुरारिलक्ष्मीवेणीव सा दीव्यति यत्कृपाणी ।

तद्धान्तजातीकुमुमानुकारं तन्वन्ति यत्कङ्कणमौक्तिकानि ॥ २१३ ॥

यद्विव्यामरणोच्चयस्य महिमश्लाघाविधाने तथा

। हर्षात्कम्पयते फणादशशतीभाक्षीविपग्रामणीः ।

पर्यस्येत यथा घृतश्चिरमदः प्रत्युत्तरत्नाङ्कुर-

प्रौढालोकनिरर्थकीकृतमणीवृन्दातिभारश्चमः ॥ २१४ ॥

तदनु दनुशासनाय विनयोपहृतमौर्यानातिरसौ कस्याग्निनेयः कौतु-
कविकसितेक्षणो नवनवाक्षराणि कतिचिदेवमस्त्राक्षीत् ।

काचिन्नीला भासा करुणा विकसद्भुमावनीलभा सा ।

कृतरचनाम्नायततेः स्थितये लोकस्य वरदनाम्ना यतते ॥ २१५ ॥

स्फुरदपदानवलोऽपः सिन्धोरवगाह्य हृत्सदानवलोपः ।

नितरामायामी नः श्रियमनवद्यां तनोतु मायामीनः ॥ २१६ ॥

अरिजलजगदाधारं दूरं वचसामशेषजगदाधारम् ।

स्वीकृतकच्छपदेहं सेवेऽहं (तं) कृताब्धिकच्छपदेहम् ॥ २१७ ॥

बाहुषु सुरसालाभः प्रलयजलान्तःप्रणीतसुरसालाभः ।

किटिरुरूनासावंशः पूर्णो भावः परस्य नासावंशः ॥ २१८ ॥

अधममितापं चास्यजमतां वभेग भास्वता पद्मस्वम् ।

सृजदंरिवक्षो दमितं भजत महस्तदसृगभिनवशोदमितम् ॥ २१९ ॥

निजपदराजीवेन न्यकृतदैतेयशेखराजीवेन ।

कलितमहामहिमानः कल्पयतां शर्म घनमहा महिमा नः ॥ २२० ॥

विरचितपरशुभरणया त्रिसप्तवारावनीपरशुभरणया ।

संहृतवृत्तवीर्यजया श्रीपतिकल्या भवाम कृतवीर्यजयाः ॥ २२१ ॥

पशुपतिचापलतायाः पाटयिता जयति पद्मचापलतायाः ।

यः किल साकेतपतिः स्वयमटवीमाप पितरि साके तपति ॥ २२२ ॥

आदृतहालाहलया हतमुष्टिकमुख्यदुष्टहालाहलया ।

श्रयत हरिज्यायस्या श्रेयःकलया सशक्तिरिज्या यस्याः ॥ २२३ ॥

घाम्नो वंशस्तस्य प्रकाशतां विभ्रदारवं शस्तस्य ।

अतिसुकुमारमयन्तं मधुमयतां गोपसतितमा रमयन्तम् ॥ २२४ ॥

मुरलीं वादयमाना मोदं पशुपालनोत्सवादयमाना ।

सदृशी तापिञ्छेन स्फुरति कृपा शिरसि भूपिता पिञ्छेन ॥ २२५ ॥

हरिमभिजातोदन्तं वन्दे कृतवाणबहुभुजातोदं तम् ।

वक्षसि परमा यस्य क्रीडति लक्ष्मीरपोढपरमायस्य ॥ २२६ ॥

अधिगतकल्पन्तेषु ग्लेच्छेषु सृजत्सु वृषमकल्पं तेषु ।

नटितभुजातरवारि ज्योतिरूपासे भयोपजातरवारि ॥ २२७ ॥

सार्धयन्वरदाभिख्यां साधून्पुप्यत्ययं वरैः ।

सत्यव्रताधिका..... ॥ २२८ ॥

कन्दति करुणमिमेन्द्रे क वैनतेयः क वैनतेय इति ।

उक्तया सह फणिशयनादुच्चरुस्तस्ते स पातु संरम्भः ॥ २२९ ॥

श्रीचाटुवाणीश्रवणान्तरेऽपि गर्जेव भेजे करिणः क्षुतिं ते ।

आपन्नरक्षाध्वरदीक्षितानां पुंसां न भोगाभितिवेशयोगः ॥ २३० ॥

मधुपानुबन्धमनिशं मदान्वतां रसनाविपर्यसनमप्यचिन्तयन् ।

अतिभक्तिमेव करिणस्त्वमग्रहीर्गुण.....ता खलु गुणो महीयसाम् २३१

रमेश कारुण्यरसाम्बुराशोः समुज्जिहानो भवतः सवेगम् ।

चक्रारुणो नम्रन्तमिस्रशरी वमार पचिन्यनुकूळभावम् ॥ २३२ ॥

भवत्सायुज्यलाभेऽपि भवादतिशयान्तरम् ।

भजते स न धैतण्डो भवन्मुक्तैकसंश्रयः ॥ २३३ ॥

यस्ते कटाक्षविधिरार्तिमिते गजेन्द्रे
यश्चास्य पीडनविधायिनि शिशुमारे ।
तत्तादृशोर्वरदराज तयोरिदानी-

माद्यं निषेहि मयि मद्दृजिने द्वितीयम् ॥ २३४ ॥

अजाश्वमेधाध्वरकल्पशाखिनः पचेलिमं तत्फलमच्युताकृति ।
अहो वताभिष्टुवतोऽपि सौहिती मभीषिणां मौलिमणेरवर्धत ॥ २३५ ॥

इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये तृतीय आश्वासः ।

चतुर्थ आश्वासः ।

अन्तर्वाणिरसौ गेहमरुणस्तु नमोन्तरम् ।

तौ विष्णुगदसंसेवातत्परौ लब्धुमैच्छताम् ॥ १ ॥

तथा हि । तरलतत्कान्तिसंपद्विडम्बितजाम्बूनदकुम्भमम्भोजसचिव-
विम्बमम्बरसौघशिखरमालम्बत ।

मुक्त्वारुचो मूर्धनि हर्म्यकेतोरासक्तमम्भोरुहृद्यन्धुविम्बम् ।

तस्याः पुरोऽराजत दण्डशालि हिरण्मयच्छत्रमिवावभासे ॥ २ ॥

प्रादुर्भूतं प्राग्दिशा विप्रयोगादाविभ्राणो हन्त संतापमारम् ।

काले तस्मिन्कामुकः पद्मिनीनामन्यैर्भेजे दुर्निरीक्ष्यामवस्थाम् ॥ ३ ॥

मृत्वा मृदुः पुरा पश्चात्तीव्रो याति दिनेश्वरः ।

प्रायो वसुसमृद्धानां प्रकृतिः किल मिद्यते ॥ ४ ॥

अपहत्य कुलान्यमीशुमाली जगदन्धंकरणानि शार्धराणाम् ।

प्रकटीक्रियमाणभीमभावः प्रतिपेदे परदुःसहं प्रतापम् ॥ ५ ॥

विभज्य विश्वंमरया नदीभिराशागणैरप्यनुगम्यमानः ।

जज्ञे वियतमान्तरयानजन्मा तापातिरेकखरणैरसद्यः ॥ ६ ॥

उपगच्छति येन साकमुधैरुदया(द्वे) जगदुष्णघाति तस्मिन् ।
 अखिलात्मनि तापमधुवाने तद्गूत्तमिहास्ति किं विचित्रम् ॥ ७ ॥
 अदृष्ट ततिरशेषदेहभाजामपि पुरतः स्थितिमीक्षितुं तदानीम् ।
 अगजत भृशमक्षगामवस्तां त्रिमुचनचक्षुषि दार्ढ्यतप्रकोपे ॥ ८ ॥

निरतिशयतापनिर्वापणायेव कमलकुवलयकहारविपिनानि किमपि
 परिममर्श तरणिकरनिकरः । किमुत बहुदूरसरणिसंचरणारचितसंज्वरघनाः
 पद्मजनाः । तत्क्षणं च नगरमक्षान्तमिहिरसंतापतया सेव्यमानकदलीगृहा-
 न्तरमभिनन्द्यमानशशिकान्तमभिवेदिकमधिरुहमाणसरसकुमुमास्तरणम-
 भ्यस्यमानकर्पूरालेपनमारभ्यमाणधारागृहासिकमासाधमानकासारखेलन-
 मुद्गाव्यमानगन्धोदकयत्नशीकरासारमुद्भूयमानलामेजकव्यजनमुपयुज्य-
 माननवनालिकेरसलिलपरिचीयमानपाटीरपङ्कमेदुरवधूटीकुचाचलमजा-
 यत ।

कुचमण्डलमालिलिङ्ग कण्ठं जगृहे वक्रसरोरुहं चुचुम्बे ।
 स्पृशति स निरम्बमारुरोह प्रमदानां जघनं श्रमाम्बुपूरः ॥ ९ ॥
 तालवृन्तपवनादभिकानामुत्तरीयमरुदब्जमुखीनाम् ।
 प्रीतयेऽञ्जनि ततोऽपि विसर्पन्वक्रसीमनि तदास्यसमीरः ॥ १० ॥
 पयोधरोत्सारितकञ्चुकानां प्रासादवातायनसेविनीनाम् ।
 स्त्रीणां जहार श्रममब्जगन्धी सशीकरो वेगवतीसमीरः ॥ ११ ॥
 वीचीकणैः पौरविलासिनीनां व्यत्यस्तवक्रश्रमवारिलेशः ।
 खसौरमक्रीतशिरोजगन्धः क्षीरायगागन्धवहथ्यचार ॥ १२ ॥
 अतिसौधगवाक्षलक्षितप्रमदावक्रश्रता पुरी चभौ ।
 मिहिरज्वरवारणोदयन्मृगलक्ष्मावलिभूषितेव सा ॥ १३ ॥

तदनु निर्गत्य सरोजनेत्रसदनादृतनुशासनसमाराधनाय नवकुसुमनि-
 चयमवचिचीपुरयमवतरति स विविधतरुकोटरक्रोडंपरिक्रीडमानचिक्रोडं
 पतनदलितनालिकेरफलपरिग्रहव्यग्रशायकपरिपदावध्यमाननियुद्धकोला-
 हलं विटपितलनिपण्णविटवनोत्सङ्गनिद्राणपुष्पलावीपरिष्कृतं दिवसकर-
 मीतशीतलतानिरातङ्कवसतिं गजतुरङ्गसंदोहमन्दुरां चारुतरवीरुन्नटिनी-
 निवहनर्तनानर्तमर्हां प्रमदोपगूढमिव मन्मथारूढहृदयं वहिरिद्वकण्ठकं
 ज्र विन्ध्यमिव नमेरुविरचितामोदं व्याप्तनभस्वलं च पथिकशरीरमिव
 प्रियालोपहृतशोभं प्रत्यग्रलोध्रपाण्डरं च पतिंवरापरिगृहीतमिव भासुरम-
 धूकमालिकामूपितं प्रथमानमङ्गलं च राशिमण्डलमिव मन्दारमण्डितपुष्प-
 वदलंकृतं च खल्लोकराज्यमिव सहस्राक्षसमन्वितं संभावितरम्भाविलासं
 च पार्थिवसदनमिव पृथुलसालवलयितं कौशपरिपूरितं च दैत्यारिरूपमिव
 मद्रश्रियाञ्चितं धात्रीनिपेवितं च सज्जनशीलमिव समधिकद्विजपक्षपातमा-
 श्रितसंतापहरं च बलकीवाद्यमिव रुचिरप्रवालशोभितमभिरूप्यककुभं च
 फणिराजशयनमिव , कृष्णलाभासितं सदाभोगसहितं च गणिकासनाथ-
 मपि विमलस्वभावमविरतजपानुबन्धमपि बहुतरारिष्टं जातिविशिष्टमपि
 नकुलचरितान्वितं सरलोदितच्छायमपि कुरवकसमग्रं सुकवीरशोभास्प-
 दमपि साध्वसद्वगन्तरं प्रकटितस्पर्शनमपि नवनीपकाभिराममुत्फुल्लचिरि-
 विश्वमुल्लासहरितमल्लिकसुश्रिद्रपुत्रागमुन्सुद्रणातिमुक्तमुद्दिन्नकर्णिकारमु-
 न्नेपशोभिकेसरमुज्जृम्भमाणचम्पकमुद्दिकासवासन्तिकमभिजातहसित-
 केतकमारब्धविदलनारवधमतितम्रमुचुबुन्दमावृन्तविक्रचमाकन्दमाक-
 लितजागराशोकमवबोधशालिनवमालिकं निखिलजननयननिर्मागफलमु-
 न्मीलयता तारतम्यातिशयेन स्वाण्डवमपि निकर्षताण्डवस्य वृन्दावनमपि
 मन्दाक्षसंपदो नन्दनमपि भूरिनिन्दनविघेरशोकवनिकामपि निराकरण-

कर्मणो मधुवनमपि पृथुवृणावतरणस्य चैत्ररथमपि महोत्रासपरिणतेः
पात्रीकुर्वाणमलिपटलजेगीयमानसरसर्तुसाधिमास्पदं परभृतकदम्बपापठव-
मानपञ्चशरविरुदप्रपञ्चं शुक्रशारिकानिकरजोधुष्यमाणपुराणपुरुषहृद्याव-
दानमुद्यानम् ।

पिकनिनदमयीं नयन्प्रियोक्तिं प्रसवरसप्रमदाश्रुविन्दुवर्षी ।

उपवनपवनस्तदाभिधावन्परिरभते स्म तमानतं सगन्धः ॥ १४ ॥

तत्र पुनरत्रभवानशेषसुमनोविकासहेतुरसौ वसन्त इव समन्ततो
विटपिवाटीषु पर्यटन्मवितव्यशिवपदान्बुजसंपर्कबहुमानसंमदादिव विसा-
यमानमभिजातकुसुममाददानो जयविशिखसंग्रहणशीलमकराङ्कविलास-
भूयिष्ठतनुरिदमाचष्ट ।

मधुव्रतक्षोदसहं अदीयः सदोपभोगेऽपि ससौरभीकम् ।

पुष्पं प्रसूते सुवि कस्तरूणामग्नेसरं केसरमन्तरेण ॥ १५ ॥

संहृष्टा किमु कापि हानिरियता चाम्पेयलोलम्बयो-

रसाक्षीन्न परस्परं यदुभयोरभोजभूः सौहृदम् ।

क्षमापालैरुपलह्यते न शिरसा किं चाम्पकः कोरको

भृङ्गः किं कमलाकरेषु न मुहुः प्राप्नोति लीलासिकाम् ॥ १६ ॥

ललिता त्वं.....रुतावलीषु जाते सुकुमारः समयेषु माघवोऽपि ।

प्रणयेद्यदि संगतिं भवत्या स भवेत्सर्वगुणाकरस्तदानीम् ॥ १७ ॥

हे कर्णिकार मुहुरीश्वरवल्लभत्वं

संतप्तहेमसमता च तवेति हृद्यम् ।

आमोदभारमलिमानसलोभनीय-

माविष्करोषि न यदत्र परं व्यथा मे ॥ १८ ॥

भजतश्चपलोदये विकासं रजसा दूपयति स्वसेविनोऽपि ।

श्रमशेषपदार्चने निषेधो भवतः केतकं युक्तमेव मन्ये ॥ १९ ॥

कर्पूरस्य पदे चिताग्निमसितं क्षौमस्य नागत्वचं
प्रासादस्य परेतभूमिभ्रमरं प्रत्यग्रमुक्तावलेः ।

दिव्याहारमरस्य किंच गरलं देवेन संतन्वता

स्थाने काञ्चन पारिजातकुसुम स्थाने भवद्वारणम् ॥ २० ॥

प्रमथाधिपार्चनायै विल्वं भवत्पत्रभङ्गरचनैव ।

मूलमनघेन पुंसां मुक्तिवधूपत्रभङ्गरचनायाम् ॥ २१ ॥

श्रीखण्डसालजगतीविदितानुभावं

तच्चादृशीं सहजतां तव किं वदामः ।

कामं यतः कठिनद्वारणदार्यमाण-

देहोऽपि गन्धनिवहेन जनान्धिनोपि ॥ २२ ॥

वौष्यैः कल्पयसे रसैर्मधुलिहां वृन्दस्य संतपेणं

छायासंपदमातनोपि जनतासंतापनिर्वापिकाम् ।

पुष्पासि स्वयमङ्कुरैः शुभगिरां पुंस्कोकिलानां कुलं

घात्र्यामत्र तवैव चूतविटपिन्धन्या महाम्युन्नतिः ॥ २३ ॥

उद्यानादथ मज्जनाय मुमना मध्याह्नहृद्येतर-

च्छायानायकसंज्वरप्रशमनोपायादुपायात्तरः ।

पायोजावलिशीधुदृष्टमधुपत्रातप्रणादक्रिया-

संगीतोत्तरवृत्तकौशलमिलद्भृङ्गालि रत्नस्वल्पम् ॥ २४ ॥

अधिगत्य च कासारमयमित्यमापत ।

नीरजानि जलनीलिकामरैः साकमेव सततं बकैः सह ।

मण्डलीमपि च मानसौकसां पुष्यति स्फुटमसौ जलाशयः ॥ २५ ॥

आहाञ्जिनीकण्टकपङ्कराशीगन्तदुरन्तानपि संदधानः ।
बहिर्गतैरम्बुजराजहंसैर्विधाति विस्त्रम्भमयं तटाकः ॥ २६ ॥

हे पद्माकर गा विपीद जगतीचेतःप्रियंभावुको
घत्ते यत्त्वयि चन्द्रमा विमुखतां तस्यैव तल्लाघवम् ।
सौहित्यप्रतिपादने तव पुनः शक्ताः परिष्कुर्वते
पृथ्वीमध्यममी पराकृततमोदर्पा रवेर्भानवः ॥ २७ ॥

अनन्तरमसावनियन्त्रणक्षेहपरवशानुचरो निजकरविलुलितोदकमवगा-
ह्यकमलाकरमवचितसरोजपरिष्कृताग्रहस्तः समुत्तीर्य वारितो निपेवित-
दिवसवन्धुरयमवनिमुरधुरंधरो मन्दिराय मन्दमन्दमस्पन्दत ।

मत्त्वोपकार्या कलितेशपूजः स मुक्तवान्मूसुरमुक्तशेषम् ।
ब्रह्मोद्यपाठं प्रतिपद्यते स्म सुचर्ययार्याः समयं नयन्ते ॥ २८ ॥

तथा हि ।

एष दुर्हृदनुरोधहेतुकं भेदमात्मपतिना समं गतः ।
आपदामहह भाजनीभवन्पूरुषो भजति मूयसीं व्यथाम् ॥ २९ ॥

ईशवासरमणेरदर्शनादेधमानघनमोहशार्धरः ।
संनिहृष्टमपि शश्वदात्मनो हर्षशेवधिमसौ न पश्यति ॥ ३० ॥

बोधचन्द्रमसि पूर्णविग्रहे मोहराहुमुषिताकृतौ सति ।
स्नानदानयजनादिकान्यसौ भोचनावधि मुदानुतिष्ठति ॥ ३१ ॥

आ रसातलतलादयं विधोरा च वासभवनाद्गतागतैः ।
खिद्यमानहृदयो गवेपते स्फारविग्रमसुखास्पर्दं पदम् ॥ ३२ ॥

आधिनीचिमदनादिसंस्तुतिव्याधिभेषजविशेषवेदिनम् ।
शर्मदं शरणमेयुषामयं ब्रह्मनिष्ठमिषजं प्रपद्यते ॥ ३३ ॥

देशिकोक्तिदृढकुञ्चिकाकृते गाढविभ्रमकवाटपाटने ।
 आगमान्तवसुमन्दिरान्तरादर्थमिष्टमनघोऽयमृच्छति ॥ ३४ ॥
 पण्डितः पटुविचारशस्त्रिकाव्यस्तकोशमयवल्कसंहतेः ।
 सारमाकलयते जगद्धनक्षमारुहात्किमपि नित्यनिर्मलम् ॥ ३५ ॥
 मानतर्कमयवारिधारया क्षालितेषु गगनादिपांसुषु ।
 अन्तरङ्गफलकान्तरे सुधोरीशताद्रविणमीक्षते निजम् ॥ ३६ ॥
 पारदुर्विघसुखप्रकाशके तत्त्वबोधतनयोदये सति ।
 अस्य कर्मकरणाधिकारिता नानटीति न कदाचिदप्यहो ॥ ३७ ॥
 विश्वकण्ठकिफलं विशुद्धया वेदनच्छुरिकया विदारयन् ।
 आन्तरं रसममुष्य निर्ममः सर्वथा निरुपमं समश्नुते ॥ ३८ ॥
 विप्रयोगसमये स्वभायया विक्रियाशतमुपैति पूरुषः ।
 हन्त मुक्तिरमणीमवाप्य तामेष निर्विकृतिरेव तिष्ठति ॥ ३९ ॥
 मुक्तिसंगतिमहोत्सवो मुनेरीदृशोऽयमिति केन वर्ण्यते ।
 चेतसा सह यतो निवर्तते श्रेणिरागमशिरोगिरामपि ॥ ४० ॥
 अपि च ।

चित्तेन वृत्त्या विषयेण संगान्मातृप्रमायेयदशां प्रपन्नः ।
 आत्मैक एव प्रतिभासते चेदतः किमन्तर्मुखतास्त्रि भिन्ना ॥ ४१ ॥
 निःसन्धिबन्धं निगमान्तवाचः परप्रतीचोरभिदां वदन्ति ।
 सा च स्वरूपानतिरेकिणी चेदहंप्रतीतेरपरो न योगः ॥ ४२ ॥
 अजादिकीटान्तमनर्धजातमध्यस्तमेवात्मनि बोधरूपे ।
 स एव चेदस्ति भवेन्निवृत्तिरतः परं किं पुनरस्ति साध्यम् ॥ ४३ ॥
 इतीदृशीमागमदेशिकाभ्यामधीयमानामवबोधनावम् ।
 द्रवीयसीमेत्य तपोभिरेकः पारं परं याति भवाम्पुराशेः ॥ ४४ ॥

किं च ।

विना मृडप्रपतनं विगमो न हि जन्मनाम् ।

भास्वतो दर्शनमृते प्रशमस्तमसामिव ॥ ४५ ॥

आधिक्यमस्माज्जगतोऽधिगन्तुं विश्वाधिकोक्तेर्विषयं प्रपद्ये ।

कालग्रहग्राहभयापनुत्थै कृतान्तशिक्षाकृतिनं प्रपद्ये ॥ ४६ ॥

शृङ्गारभूजृम्भणवारणाय प्रसूनकोदण्डरिपुं प्रपद्ये ।

विनेतुमार्ति विषयाध्वजन्यां बटद्रुमाधोवसतिं प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

मोहातिरेकस्त्रयमोषणाय पादादितापस्मरणं प्रपद्ये ।

कर्माटवीपाटनकौतुकेन पाणौ विराजत्परशुं प्रपद्ये ॥ ४८ ॥

विशुद्धविज्ञानविकासहेतोः प्रबोधमुद्राभरितं प्रपद्ये ।

तापत्रयाटोपसमापनाय प्रालेयघामाभरणं प्रपद्ये ॥ ४९ ॥

वैमल्यसंशदनवाञ्छयाहं मन्दाकिनीमाह्वयधरं प्रपद्ये ।

प्रसादलाभं परमीहमानो मुग्धस्मितोऽस्त्रसिमुखं प्रपद्ये ॥ ५० ॥

व्यथामशेषां व्यपनेतुकामो नाम्ना मृडं नाथमहं प्रपद्ये ।

..... ॥ ५१ ॥

सर्वज्ञतासारमृतं प्रपद्ये निःसीमसौहित्यनिधिं प्रपद्ये ।

अनादिबोधायतनं प्रपद्ये स्वतन्नतायाः सदनं प्रपद्ये ॥ ५२ ॥

हरं प्रपद्येऽहमलुप्तशक्तिममेयसामर्थ्यमहं प्रपद्ये ।

शिवं प्रपद्ये जनकं विधातुरीशं हृषीकेशगुरुं प्रपद्ये ॥ ५३ ॥

इति प्रपत्तिमीशस्य तन्वते तत्त्वदर्शिनः ।

तत्कतुन्धायरसिकास्तत्तादृशफलाप्तये ॥ ५४ ॥

तदनु तदनुवर्णितशास्त्रसमाकर्णनादिव विरक्तभावमापाद्यमानः कमपि
शमप्रकर्षमुपदर्शयन्नरुणसारधिरवततार चरमगिरिशिखरम् ।

अस्ताद्रिशृङ्गादतिमात्रतुङ्गादात्माधिनाथं पतयालुमव्यौ ।
 द्रष्टुं नलिन्यो घृतभीतिमारा न्यमीलयत्रीरजलोचनानि ॥ ५५ ॥
 नमस्तमालद्भुमपल्लवामा नव्या वमौ सान्ध्यमयूखरेखा ।
 अम्भोधिनिर्मज्जदमीशुमालिरथाप्रकौमुम्भपताकिकेव ॥ ५६ ॥

दिवसकरविप्रयोगतनीयसीनामाशाविलासिनीनामसितजलदानुका-
 रिणी वेणिकाघोरणीव तमिस्रपङ्क्तिरदृश्यत ।
 प्रतिवेश्म तमिस्रेण चन्दीकृत्य नियन्त्रिताः ।
 प्रमा इव पतंगस्य दीपरेखा दिदीपिरे ॥ ५७ ॥

सपदि गगनपथादपसरता वास(र)करेण सरमसानुसरणोद्भटतमःप्र-
 तिभटविलोपनाय विस्तारितानि परिष्करणमुक्ताफलानीव तारकापटल-
 नि ददृशिरे ।

तमिस्रकस्तूरिकयानुलिप्ता मदीपचाम्पेयकृतावतंसा ।
 वाटी हरिद्वासकसज्जकानां वचन्य चन्द्रागमनप्रतीक्षाम् ॥ ५८ ॥
 अत्रान्तरे सिन्धुरवापदेशादानन्दयन्सर्वदिगन्तराणि ।
 ध्वान्ताभ्यमित्रीणतुपारतेजः प्रयाणभेरिध्वनिराविरासीत् ॥ ५९ ॥
 आगत्य संकोचमृतः सरोजादिन्दीवरं यावदलिस्ततोऽपि ।
 मौनस्पृशो यातुमियेष तावदिन्दुस्तदुद्धोषकरो जन्मभे ॥ ६० ॥

विगतसकलाशाचिकासकर्मणि परिहृतविषयानुभावे संमीलितसरो-
 जचक्षुषि तेजः किमपि दीपाकारमन्तरनुसंदधाने कालकर्मन्दिनि पृथु-
 लतमःपटलभेदमुपपादयन्मचोष इव मुष्काकरो भगवान्प्रादुरमूत् ।
 द्यौरिन्दुनाधूतपुरस्तमिस्रा पश्चाच्च रिद्धचिमिरा वमासे ।
 हृतोत्तरीया हृदयेश्वरेण तन्वी नितम्बस्त्रिमिताम्बरेव ॥ ६१ ॥
 संध्यारणं प्रागथ सान्धकारं पश्चान्नमः श्रवितमिन्दुभासा ।

रेजे विराजत्कमजृम्भमाणरजस्रमःसत्त्वमिवान्तरङ्गम् ॥ ६२ ॥

प्रहादने महसि तत्र सतिमखडे

वाराकराम्बुलहरी ववृधे ययेष्टम् ।

चन्द्रोपलाः सरसतानपुरूपलानि

चक्रुः स्मितं किमुत यानि सचेतनानि ॥ ६३ ॥

न चेत्पुराणौ पुरुषौ नताङ्गीवशंवदोरःस्यलवामभागौ ।

तादात्विकं तावपि न क्षमेतां कामोद्यमं का गणना परेषाम् ॥ ६४ ॥

काञ्च्यां तदा कामकलाजनीति किमद्भुतं तत्र कृतान्तशत्रोः ।

तथा सरन्दग्धवतोऽपि देहे संदृश्यते शैलसुतास्तनाङ्कः ॥ ६५ ॥

तथाहि ।

विलासिनी काचन विप्रयुक्ता संतापिताङ्गी नवचन्द्रिकाभिः ।

विगर्हणापूर्वमिदं विषण्णा जगाद चन्द्रसरगन्धवाहान् ॥ ६६ ॥

कौदण्डदण्डः कुरुनन्दनेन मुक्तो रुषा मूर्ध्नि शशाङ्कमौलेः ।

हिमद्युते यत्त्वयि नापपात मधुष्कृतानां महिमा स एषः ॥ ६७ ॥

पान्थावलीमञ्जनसंचितेन दोषेण दोषाकरता तवेन्दो ।

आलोकिते त्वय्यत एव चक्रेराशास्यते चण्डकरावलोकः ॥ ६८ ॥

क्षपाकरक्ष्वेल विभावये त्वां हाल्यहलदप्यतिमात्रघोरम् ।

स कण्ठ एव स्तिमितः सरारेरुपागमस्त्वं पुनरुत्तमाङ्गम् ॥ ६९ ॥

धिग्धित्रिलोकीजनगर्हणीयां चारित्रमुद्रां तव शम्बरारे ।

भवन्तमेकं परिहृत्य के वा धनुर्धृतः स्त्रीपुपराङ्कमन्ते ॥ ७० ॥

मुग्धासु चेतोभव मादृशीपु मुहुर्भवान्यत्प्रकटीकरोति ।

ऋद्धे पुरद्रोहिणि पौरुषं तत्क वा विनिद्रातुमगात्तदानीम् ॥ ७१ ॥

आखेटमध्वन्यवधूमृगेषु प्रपञ्चयन्पञ्चशरः किरातः ।

पिकालिगीतिप्रसुरो वसन्ते महीं मरुद्भागुर्या निरुधे ॥ ७२ ॥

संभ्राम्यदिन्दिन्दिरचक्रनेमिसीमन्तितारोपदिगन्तसीमा ।
महीतलान्धंकरणः परागैर्मन्नाति पान्थानतनोः शताङ्गः ॥ ७३ ॥
तत्तादृशा दक्षिणतागुणेन विभावयन्विश्वसनीयभावम् ।
मरुन्नवोऽयं बत मादृशीषु प्रभञ्जनत्वं प्रकटीकरोति ॥ ७४ ॥
मध्येनितम्बं मलयाचलस्य स्पृष्टो नु दावामिशिखाकल्पैः ।
विषोर्मिलव्यालमुखच्युतो वा मन्दानिलः सौति ममाङ्गतापम् ॥ ७५ ॥
उष्णः स्वभावादनिलार्भकोऽयमुपाधितः शीतलतां दधाति ।
आलिङ्गनादस्य कथं घटेत पत्रावशोषः परथा लतानाम् ॥ ७६ ॥
उष्णच्छिद्रामुष्णनिपेवणेन मियग्जनाः प्राहुरिति प्रतीताः ।
कुम्भीनसा घोरविषोष्णशान्त्यै पिबन्ति बालानिलमुग्रवीर्यम् ॥ ७७ ॥
हराक्षिकीलामिहता रतीशप्राणानिला एव परं घरांयाम् ।
पटीरशैलानिलकैतवेन पान्थावलीष्टोपकृतो बलन्ते ॥ ७८ ॥
स्वयं जगत्प्राणतया स्वधाम वियोगिनीविग्रहचक्रवालम् ।
नमस्वतो निर्दहतः कृशानुरवासजन्मामयदाश्रयाशः ॥ ७९ ॥
शितो यतः शैत्यमतो विभर्ति नवः समीरो न तु शीतभावात् ।
अस्यावलेहं सृजतामहीनां मित्रा रसज्ञाः परमत्र मानम् ॥ ८० ॥
पटीरशैलेन्द्रफणाधरेभ्यो जनावलीजीवितमोपविद्याम् ।
अभ्यस्यता चेदमुना गृहीता निद्रापि नैष प्रसरेद्विषादः ॥ ८१ ॥
अयं भुजङ्गावलिपीतशोषः समीरपोतः स्वविकासहेतोः ।
वियोगिनीजीवितमारुतानामसंशयं संग्रहणं तनोति ॥ ८२ ॥
निरागसामध्वगसुन्दरीणामुद्वेगदानादुपजातरोषाः ।
स्वच्छन्दमन्तः श्वसनं निरुध्य मन्ये निगृह्णन्ति महानुभावाः ॥ ८३ ॥
जगन्नयोपद्रवशातनाय पीताम्बुराशिः प्रथमो मुनीनाम् ।
बालानिलाब्धिं च पिबेदयेलं न चेदयं नागविलीदशोषः ॥ ८४ ॥

अगस्त्यदिद्व्यारुतमापतन्तं वृष्टेरवग्राहमुशन्ति वृद्धाः ।
 अहो भवत्यस्य समागमेऽपि वियोगिनीलोचनवारिवृष्टिः ॥ ८५ ॥
 और्वं पयोधेरवलेपशान्त्यै समीरणस्यापि च सर्पजालम् ।
 विधिर्विदध्यान्न यदीयमुर्वी कथं न जायेत कथावशेषा ॥ ८६ ॥
 श्रीरामविश्लेषविषण्णसीताप्राणप्रतिष्ठापनवीततन्द्रः ।
 स्त्रीणामसुग्रासपटोः समीरादतो हनूमान्कथमाविरासीत् ॥ ८७ ॥
 विना जगत्प्राण भवन्तमेषा विश्वत्रयी न श्वसितुं क्षमेत ।
 ईदृग्विधेऽपि त्वयि खेदहेतौ वियोगिनीभिर्वद किं विधेयम् ॥ ८८ ॥
 घर्मच्युतस्योचितमाशुगस्य तीक्ष्णाकृतेर्देहिबधैकरस्यम् ।
 आविःसुघर्माश्रयणस्य ते तु दाक्षिण्यघन्याशुग तद्विगेयम् ॥ ८९ ॥
 भवन्तमाहुः प्रथमेशमूर्ति पदार्थशुद्धेः परमं च हेतुम् ।
 सदागतिं चात्र समीर किं ते युक्तं वियुक्ता युवतीर्निहन्तुम् ॥ ९० ॥
 प्ररूढमन्तः पथिकाङ्गनानां वियोगशोकानलविस्फुलिङ्गम् ।
 किं भञ्जरीगर्भरजःकरीबैः समीर संवर्धयतः फलं ते ॥ ९१ ॥
 घृणा न ते दक्षिणगन्धवाह तवावतारे तरवोऽपि धान्याम् ।
 वितन्वते व्यक्तशरीरकम्पाः प्रवालपाणिप्रविधूननानि ॥ ९२ ॥
 त्वामश्रुतां वाचि तपोधनानामाशीविषाणामपि वक्रसीम्नि ।
 विषामिवृद्धिर्विदिता नभस्वन्नतो जगत्यामतिदारुणोऽसि ॥ ९३ ॥
 सङ्घे भृशं क्रोशति षट्पदानां कु(ह)रवाधायिषु कोकिलेषु ।
 अपह्नुवानो घृतिमध्वगानां भवान्विविद्धे पवमान बाल्यम् ॥ ९४ ॥
 आः क्रूरकर्मासि फणाभृतोऽपि घरातलेऽसिन्स हि तीव्रदंशैः ।
 प्राणानिलानापिचति प्रजानां भवान्पुनःस्पर्शनलीलयैव ॥ ९५ ॥
 अये समीरानिशमध्वनीनवधूवधैः पातकमर्जितं ते ।

मा मा भरुन्माणव वल्गनानि प्रकानमन्दप्रकृते, विवेहि ।

पदे पदे त्वन्मदमञ्जनाय जाग्रत्यमी जातरुपो भुजङ्गाः ॥ १०८ ॥

तदनु गदनपीडां सोढुमक्षमतया तया हरिणशावेक्षणया प्रियतमाय
संप्रेषिता सखी समेत्य तमित्यभाषत—

सन्त्येव कान्तेषु समश्रुवाना रागातिरेकं ललना जगत्याम् ।

नालोकितो न श्रुतिमागतो वा तस्या मृगाक्ष्यास्त्वयि भावबन्धः ॥ १०९ ॥

आस्वाद्य शश्वन्मधुनोऽपि हृद्यां गुणावलिं ते कुटिलायताक्षी ।

नितान्ततृप्ता नियतं सखीनामाहारवार्तामपि सा धुनीते ॥ ११० ॥

दूरीकृतस्त्वद्विरहार्तिभारादुदित्वरोरुधसितैरिवास्याः ।

इन्दीवराक्ष्या वदनारविन्दे संदृश्यते जातु न मन्दहासः ॥ १११ ॥

मनोभुवो धूममयैरिवास्त्रैरुत्पादितादूष्मलवाप्पपूरात् ।

मीतेव तस्या भृशमायताक्ष्या निद्रा दृशोर्नैव पदं निघत्ते ॥ ११२ ॥

पराद्भुखी चन्दनपङ्कलेपधीटीक्रियामाल्यविभूषणेषु ।

बाला विघत्ते भवदोषबिम्बसुधारसास्त्रादकृते तपस्याम् ॥ ११३ ॥

दूतिकावर्धितस्त्रेहदीपितं मदनानलम् ।

कामी निर्वापयामास कान्ताश्लेषसुखामृतैः ॥ ११४ ॥

आलीहितोक्तिनिकरादनु दूतिकाना-

माभाषणादनु मनोभवशासनाच्च ।

अम्लानमानकलिकामपरो विलासी

संप्रीणयन्प्रियतमामिदमावभाषे ॥ ११५ ॥

पाठीनकेतुपरदेवतया त्वया कि-

माज्ञापिते कवरिकारचनादिकृत्ये ।

शंसामुना परिजनेन समुल्लङ्घे

पद्मेरुहाक्षि तव केन बभूव कोपः ॥ ११६ ॥

यः शैशवात्प्रमृति पाणितले निवेश्य
 संवर्धितोऽजनि मया दयिते स कीरः ।
 आख्याति वाक्यमहितं त्वयि रोषवत्या-
 मित्यद्भुतं न विरुणद्धि यदात्मजोऽपि ॥ ११७ ॥
 चाले मया न गणिता भवदादृतेन
 ये मीनकेतनसमीरकिशोरमुख्याः ।
 आसीत्ततोऽपि मम भीतिरहो भवत्यां
 वैमुख्यमाजि विषमो विधिदुर्विपाकः ॥ ११८ ॥
 मन्तुस्पृशो रचयितुं मम शिक्षणानि
 स्वातन्त्र्यमस्ति तव जीवितनायिकायाः ।
 कन्दर्पगन्धवहकैरविर्णाविटानां
 का या कृशाङ्गि मम निग्रहणे प्रसक्तिः ॥ ११९ ॥
 धागःसमीक्षणकृतस्तव चेद्रमर्षः
 शोणाधरे विरचय स्वयमेव शिक्षाम् ।
 मां विप्रयोगिजनमारणवीततन्द्र-
 कन्दर्पपातकिकरे न समर्पयेथाः ॥ १२० ॥
 पादारविन्दतल्लताङ्गनवाहुयघ्न-
 निक्षेपतुङ्गकुचदुर्गनिवेशितानाम् ।
 कामं त्वया कनकगौरि समाहिताना-
 महो भवामि मयि चेदपरापशब्दा ॥ १२१ ॥
 प्रारभ्य पद्यदिनानि तव प्रसाद-
 मभ्यर्षयन्नतिपतेरधिदेवतायाः ।

ध्यानाशनप्रजनजागरणादि कुर्वे
 प्रीतिर्न ते तदपि यत्स ममैव दोषः ॥ १२२ ॥
 शातोदरि भ्रुकुट्टिजैत्रधनुर्लताया
 भङ्गे कृतेऽपि सति कोपनया भवत्या ।
 अश्रान्तमाशुगभरेण विचित्रकर्मा
 मर्माणि हन्त मम कृन्तति पञ्चबाणः ॥ १२३ ॥
 विश्वत्रयोदरमुवां विशिखन्नजानां
 ॥ शश्वद्वचयं रचयतो मयि शम्बरारेः ।
 नाणीयसा भुजगदेन नताङ्गि शङ्के
 वेणीलता विरहिता तव मालिकाभिः ॥ १२४ ॥
 क्रीडाचकोरशिशवोऽपि कृशाङ्गि नून-
 मेते परं ययमिव त्वयि सापराधाः ।
 मन्दसितामृतमरीचिकरैरमीषां
 तृप्तिं यदा रचयसे न तृषातुराणाम् ॥ १२५ ॥
 तत्तादृशैः कुरवकीमवनं तपोभिः
 प्राप्यं न मेरुपदवीमपि दूरभूताम् ।
 हित्वा चकोरनयने भवतीमिदानी-
 मभ्यर्यये तिलकभावमशोकतां च ॥ १२६ ॥
 प्राणेश्वरस्य पटुचाटुकृतः कुचाद्रि-
 फात्तूरिकागिरनुलिप्य भुजान्तरालम् ।
 येलालिलङ्घनचणप्रणयाभिरामा
 रामा ददौ रदपटीं मुखवीटिकां च ॥ १२७ ॥

शक्रकोपशकलावलीसद्वम्बीटिका.....तिम.....ला वमौ ।
 चक्रतुः प्रकटरागमेदुरस्वस्वमानसनिवेशनं मिथः ॥ १२८ ॥
 पाणिना प्रसवसङ्घिनीमलिश्रेणिकामिव निगृह्य वेणिकाम् ।
 मुमुबो मुखसरोरुहासवं सेवते स स्मरादरो विटः ॥ १२९ ॥
 पाटलोष्ठपरिचुम्बने दृढं मेलनामधिगता मिथस्तयोः ।
 चारुताभरसमुद्गकश्रियं व्यानशे वदनमण्डलद्वयी ॥ १३० ॥
 आत्मनेतुरनुरागसंपदः श्लाघनं विदधतीव समदात् ।
 गाढपीडितरदच्छदामुना कामिनी व्यधित मौलिघूननम् ॥ १३१ ॥
 अन्वकारि पुलकैरणूदरीबाहुनद्वपरिणेतृसंवृतैः ।
 निर्भरस्तननिपीडनोद्गता शम्बरारिशरशल्यमण्डली ॥ १३२ ॥
 मय्यमुप्य नितरां पचेलिमं मा स सौहृदमितश्चलत्विति ।
 स्वस्तनाप्रमणिकील्योर्धुगं सा हृदि म्रियतमस्य संदधे ॥ १३३ ॥
 अस्पृशत्करयुगेन कामिनः पश्चिमाङ्गमुपगूहने वधूः ।
 न्यस्तमस्य हृदि मत्कुचाञ्चलं निःसरेद्भुवमिहेति किं धिया ॥ १३४ ॥
 चित्तजार्चनचिरात्ययैनसो भञ्जनाय भृगुपातसाहसम् ।
 कर्तुमेव किमु कामुको दृष्टादध्यरुक्षद्वयलाकुचाचलम् ॥ १३५ ॥
 या पुरा विरहिणी सराशुभैराप स्वेदमतिकोमलैरपि ।
 सा बभूव वनितारतार्मटी(?)निर्दयमियविमर्दनक्षमा ॥ १३६ ॥
 निर्विशङ्गनस्वसंनिवेशनः पाणिरोधरहितोष्ठचुम्बनः ।
 स्वास्त्रिकोऽज्ञतकुचोपगूहनः स्वैरलक्ष्यरशनावमर्शनः ॥ १३७ ॥
 विमलम्भविहितानुतापयोः संप्रहृष्टमनसोः समागमात् ।
 तद्वक्ष्यं तरुणयोम्रयोरमृशङ्कितशयपथो रत्नोत्सवः ॥ १३८ ॥

तदानीं च तरुणिममदानीतरभसमुत्पुत्य केलीतल्पतलादुद्वेलमेसल-
 टम्बरविभाव्यमानसंरम्भा निजनमंसचियस्य सनरविशेषसंनाहमसहमा-

नेव तमघो निपातयन्ती तव कितव दर्पातिरेकमुत्पाटयामीति तर्जय-
न्तीव परिहृतार्धवगुणां भ्रूवल्लीमादधाना दशनदद्याधरोष्ठपल्लवमाविष्कि-
यमाणकण्ठग्रहणचण्डिमातिशया नानद, सपदि मारयामि भवन्तमिति
सविकारमुदीरयन्ती श्रवणावतंसकुसुमपरिमलाकृष्टमधुकरकुलवाचाल-
तया स्वबन्धुभिरिव दीयमानबन्धभेदोपदेशा साटोपविधीयमानचपेटा-
भिगातमायतवितायमाननिःश्वासपवनपरिवीतमाहितनवपिष्टातपांसुमुष्टि-
भिरपनीयमाननिरवधिस्वेदमतिनिशितनखरायुधवित्तीर्यमाणनानाविध-
मर्मवेदमाश्चर्यगरिमनिश्चलविलोकनोद्धोवपरिसरगतप्रदीपजातं किमपि
विपरीतमदनरणरतिमुररीचकार शातोदरी ।

तस्मिन्बिलासी तनुभूनियुद्धे पराजयं प्राप्तमिवातिमात्रम् ।

हस्तारविन्देन नितम्बभारमास्फालयामास मृगेक्षणायाः ॥ १३९ ॥

संतुष्यता तादृशसाहसिकयान्मीनध्वजेनेव कृता मृगक्षयाः ।

पर्यस्तघम्मिल्लपरिच्युतानां बभूव वृष्टिः प्रसवावलीनाम् ॥ १४० ॥

कुचौ कराभ्यां कुलशैलतुङ्गौ जग्माह कान्तो जलजेक्षणायाः ।

प्रतायमानादनयोः प्रकम्पान्मध्यव्यथा मा भवतादितीव ॥ १४१ ॥

सा मेखलामङ्गलवाद्यधोपैः कण्ठोदयत्काकुनिनादगीतैः ।

चक्षोजनृत्तरपि वारिजाक्षी चित्देशयं दैवतमारराध ॥ १४२ ॥

अस्या भृशं पौरुषमास्वितायाः प्रपेदिरे विह्वलतां प्रतीकाः ।

भीरोरनीका वसे प्रकामं शैथिल्यमङ्गानि खलु श्रयन्ते ॥ १४३ ॥

श्रान्ता पुनः सामिनिमीलिताक्षी कान्ता पपातोरसि कामुकस्य ।

क्रीडासमावद्धवियातमाववीडादिवामुष्य तनुं विशन्ती ॥ १४४ ॥

संमोगान्ते किमपि सुमनश्चापनाडिधमेन

प्रत्युत्पायाः प्रियतमहृदि स्त्रीमणेः स्वैर्यसिद्धयै ।

गाढोत्पीडावलयितकुचोद्धान्तकाश्मीरलक्ष्या-

आयो रेजे बलवदमितो घट्टिता हेमरेखा ॥ १४५ ॥

सुम्बनोद्गमितवीटिकापृषद्वृषितप्रियदृगुत्थिता वधूः ।

गात्रकामकरवालवल्लरीमाहवप्रकटितामयावृणोत् ॥ १४६ ॥

इति किल परमात्मनः सुखाब्धेर्विषयसमीरविसारितैस्तरङ्गैः ।

जगदिदमभिषिच्यमानमासीदमितमवज्वरवेदनानभिज्ञम् ॥ १४७ ॥

बाधूलवंशधूर्वहस्तु बावदूको निर्वर्तितसांध्यकृत्यसंतानप्रस्तुतनियमा-
दरप्रवाहनिर्मज्जदखिलविषयामिलापोऽपि मानसपथनीतमकरकेतुशा-
सनः सुखमशेत । तदनु दिगङ्गनादृढसमालिङ्गनचन्द्रिकाङ्गरागः प्रकटक-
लङ्ककैतवादतिचिरोपमोगपरिश्रान्तिगरिमविश्रान्ततनुलतां हृदन्तरेण
विमावरीं दधानो दरनिमीलदानीलसरोजलोचनमारम्यमाणनिद्रारसानु-
मृतिरियमुत्पलिनीति तदुपगृह्नविधायिनीं करसंहतिमात्मनः शनैरुपसं-
हरन्प्रचुरविहारखेदपरिम्लानमूर्तिरपराद्रिनिकेतशयनमजिहीत तुहिन-
दीधितिः ।

गगनमणिसौघशिखरादमिसरति दिशं निशाकरे चरमाम् ।

प्राप कुलिशायुधाशा परिपाण्डुदशां वियोगविवशेव ॥ १४८ ॥

शीर्णपाण्डुरिमजीर्णपलाशा रूढसांध्यरुचिपल्लवपङ्क्तिः ।

पूर्वेदिग्रततिरम्बरलक्ष्मीमूपणं तपनगुच्छमपुष्पात् ॥ १४९ ॥

आत्मनश्चिरमसंनिधिहेतोर्विकृतं किमपि वारिधिनेमेः ।

चिन्तयन्निय शनैरुपतस्थे लोकचन्दुरय मध्यमलोकम् ॥ १५० ॥

नमोमणिप्राङ्गणनर्ममाजस्तारामिधाः केचन राजदाराः ।

आलोकमार्गादरविन्दबन्धोरपासरन्नध्युषितोदयाद्रेः ॥ १५१ ॥

दिशो दशानन्दयितुं विधाय तिरस्कृतिं ध्वान्ततिरस्करिष्याः ।

महात्मा महसां स राशिराकाशरङ्गस्थलमाससाद ॥ १५२ ॥
 अर्कोदयात्प्रागधिगत्य बोधे प्राज्ञस्तु स प्रातरुपास्य संघ्याम् ।
 पिनाकिसेवां प्रणयन्नैपीच्छिशत्रयं निस्तुलसत्ववृत्तिः ॥ १५३ ॥
 इति समरपुङ्गवस्य कृती चम्पूकाव्ये चतुर्थ आश्वासः ।

पञ्चम आश्वासः ।

निष्काञ्चिरैक्षिष्ट स निम्नगां तां पयस्विनीं पाण्डरफेनजालाम् ।
 सुपर्वधेनोः सुतवत्सलायाः स्तनान्तरात्सद्य इव प्रवृत्ताम् ॥ १ ॥
 शैवालपालितस्तटसीम्नि यस्या निलीयते वीचिनिरस्यमाना ।
 क्लृप्तावगाहेन गणेन नृणां प्रक्षालिता पातकधोरणीव ॥ २ ॥
 सविलासविवर्तनेषु शश्वद्विवृतावर्तगभीरनाभिगर्तम् ।
 दधती चलमीनदृष्टि गात्रं भजते रागवतीव या पयोधिम् ॥ ३ ॥

पार्श्वद्वयप्रभवसारणिकासहस्र-

निःसार्यमाणलहरीकतया नितान्तम् ।

आसादितापि कृशता विहृषाति यस्याः

सस्यावलीकलनकीर्तिमुखेन शोभाम् ॥ ४ ॥

अपमर्षणमभ्रसंततेरयमावर्तनमाचरन्सुधीः ।

अदसीयजलान्तरावसत्कलिगीत्येव कदर्थितश्चिरम् ॥ ५ ॥

सलिलैरखिले तस्याः कलिते नित्यकर्मणि ।

आदिष्टतपनो भासा पातिष्ठत स पार्थिकः ॥ ६ ॥

श्रीनन्दिशैलद्विपदानघारां हारावलीमर्णवमेखलायाः ।

पुण्याम्बुपूरामय भूसुरेन्द्रः पिनाकिनीं प्रापदसौ प्रपत्ताम् ॥ ७ ॥

उरुमिस्रटकेतकैरुदन्वन्महिषी दीव्यति या मनोजसूनैः ।

कलधौतप्रिघानस्रहस्तैरभिगुप्सेव महामटैरभीक्ष्यम् ॥ ८ ॥

अतिसंनिहितोच्छ्रयावभङ्गे निपुणामाहितनीचतुङ्गभावाम् ।
अनुगच्छति या महीपतीनामनघां नीतिमदशितान्तरङ्गाम् ॥ ९ ॥

तत्र च पवित्रतरपाथसि प्रणीतमज्जनविधिरेप सज्जनशिरोमणिः स-
रोगणविमुक्तसारणीपूरनिर्व्ययमानशालिनिचयसंवर्धनक्रियं कुशसमिदा-
हृत्तिकुतूहलवशादप्रहारशतविनिर्गतैरवनिनिलिम्पमाणवककदम्बकैः स-
संप्रमविडम्ब्यमानसंप्लवनरंहसा शम्बरकुलेन मुहुरलंकियमाणजाङ्गलमही-
भागमागमजलधिपारगधीरजनमेघाभिमूतचण्डीशकुण्डलमतिलङ्घय तु-
ण्डीरमण्डलं पातालमुवनमिव फणिराजसमधिष्ठितं विपिनान्तरालमिव
व्याघ्रपदलाञ्छितं फलशाब्धिहृदयमिव कैटभद्रेपिनिद्रागृहाश्रितं विपुल-
गिरिदुर्गमिव विमतभवभीतिसंज्वरचण्दरीतिहरमहिण्डत पुण्डरीकपुरम् ।
प्राकारपद्मे परिस्वासरस्यामुन्मेषवत्युज्ज्वलशृङ्गपत्रे ।

यत्रामितानन्दमयं महान्तः शिलीमुखः सीधुरसं पिवन्ति ॥ १० ॥

तत्र च घरणीमुरामणीरनर्गलश्रद्धासमाहिततीर्थावगाहनः सकौतुकमा-
श्रान्तचि(वि)त्सभान्तरो यवनिकापनयनक्षणलक्ष्यमाणतेजःपुञ्जसंछादि-
तदशदिशावकाशतया चारिदघटाविनिःसृतममृतकरसहस्रमपहसन्तं नि-
पुणतरविनिहितेक्षणनिरूप्यमाणनिम्बिलप्रतीकतया मणिमवनमध्यदेश-
प्रविष्टमिव दृश्यमानमरणमुत्तशिक्षणविषावपवृचदाशिष्यमपि दक्षिणं
चरणमथो निधाय तिष्ठन्तमाटोपगरेष्टविक्षेपमाविनीं त्रिभुवनविपठिम-
मिदाह्वय सरयमुपरुर्पता सव्यकरपद्भवेन कलितविनिवारणमिव किञ्चि-
दाकुञ्चितमितरपदसरोजमुद्यम्य नृत्यन्तमेकहस्ततलविन्यस्तेन सरमस-
परिआन्तिसंक्षीप्तहेतिनापवमानसचिवेना...रि(नि)विष्टदेहतया विलस-
दष्टापदसालवेष्टितं कैलासशैलमिव भासमानमियदेव नतनल्यानुगुण-
मित्यन्यपाणिसंतन्यमानमलितट्टहृदमरुढात्कारकन्दलं परिच्छेदयतेव परं
परशयसरसिजेन विरचितानीतिमुद्राग्निनीतिमादिनटमद्राशीत् ।

अवस्थिते मय्यपि गर्भदासे मागीरधी किं भवतैव धार्या ।
जगत्पते स्थापय तामिहेति मन्ये स नम्रीकृतमौलिरासीत् ॥ ११ ॥

आकर्णनप्रजनतीर्थवरावगाह-

निर्माह्यगन्धनिवहग्रहणावलोकैः ।

अन्येन्द्रियावलिमवेक्ष्य भृशं कृतार्था-

मस्तौदमुप्य मृडमक्षमयेव जिह्वा ॥ १२ ॥

संनिधौ मम समस्तदेहिनां नृत्तमेव निखिलार्थसाधकम् ।
तत्कलैवमिति किं नु दर्शयन्पुण्डरीकपुरनाथ नृत्यसि ॥ १३ ॥

नालीकसंभवमुखामरनायकानां

सत्यादिलोकपतिभावसमृद्धिलाभम् ।

प्राञ्चस्त्वदेकपरतघ्नमुदाहरन्ति

तेषां पुनः किमभिलप्य तनोपि नाट्यम् ॥ १४ ॥

अमितद्वुहिणाण्डलीनामधिनेतुः स्वगताणिमादिभूतेः ।
घटते खलु कामुकस्य गौर्यास्तव संसन्नटताण्डवानुबन्धः ॥ १५ ॥

साक्षिणोऽपि जगतां तव शम्भो दर्शनाय विचरन्प्रतितीर्थम् ।
अङ्गात्मजगवेपणशीलं हन्तं लोकमनुयामि विमूढः ॥ १६ ॥

तावकीनपदतामरसार्चाभावसानमसकृद्धिदधानः ।
श्रीसदाशिव कदा नु मुदाहं वासराक्षणमिव व्यपनेष्ये ॥ १७ ॥

असौ विधानिधेरस्य पार्थस्वितपतञ्जलेः ।

ह्रिया किमियतीं कृत्वा स्तुतिं तूष्णीकतामियात् ॥ १८ ॥

अथ बुधपुङ्गवः सद्यगिरिशङ्कुरसंज्ञानितां बन्धरक्षनामिव सिन्दुराज-
पटमण्डपस्य विधिवनचरमसारितां व्यापादनवागुरामिव पातकमरश्चाप-
दपरंपरायाः सैकतनितम्बसङ्गिनीं मेखलामिव जगतीमृगीदृशो निरति-

शंयसलिलकेलिनिरङ्कुशचोलीविशङ्कटवक्षोजजघनविशोभजातवेदनामिव
 प्रतिमुहुर्त्रिभुवनपदेशेन विनिःश्वसन्ती बहुदूरगमनखेदालसामिव
 पदे पदे तरङ्गकरेण तटमूमिवलम्बमानां कलिविजयकर्मविहितोद्यमस्य
 घर्मक्षमापतेः कटकसंनिवेशैरिव कलशाम्बुराशिकल्लोलपाण्डुरैरमरनिके-
 तनप्रासादमण्डलैरविरहिततीरदेशां लसिकामिव रमसविभावितग्रमीस-
 हस्रशालिनीं नारायणीमिव नवकुवलयश्यामलां कौमुदीमिव कुमुदवना-
 मोदनीं वनमालिमूर्तिमिव यारिजसमञ्चितां पद्मशरवैजयन्तीमिव पाठी-
 नपरिशोभितां विलासवतीमिव विघृतफेनधवलचारुचन्दनामगाहृत क-
 वेरनन्दनाम् ।

स्पर्धावती बाढमिवाग्रनद्या सहस्रधा चोलमुवि सवन्ती ।

समन्ततः संवसथानुपेत्य पुष्पाति पुत्रानिव या सवित्री ॥ १९ ॥

कदापि नैवात्र पदं करोतु दुर्भिक्षतादोषक्यापि चेति ।

प्रवाहवाहापरिवेष्टनेन बध्नाति चोलक्षितिपालनं या ॥ २० ॥

रौधोवनीपिकरुतश्रवणैर्निकामं

सक्तेव या कचन संहृतलौल्यमास्ते ।

अन्यत्र तादृशविलम्बनजन्यमब्धे-

राशङ्क्य रोपमिव हन्त रयात्प्रयाति ॥ २१ ॥

स्वयमनुतटि यस्याः स्वादु संगृह्य तोयं

पृथुलफलपट्टीभिः प्रांशवो नालिकेराः ।

गगनमरुपदब्धां गच्छतो लेसपान्यां-

श्चलदुस्त्रलदृष्टीः सत्यमाकारयन्ति ॥ २२ ॥

अनन्तरमयमवनिवृन्दारकमणिः प्रनुरक्तगिवाहरीवेदितप्रमुक्तवन-

जालेषु चोलेषु विश्रुतं मायाघनतमिस्रमार्तण्डलमुवनमपि च्छायावनं
साधारण्यपदवीविदूरमपि श्वेतारण्यं नारीव्यापारकमनीयसौघमपि गौ-
रीमायूरं मुक्त्यार्जनरसिकमोदैकहेतुमपि मध्यार्जुनं जृम्भमाणहरिहराव-
दानंधोषमपि कुम्भघोणं संचरदनघशैवसंजवनमपि पञ्चनदं स्त्रीलाञ्छि-
तदराङ्गनटननृत्तरङ्गमपि श्रीवाञ्छं विमलाशयपुरुषपरिषदाशास्यमपि
कमलालयमधिगत्य, परिशीलयन्कियन्तमपि पन्थानमतिलङ्घ्य, कतिप-
यदिनैरमलफेनपटलभासुरामपां श्रियमिव सरस्वतो वेलाचलस्तम्भधुगला-
बलम्बिनं, पाशमिव दाशरथिविख्यातिलासिकानाट्यस्य तिर्यगवष्टम्भय-
ष्टिमिव तीव्रतरवातपरिमृतवार्धिमर्दनपटिमशालिनः कल्लोलकपटमल्लस्य
वेत्रलतामिव जलधिवीचिनर्तकीनटनविद्योपदेशकारिणः समीरणदेशि-
कस्य मध्यवंशमिव फणिराजमन्दिरसमावृत्तिकृतो नीरधिवृन्द्वनीप्र(ध्र)
द्वयस्य बन्धनदारुमेदमिव सलिलमर्त्यशावकमृतो पीचिमदूर्गिडोलावि-
शेषस्य विषमसमकरणविरचनाफलकमिव सगरकुलकीर्तिशालि.....-
पोपिणो वारिधिकेदारवसुमतीभागस्य सुवेलगिरिकीलसुदृढप्रसंजितां
दामनीमिव धरणीगवी कमठचरमाङ्गकलितविनिवेशनां वैतानवेदिमिव
राक्षसाधिपविजयदीक्षानुबन्धिनो रामचन्द्रस्य तूलिकामिव त्रैलोक्यघा-
मनि रामचरित्रचित्रलेखनपटोः सरसिजासनशिल्पिसार्वभौमस्य विधुंतु-
दमिव दशकन्धरयशश्चन्द्रमसो युगंधरमिव पुरनिष्कन्दनस्यन्दनस्य काल-
दण्डमिव घनकलुषमण्डलीनां नालमिव पौलस्त्यनगरारविन्दस्य वादन-
कोणमिव वाराशिदुन्दुभेः स्थूणाप्रकाण्डमिव खरखण्डनमथापटमण्ड-
पस्य दारणक्रकचमिव सरिदधिपदारुणो गुरतरभावद्रोणीमिव वाहिनी-
शखुरलीविहारस्य गाघभावाधिगमकाण्डमिव दशवदनशौण्डीर्यतटिनी-
विलासिनः शिक्षाकशामिव सिन्धुपतिमङ्गसैन्धवव्रातस्य नलसेतुमव-
लोवय कौतुकाक्रान्तमना वचनमिदमाचष्ट ।

जनकतनयाधिनेतुर्जयहेतुर्यातुषांनपतिजैतुः ।
 सेतुस्त्रिभुवनकौतुकहेतुर्भवतां तनोतुं कल्याणम् ॥ २३ ॥
 दशमुखरघुवरशशी तुलयितुमरविन्दजन्मना कृतयोः ।
 सिंहलजम्बूद्वीपच्छलधटयोर्षष्टिरवतु वः सेतुः ॥ २४ ॥
 रघुवरकीर्तिनटीमणिरङ्गगृहे जयति दीप्यमानस्य ।
 आधारयष्टिमेतत्प्रतापद्वीपस्य सेतुमालम्बे ॥ २५ ॥
 मामवतु रामसेतुर्मध्ये वाराकरस्य यो भाति ।
 मूपैः पुरा खनद्भिः कियतीव स्थापिता क्षितिर्मितये ॥ २६ ॥
 चलकङ्कणैः पयोनिधिशयने वेलावधूर्मिहस्तैर्यैः ।
 आस्फालितोरुभागः स्वपितीव चक्रास्त्रि सेतुराजोऽयम् ॥ २७ ॥
 सेतुर्जयति यदाक्रमसंभ्रमलोलाः समुद्रकङ्कोलाः ।
 विश्वत्रयीचिलह्वनलापवशिक्षारता इवामान्ति ॥ २८ ॥
 पुष्पातु सेतुः प्रचुरां मुदं यो महीमुवेलान्तरमानदण्डः ।
 घृद्धस्य सिन्धोरतिवेषमानतरङ्गपाणेरवलम्बदण्डः ॥ २९ ॥
 कृचांशुकां यद्धटनेन धार्त्रीं द्रष्टुं घृतापत्रप एव रामः ।
 ततान तत्संवरणानुकूलं यशोदुकूलं प्रथते स सेतुः ॥ ३० ॥
 सेतुः श्रियं पुष्यतु यद्भुजेन मुषेलमालम्बत मृतधात्री ।
 पौलस्त्यकीर्तिप्रकराम्पुरासौ विद्वत्य वेलामिष यातुकामा ॥ ३१ ॥
 यद्भवाजदण्डेन नरेन्द्रवर्यनिवेशितेनेव कृत्वात्रिरोधात् ।
 अपारयन्धावितुमब्धिभोगी विवेष्टते तं विनतोऽलि सेतुम् ॥ ३२ ॥
 डिण्डीरनिर्भोकपरः स मुष्यादपानिलान्सेतुफणाधरो नः ।
 निशाचराधीधरकीर्तिदुग्धं यः पायितोऽभूत्प्रभुणा रघूनाम् ॥ ३३ ॥
 न केवलं येन पुरा रघूणां नाथो लट्ठे लयनाम्पुराशिम् ।
 सीतानहारोपचितापवादसिन्धुं च हन्याद्भुजिनं स सेतुः ॥ ३४ ॥

हिनस्तु सेतुर्दुरितानि यस्मिन्मनोज्ञफेनांशुकमण्डलानि ।
 आस्फाल्य वेलाद्रिशिलासु वीचिहस्तेन विस्तारयतीव वार्धिः ॥ ३५ ॥
 भालत्करानीतपयोदकुम्भसहस्रसंभ्राह्यपयोभरस्य ।
 उदन्वदन्धोरुपरिप्रदेशशिलामधीनो नलसेतुरेखाम् ॥ ३६ ॥
 स्रपयन्पयसा यदम्बुराशिः परिलिम्पन्नवफेनचन्दनेन ।
 मुहुरर्चयतीव रलसूनैस्तदुपासे हृदि रामसेतुलिङ्गम् ॥ ३७ ॥
 मकरालयचेलमध्यभाजः पंरितो लक्षितफेजसक्तुराशोः ।
 क्षितिचक्रधरदृकस्य यष्टिं कलयै कस्मपपेणाय सेतुम् ॥ ३८ ॥
 विनिवेश्य यदर्गलां पयोधौ नरकद्वारकवाटिकायमाने ।
 क्षितिजापतिरीशलिङ्गमुद्रां विदधे शर्म ददातु वः स सेतुः ॥ ३९ ॥
 रघुवीरपदावलीसमर्चारचनायेव पयोधिना वितीर्णैः ।
 स्वलदूर्भिरयोदितैः स्फुल्लिङ्गैरिव रत्नैर्विलसन्मुदेऽस्तु सेतुः ॥ ४० ॥
 लघयत्वधराशिमेव सेतुः श्रयतां दीव्यति यः सुवेलमूले ।
 दृढदण्ड इवार्पितः समूलं परमुन्मूलयितुं पुलस्त्यसूनोः ॥ ४१ ॥
 नलसेतुमहं नतोऽस्मि सीतापतिकीर्तिप्रमदावलम्बनार्हम् ।
 बलदन्धिपटीश्रुतामदीव्यद्वरणीमण्डलतालवृन्तनालम् ॥ ४२ ॥
 सुवेलशैलद्विरदेन माघता कृतः सलीलं क्षितिवाशितो(सिनो)परि ।
 करोतु वः सेतुकरो भवार्णवप्ररोहदंहोविसिनीसमुद्भूतिम् ॥ ४३ ॥
 ननामि सेतुं नटदूर्मिपाणिना तटे यदीये ततमौक्तिकावलिः ।
 चकास्ति बन्धुः सरितां रघूद्भृदप्रशस्त्रिवर्णप्रकरानिवार्ययन् ॥ ४४ ॥
 श्रयामि सेतुं चलदूर्मिकाद्यैर्विनिक्षिपन्त्यस्य तटे वराटिकाः ।
 विराजते राक्षसराजविद्विषो गणं गुणानां गणयन्निवार्यवः ॥ ४५ ॥
 परिचरितपुण्यपण्यावलीलाभचिपणिमार्णिं पुरहूतपुरकवाटसमुद्राट-

नकुञ्चिकां राघवयशःक्षीरसागरमहाक्षपमर्णवनेमिवरवर्णिनीवेणिकामति-
तुङ्गपदलिप्सुतनुमृदधिरोहिणीं दुरितसिन्धुसंतरणहेतुं सुकृततरणितोल-
नारित्रं लङ्केशवाहुतेजकडङ्करीयदूरीकरणयष्टिकां जलधियुगलसीमावि-
भागभित्तिं डिण्डीरवसनपण्डविन्यसनलिङ्गिनीं प्रचेतोनिकेतनप्रासादमा-
लिकां दुर्ललितयातुघानसमाजधूमकेतुरामसेतुम् ।

वारिधिः समरवंशजन्मनां क्षमामुजाममितकीर्तिशेवधिः ।

यत्र दारुणि तिरश्चि लम्बते संपदे स नलसेतुरस्तु नः ॥ ४६ ॥

सेतुरेप परिपातु पातकव्यालसंहतिविदङ्गपुङ्गवः ।

यस्य पार्श्ववितती सरित्पती पुप्यतश्चटुलपक्षविभ्रमम् ॥ ४७ ॥

पच्यमानपयसि स्फुटमौर्विज्वालया सरिदधीशकटाहे ।

आसिकाविधिकृतोऽवनिदर्व्यां नालमद्यत दृशा नलसेतुम् ॥ ४८ ॥

जलधिचक्रमिपाद्गलर्याकृते घनुपि दैवरघूद्गदसंहितः ।

रचयतादपराशसमण्डलीजयमसौ नलसेतुशिलीमुखः ॥ ४९ ॥

इष्टं सेतुः सौति यद्रामबाणच्छिन्नाकारे बाहिनीसनिवेशे ।

आम्यद्वीचीपाहुनून्दा कयन्धश्रेणी नृत्तं प्रोद्धतं संविधत्ते ॥ ५० ॥

यातायातायामतुम्रेन्तराग्नेर्दृश्यादृश्यो दृश्यतां रामसेतुः ।

वात्राधूनं कार्ष्णिचेलं म्दूरी मूयो मूयः स्थास्यन्तीव धात्री ॥ ५१ ॥

गृत्स्नाकूटं मेदिनीनामधेयं विन्यस्यान्तर्धिष्वत्तद्वकुम्भकारः ।

प्रायश्चक्रं प्रेक्ष्यत्यम्भिरूपं यष्टया येन श्रायतामेष सेतुः ॥ ५२ ॥

सेतुं वन्दे सिन्पुराजस्य गावः कापं कापं प्राणि यत्राङ्गकानि ।

चारं चारं जन्तुदुष्कर्मवृत्त्यां दोहं दोहं पुण्यदुग्धान्य(र)न्ति ॥ ५३ ॥

मध्येनाधोराशि फालगुल्यदुग्ममस्य श्रीदयोर्वानिषेण ।

भाति प्रीवेवादिशूर्णस्य यो नां पारासत्तं पावयत्येव सेतुः ॥ ५४ ॥

शीर्णाञ्जकीकसभरं शिथिलप्रवाल-

वह्यान्ननालमवकीर्णचराट्दन्तम् ।

भग्नोर्मिधाहु च पतद्भिरगैर्बभूव

यन्निर्मितौ जलधिवर्ष्म स सेतुरव्यात् ॥ ५५ ॥

कुण्ठीकृताशरकुलाधिपगर्वराशिः

खण्डीकरोतु भवतां कलुषाणि सेतुः ।

भारासहिष्णुरिव यस्य पयोधिरङ्गं

वीचीकैरैर्विततशङ्खनसैः क्षिणोति ॥ ५६ ॥

अहाय सेतुरशिधानि विहन्तु यत्र

सक्तेतरेतरतरङ्गमुखौ चकास्तः ।

बेलातिलङ्घनविधापणवन्धनाय

श्लिष्यत्परस्परकराविव सिन्धुराजौ ॥ ५७ ॥

सेतुर्मुदे भवतु वो जलभम्बुरारो-

वीरेण यत्करणकौतुकिना विभेजे ।

सीतावियोगशिखिरावणबाहुघातोः

कर्तुं पृथक्प्रशमनाममिकाङ्क्षतेव ॥ ५८ ॥

विषं जगद्गुरोरदादयं पुरेति लष्टयोः

सुवेलगन्धमादनसुरामिपातिमृत्ययोः ।

निधाय मध्यसीमनि प्रमृद्रतोर्दुर्गलां

विरौति वाहिनीपतिः त्रियै स सेतुरास्तु नः ॥ ५९ ॥

उदघद्धोषाम्यामुदधिलदरीभ्यामुभयतः

श्रुतासङ्गः सेतुः कवलयतु पापानि भवताम् ।

मृतशोर्णाकन्यापतिविजयनिःसाणयुगली-

लसत्पार्श्वद्वन्द्वारवलिक्करिराजंयविद्वतिः ॥ ६० ॥

दक्षाः संगतलोकपातकविधौ ताटस्थ्यभाजो नृणां

चेतोमीतिविधायका मलिनतां संविभ्रतो भूयसीम् ।

तुङ्गाः पातकराशयस्तनुमृतां भृ(भ)ङ्गा इवाम्भोनिधेः

सङ्गाद्यस्य विनिर्दलन्ति शतधा तसै नमः सेतवे ॥ ६१ ॥

श्रीमद्दामयशोदुकूलकलनावेभे नाति मौलिना

कुर्मो गर्हितकर्मदग्धजनताजीवातवे सेतवे ।

शश्वद्यत्र विजृम्भतो रघुपतेः ख्यातिप्रतापाङ्कुरा-

न्व्यक्तान्मौक्तिकपद्मरागमिपतः सिञ्चन्निवाम्भोनिधिः ॥ ६२ ॥

मध्येयारिधि काञ्चनाचलमिलन्मध्या मही दृश्यते

पुंसां नौरिव कापि पुण्यपटली वाणिज्यलाभार्थिनाम् ।

लङ्का तन्निकटस्थितेव तरणिलंघ्नी तयोरन्तरे

सेतुः पाश इव स्फुरन्वितरतु श्रेयांसि भूयांसि यः ॥ ६३ ॥

वलमानवीचिकरलीलया मिथः

पृथुकम्बुकन्दुकमिदृ प्रहिष्वतोः ।

निहितेव यः स्फुरति यष्टिरन्तरे

सरिदीशयोः स नलसेतुरीक्ष्यताम् ॥ ६४ ॥

लङ्काभिव्याप्तिघाटीचट्टलरघुवरोद्दामदोर्धाममार्ग-

सैलोक्यमासजाप्रदशयदनयशोरोधविष्कम्भकाण्डः ।

सेतुर्वैः संतनोतु श्रियमुभयनदीबान्धवोपान्तलीला-

लोलकलोलमहद्विपयुगलसमीकार्भटीमध्यभितिः ॥ ६५ ॥

श्रीमत्कुर्मोरगेन्द्रक्षितिवलयमधैरादिमध्यान्तमागे-

रायद्वे मूर्तिमम्भोनिधिवसनसमावेष्ट्यमानां दधाने ।

पीठे यद्गोमुसाद्ये फनकपरणिभृङ्गिण्णमाभाति तुङ्गं

पायादस्नानपायात्सुकृत्वनरपतेर्जत्रफेःतुः स सेतुः ॥ ६६ ॥

धर्मकोटेस्तदा तंस्य धर्मकोटिमभीप्सतः ।

कथमात्माश्रयोऽप्यासीत्कार्ये न प्रतिबन्धकः ॥ ६७ ॥

अयं पुनरधिरूढगन्धमादनं रतिबन्धुशासनमभिवन्ध नुतिबन्धमौख-
रीमविन्दत ।

नलसेतुबन्धतटकेलिशालिने नतिरस्तु शैलतनयाविलासिने ।

सृजतीव यन्मकुटसिन्धुरब्धिना सहनर्मसंलपनमूर्मिनिःस्वनैः ॥ ६८ ॥

यो वारिराशेरुदरात्तरङ्गमहोरगान्मौलिभृदोपधीशः ।

आकृष्य भूयस्त्यजतीव सोऽयमास्तां मनस्यादिविषापहारी ॥ ६९ ॥

यस्यादृहासेन्दुरुचा पयोब्धिपलीलां दधाने लवणाम्बुराशौ ।

निद्राणनारायणनर्म घञ्चे सेतुः स मां पुंगवकेतुरव्यात् ॥ ७० ॥

रमतां हृदि रामनाथदेवो वितता वारि.....गेहे ।

श्रियमञ्चति सेतुबन्धरेखा शयितोर्बाधरचापनिर्विशेषा ॥ ७१ ॥

चण्डैः प्रगृह्य चलवीचिकरैर्नराणां

पापावलिं पृथुपु सेतुशिलातलेषु ।

यच्छासनेन परिपातयतीव सिन्धुः

सोऽयं ममास्तु हृदि सोमकलवतंसः ॥ ७२ ॥

व्याकीर्णविद्रुमजटावलयं विमुक्त-

फेनादृहासमवघूर्णितवीचिहस्तम् ।

संध्यासु यस्य नटगानुकृतिं समुद्रो

निर्माति शर्म वितनोतु स नीलकण्ठः ॥ ७३ ॥

आयात पातककृतो भवतामघानि

संक्षालयानि सहसेति यदग्रभागे ।

अम्भोपिरात्मभवसेतुविलङ्घनेन

सत्यापयन्निव चकास्ति मृडं तमीडे ॥ ७४ ॥

रामेश्वरो विजयते ललद्रुर्मिहस्त-
पर्यस्तशुक्तिपटलीकपटेन यसै ।

चूडामणीकृतमुषांशुकलान्तराणि
विश्राणयन्निव विभाति तरङ्गमाली ॥ ७५ ॥

पादावनम्रजनपङ्कपरंपराणां
संक्षालनामिव समुद्रजलैर्विधातुम् ।

श्रीरामसेतुतटसीमनि वासलीला-
माग्नेडयन्घटयतां मुदमद्रिधन्वा ॥ ७६ ॥

मुक्ताविद्रुमपद्मरागपटलीमुख्योपदामन्तिके
न्यस्यन्नेत्य सृञ्जन्निव प्रणयिनीनिर्मोचनाभ्यर्धनाम् ।

गूयो याति मुखे वहङ्गलनिधिर्भङ्गं किलापाकृतो
येन प्रत्यहमेघते स भगवानेणाङ्गचूडामणिः ॥ ७७ ॥

जानकीकरसमूढबालुकामूर्तये मुपितरायवार्तये ।
रामनाथ इति नामशालिने शूलिने नटनशीलिने नमः ॥ ७८ ॥

तदनु पण्डितास्रण्टलः पाण्ड्यघरणीमण्डनायमानमुरुरश्रीलास्यमु-
खरमुपगम्य ह्यालास्यनगरमणयेयगुणविशेषामशेषभुवनमातरमपि सवि-
श्रीकृतमलयध्वजपरिश्रीशबद्धमामपर्युवतिदुर्लभाभिरङ्गजनृपालपुंगवश-
क्तिभिरिव यशोजवृद्धिभिस्त्रिभिरुपशोभमानधौवनारम्भां विपुलसंरम्भ-
विहितनि सलदिग्विजययाप्रावसरनेत्रातिथीभवपिपुरविरोषिसनिधिति-
रोहितपृतीयपयोधरमरां सपदि मीनाक्षीमध्यक्षयन्प्रणिपातपूर्वमयमभि-
जातपथविहारिणीं धार्गीममाणीत् ।

हरमिव सभास्यागुं विषाय जामत्रममती
रचयति कुचे चार्त्वीपीये; मुद्रान्तरमञ्चनम् ।

सपदि विनतो लज्जासङ्गात्तदीयगवेपण-

प्रवण इव नः पायान्मीनाक्षि ते मुखचन्द्रमाः ॥ ७९ ॥

स्तनशिखरिणोः स्पर्धामुत्पाद्य तावकयोः पुरा

कुलमहिधरो दृष्ट्वा तस्थौ तृतीयकुचात्मना ।

अधिगतवतोः पश्चादैक्यं तयोः सविधादसौ

निजपरिभवं प्रायो निर्धार्य देवि तिरोदधे ॥ ८० ॥

तत्र गिरिसुते वक्षोजेषु त्रिषु सरशासिनो

नयनसरसीजातैर्नीतेषु सस्युः भक्तताम् ।

दहनघटनत्रासाल्लिल्ये तृतीयपयोधरः

समकुञ्चददक्षिन्ता न्यादलीकविलोचनम् ॥ ८१ ॥

पुरहरकरामर्शत्रासेन भूधरनायक-

स्तत्र कुचयुगोपान्ते प्राप्य स्तनान्तरभूमिकाम् ।

भगवति तिरोभूतः क्वपि प्रतिक्षणभाविनी-

महह पुनराशङ्केशानस्य हस्तविमर्शनाम् ॥ ८२ ॥

भवति विमुखे धैर्ये पाणौ विमुञ्चति कार्मुकं

सुरभिलशरेऽप्याजौ स्त्रीकुर्वति प्रतिकूलताम् ।

परमवसरं लब्ध्वा पृथ्वीधरेन्द्रशरासनौ

जननि भवतीमाविर्लज्जां करे जगृहे हरः ॥ ८३ ॥

इति सुमतिरयमभिदधानो विगलितोपमानसंकथां रूपसंपदमखिल-
जगदम्बिकाया विभावयन्पुनरिदमभाषत—

अम्ब कदम्बवनान्तरमन्दिरसंजातकेलिसंचारे ।

भूरि पुरवैरिलीलासाक्षिणि मीनाक्षि देहि वाग्देवीम् ॥ ८४ ॥

आचिकुरचरणपल्लवमनवधानां शिवे तवाङ्गानाम् ।

उपमां वदद्भ्रघ्नैरुपमानैः कं इव नार्पराधीं स्यात् ॥ ८५ ॥
 तदपि भवदीयचिन्तासुकृतानि लब्धुमिच्छन्त्या ।
 भक्त्या समाहितः परमयमारम्भः सवित्रि सहनीयः ॥ ८६ ॥
 विक्षिप्तदक्षिणेतरकरपल्लवमन्यपाणिघृतकीरम् ।
 किमपि करुणापयोधेरधिदैवतमाविरस्तु मम चित्ते ॥ ८७ ॥
 कुलगिरिकुमारिके तव कुन्तलपरिमुपितसंपदो मेघाः ।
 क्रन्दन्मि नूनमेते क्षितिभृत्पादेषु क्लृप्तनिष्यन्दाः ॥ ८८ ॥
 जडमपि दोषाकरमपिसमधिककौटिह्यमपि मुधासूतिम् ।
 शिरसा वहसि यदेया जननि कलापक्षपातशैली ते ॥ ८९ ॥
 आपाटलाघरच्छविबालारुणकिरणपरिचयात्किं वा ।
 अनिशविकस्वरमास्ते पार्वति भवदीयवदनतामरसम् ॥ ९० ॥
 कमलभवन्मुखभेदे कलयेदीशोऽपि देवि मीमांसाम् ।
 एकत्र पट्टपदावलिरितरत्र झूलता न चेद्दृष्टा ॥ ९१ ॥
 शशलक्ष्मणो विशिष्टं शफराक्षि मुखं तवेति मे धिषणा ।
 यदिह विशेषकमिन्दोरसुलभममितैस्तपोभिरप्यास्ते ॥ ९२ ॥
 तव जननि लोचनद्वयमामाति मदारुणीकृतोपान्तम् ।
 निजगतिनिरोधकारिणि कर्णयुगे किञ्चिदात्तरोपमिव ॥ ९३ ॥
 शर्वाणि ते कटाक्षः शक्तिं जगृहे नु कालकूटस्य ।
 गलकलितोऽपि स विकृतिं न दिशति नाथं यदेप मोहयति ॥ ९४ ॥
 श्यामापि विमलशीलां संततलोलापि संमृतस्यैर्याम् ।
 गौरि कुटिलापि ऋज्वीं तनुते श्रियमानतेषु तव दृष्टिः ॥ ९५ ॥
 तावकहसितविडम्बनसंमृतगाढागसां विधोर्मांसाम् ।
 संमाय्यते चकोरीचञ्चलसंदंशकोटिमिश्लेदम् ॥ ९६ ॥

दशनकिरणप्ररोहैस्ताघ्नीममृतैरिवाभिषिञ्चन्ती ।
 श्लाघाचलितशिरस्कं गायति शश्वघशांसि कामारेः ॥ ९७ ॥
 भवदीयकण्ठनालीपरिवादिन्यामलीकदृक्कान्ते ।
 तघ्नीमु.....र्दघत माङ्गल्यहेमसूत्राणि ॥ ९८ ॥
 हालाहलानलाकुलहरगलसंतापकन्दलीहरणात् ।
 श्रूमो भुजद्वयीं तव तनुरुचियमुनातरङ्गयुगलीति ॥ ९९ ॥
 कल्पानि.....ननि श्यामो यदंशुसंदोहः ।
 मूर्च्छति कपोलमूले मङ्गलदूर्वावतंसमतिदायी ॥ १०० ॥
 परिणतदाडिमबीजभ्रमचुम्बितपद्मरागमणिमुद्रम् ।
 विभ्रमशुकमालोक्य स्मैरमुखीं त्वां भजामि मीनाक्षि ॥ १०१ ॥
 आनन्दपारवश्यादपि विस्फुटमन्तरान्तरा गेयम् ।
 हैमवति यद्गिरा पुनरनुसंधत्से स मां शुकः पायात् ॥ १०२ ॥
 अङ्गुलिभिरम्ब तघ्नीताडनसमये तव स्फुरन्तीभिः ।
 संगीतविभवसंभृतपल्लवनिवहेव भासते वीणा ॥ १०३ ॥
 माम्भूदयं विलीनो गीतिरसेनेति किं नु मीनाक्षि ।
 कुचगिरिमलाबुरुद्धं कुरुपे वीणाविनोदवेलायाम् ॥ १०४ ॥
 मध्येगानसुधाम्बुधिमज्जनमभिश्ङ्ख्य किं नु वां धन्ये ।
 वीणावादनकेलिषु कल्यसि कुचयोरलाबुविन्यासम् ॥ १०५ ॥
 स्वं बल्लकी च देवि द्वे सरुयौ कृतपरस्परश्लेषे ।
 चारुखने भवत्यौ सृजत इवान्बोन्पकेलिसंलापम् ॥ १०६ ॥
 स्फीते महःप्रवाहे मज्जनलीलाकृतः स्मरेमस्य ।
 उत्पतिताविव कुम्भाबुरस्त्रिजभारौ तवावमासेते ॥ १०७ ॥
 तव तरुणि मानमायी कोऽपि न रोमालिरस्यं मणियष्टिः ।

न कुचौ करण्डयुगं मौक्तिकमाला न कन्दुकश्रेणिः ॥ १०८ ॥
 शिशुतां विजित्य मध्यमसीम्नि निखातो नवेन तरुणिम्ना ।
 रोमलतिकाम्ना तव राजति जम्मारिमणिजयस्त्रम्भः ॥ १०९ ॥
 कुचगिरिचरद्भवाशयकरिपातनजातकौतुको मदनः ।
 तावकगभीरनामीदम्भादम्ब ध्रुवं चकार विलम् ॥ ११० ॥
 कुचयुगलभारपीडा कुरुते तनुतां तधावलमस्य ।
 अविवेकिनः समुन्नतिरन्तिकभाजां त्रिपादनायैव ॥ १११ ॥
 त्रिवलीमयेन यौवनदर्वाकरवेष्टनेन किमपर्णे ।
 भवदीयतनुपटीरव्रततीमध्यो विगाहते तनुताम् ॥ ११२ ॥
 कथमतितरां कठोरैः करहिशिरःकदलिकाण्डतूणीरैः ।
 जननि जघनोरुजङ्गं तुलयन्ति धुतोपमानसङ्गं ते ॥ ११३ ॥
 भवगहिषि तव पदाम्यामिदंमघरीकृतमिति ध्रुवं वेधाः ।
 कलयति कमलमघस्तात्सर्वे कुर्वन्ति सत्समाचरितम् ॥ ११४ ॥
 नखरनिकरच्छलोदितनूपुरहीरोपलप्रतिच्छायाः ।
 अङ्गुलिदलापदेशाद्भान्ति भवचरणकिरणनिष्यन्दाः ॥ ११५ ॥
 कमलकलहोद्यमो वा हिमगिरिहेलाविधानवाब्ध्या वा ।
 यमिहृदयवारिजस्थितिकलना वा तव पदं करोत्यरुणम् ॥ ११६ ॥
 हंसास्त्वया मदालसविभ्रमगत्या विभीषितस्वान्ताः ।
 मातः पयोदमालां प्रेक्ष्य भवच्छङ्कया पलायन्ते ॥ ११७ ॥
 निर्माय निर्मले तव केवलशृङ्गारकन्दलैरङ्गम् ।
 उडुराजखण्डमौलेरुपदीकुरुते सा किं मनोजन्मा ॥ ११८ ॥
 श्रुतिश्रमविनोदिभिः शुकरयैरगिव्यक्तया
 पुरारिगुणसंपदा पुलकितैकगण्डस्यलम् ।

कदम्बविपिनान्तरे कलित्तसंनिधानं चिरा-

न्महः किमपि दृश्यते मरकतोपलश्यामलम् ॥ ११९ ॥

अनन्तरमुपसृत्य सुन्दरेशमारचितसंनतिरिदमन्यत्—

अमीष्टसिद्धये हरिणाङ्कशेखरं विनौमि हालास्यपुरीविहारिणम् ।

विभोश्चतुःषष्टिविलासकारिणः कियन्मदीयावनकेलिकौशलम् ॥ १२० ॥

जरद्भवारोहणशीलिना त्वया कदर्थ्यते हन्त नरे(गे)न्द्रकन्यका ।

हयावलीविक्रयिणस्तवेश किं तुरङ्गमः कोऽपि बभूव दुर्लभः ॥ १२१ ॥

गिरिश पाणिषु माधुरयोपितां बलयभूषणमर्षयता त्वया ।

शफरदृकरपल्लवसंपदा कथय तेषु कलापि किमीक्षिता ॥ १२२ ॥

उत्कूलसिन्धूदकरोधहेतुमृत्क्षेपकर्मावसरे विनयात् ।

संसेत गङ्गा यदि मस्तकांते का वा दशा स्यान्मधुरानगर्याः ॥ १२३ ॥

उरसिरुहत्रयरूपामुपहृत्य तव त्रिवर्गसंपत्तिम् ।

अजनि शफरेक्षणा स्वयमानन्दधनापवर्गसंसिद्धिः ॥ १२४ ॥

अथ निर्गत्य मधुरापुरादधिगत्य च कवेरजां समरमृगयादलितदनु-
जसारङ्गयूथमपि श्रीरङ्गनाथं परिकल्पितपूजापुण्यततिमपि गजारण्यपतिं
चिरमुपास्य निःसृतः सहचरलोकमवलोक्य वाक्यमिदमाख्यातवानवनी-
सुरशाकरः ।

कलशार्णवान्तरङ्गं कावेरीसङ्गि मन्महे रङ्गम् ।

यदिह धनपीनबुद्धे पुरुषो निद्राति भोगिपर्यङ्के ॥ १२५ ॥

चारुकवेरजाशरसमीरणपारणया

! पोषधने शयानं मुंजगेशमहाशयने ।

श्रीमहिलामनोज जलदामलघामनिधे :

त्वं गुरु मङ्गलं मम तरङ्गय रङ्गपते ॥ १२६ ॥

हृद्यमरुद्रुघाहृदयवर्तनसक्तमते

प्रौढगजाटवीनटनपाटवरुढरुचे ।

संभृतसंपदा विहितकम्बुविडम्बनया

साधय बोधय माशु मम चेतसि भूतपते ॥ १२७ ॥

अज्ञातापचयक्रमं द्विजवरैरास्त्राद्यमाने रसे-

ऽप्यधं वारिदनीलमर्धमुदयन्मार्तण्डविम्बारुणम् ।

मूले सद्भक्तुमारिकातटपरिष्कारस्य जम्बूतरो-

रद्राक्षं फलमेकमीक्षणकृतामश्रान्ततृप्त्यावहम् ॥ १२८ ॥

संसारी स्यन्दनी वा जलधिरंशनया लोचनी शेखरी वा

नेत्रा नीलोत्पलानामुदधिपरिवृढेनालयी तूणवान्वा ।

पर्यङ्की कङ्कणी वा फणिधरपतिना सद्यभूमृत्कुमारी-

मध्यालंकारलीलावसतिरवतु मां देवतासावित्रैर्मौमः ॥ १२९ ॥

वृद्धाचलाधिपमुपास्य ततो विपश्चि-

दाराध्य शोणगिरिसङ्गिनमङ्गजारिम् ।

नत्वा विरिञ्चिपुरनायकमप्ययासी-

ञ्च्यप्रोधकाननपुरीं निजवासभूमिम् ॥ १३० ॥

अनेकतीर्थाटनवैभवेन समापतन्तीं सशरीरबन्धाम् ।

काञ्चित्तपःसिद्धिमिवैष कन्यामन्यां महीयानथ पर्यणैपीत् ॥ १३१ ॥

अनवगुणकेलापैरन्यनारीदुरापै-

रनुसृतनिजचित्तं हैमवत्योरिवेशः ।

द्वयमिदमनुस्मिन्धन्दक्षिणः सारसाक्ष्यो-

रधित मुहुरमान्तीमन्तरानन्दवृद्धिम् ॥ १३२ ॥

इति रामखण्डवगवृत्तौ यात्राप्रबन्धचम्पूदाय्ये पद्यम धाष्ठासः ॥

पष्ठ भाषातः ।

ताभ्यामसौ धर्ममण्डूदरीभ्यां समाचरन्संशयगोचरेषु ।
 निर्धारणाय श्रुतिनिर्विशेषं प्रमाणमासीत्परमङ्गभाजाम् ॥ १ ॥
 तस्य तीर्थमजनोचितयात्रामादिशन्नैव सुदीधितिकस्य ।
 स्मेरपाटलपरीमलवीचीमोदितालिमुत्तरः समयोऽभूत् ॥ २ ॥
 मल्लिकाकुसुममण्डलगौरो मारबाहुमदमान्धविधायी ।
 दीप्तचण्डकरदीधितिरागात्कालकाल इव कश्चिदनेहाः ॥ ३ ॥
 ग्रीष्मसंज्वरकृतामतिपीडामब्जिनीपतिरिवासहमानः ।
 मेदुरामविरतं मिहिकाभिर्विश्रवःसुतदिशं विजगाहे ॥ ४ ॥
 उत्क्षिपद्भिरटवीतरुकाण्डानुद्गतैरपरदिक्पवमानैः ।
 भमरंहसि पतेद्भ्रशताङ्गे द्राघिमानमलमन्त दिनानि ॥ ५ ॥
 मेदुरे करसहस्रनिपीतैर्मेदिनीतलजलैरहिमांशौ ।
 भारकुण्ठितजवै रथवाहैः प्रादुरास गरिमा दिवसानाम् ॥ ६ ॥
 व्योम्नि दावशिखिधूमवितानैर्मांसले खरमरीचिहयानाम् ।
 मार्गमार्गणकृतातिविलम्बादीर्घतां समजय(गम)न्दिवसानि ॥ ७ ॥
 अस्फुरच्छिखरिगह्वरगर्भव्यापिहेतिरटवीहुतवाहः ।
 उद्गतैरिव विशन्नजधूमैरुद्भवं जलमुचामभिशङ्क्य ॥ ८ ॥
 भाविवैद्युतलतापरिणत्यै वीजसंततिरिव प्रविकीर्णा ।
 व्योमसीम्नि विपिनज्वलनानां विस्फुलिङ्गपटली विजन्मभे ॥ ९ ॥
 शोषितेष्विह जलेषु नितान्तं शेषलोकसलिलान्यपि पातुम् ।
 दारुणैर्वधुमती करजालैर्दारितेव तपनेन पफाल ॥ १० ॥
 प्रस्यितेन मधुमासन्तपेण प्रापिता वनमहीशिविराणि ।
 पावकावलिरिव प्रचकाशे पाटलीकुसुमकोरकपङ्क्तिः ॥ ११ ॥
 अंशुमालिकपिराम्बरमध्ये व्यक्तिभाजि मधुवैरिणि काले ।

अङ्गनाः कलिलमम्बु सरस्याः कुर्वते स कुचकुङ्कुमपद्मैः ।
 रञ्जयन्ति विदुषामिव भावैराशयं किमु जलस्य मृगाक्ष्यः ॥ २४ ॥
 पादयावकमुरोजपटीरं चक्षुरञ्जनमपि क्षपयन्तम् ।
 वीक्ष्य रोपविवशा इव हस्तैस्ताडयन्ति वनिताः स तटाकम् ॥ २५ ॥
 कान्तयत्रकरवारिभरेण प्लाविते सति पयोधरकुम्भे ।
 हृद्गतो मृगहशां मदनेमः खेदमातपकृतं विससर्ज ॥ २६ ॥
 अक्षमा अपि विहर्तुमगाधे कामिनां करगृहीतबलयाः ।
 बालिकाः प्रसृतपाणिपदाब्जं पाथसि प्लवननर्म वितेनुः ॥ २७ ॥
 कैशिके सलिलसंगिनि तासां कान्तचित्तमजनिष्ट रसार्द्रम् ।
 शुष्यति प्रचितशोषणमस्यैराङ्गजैर्नियमिते च निवद्धम् ॥ २८ ॥
 नीलकुन्तलनियन्त्रितमल्लीसूनकन्दुकभरा सुदृगाली ।
 वारिदोदरवलद्विधुबिम्बामावलिं क्षणरुचामनुचक्रे ॥ २९ ॥
 अथैष पित्रोरमितैस्तपोभरैरुपेयुषोः स्वर्गमुपार्जितैः स्वयम् ।
 गयाशिरःसीमनि कृत्यमास्तिकः स्वधर्म इत्याचरितुं समैहत ॥ ३० ॥
 द्युसिन्धुकाशीतदधीश्वरेषु प्रारभ्य या बाह्यममुष्य भक्तिः ।
 करावलम्बप्रतिपादनं सा गयाप्रयाणाभिरत्तेरतानीत् ॥ ३१ ॥

लगे शुभे स निरगाद्रचितः सुरेन्द्र-

संतर्पणः सहजनिर्मलशीलशाली ।

दुष्कर्मवर्मितजनागमदूषितानि

तीर्थानि पावयितुकाम इवाखिलानि ॥ ३२ ॥

बलिभोजिबकोटयोर्जवात्प्रतिपलाटनयोः प्रतिक्षणम् ।

किरणच्छलतोऽसितार्जुने किमभातां पुरतोऽस्य निम्नगे ॥ ३३ ॥

अनुपदमपश्यदयमपसव्यपार्श्वतः सहसा विनिःसृतं धरणीतलादुपरि

बाहुमध्यमादनतितुङ्गे नमसि विहितचक्रमंतया संनिकृष्टोदयामिष्ट-
मनक्षरमाचक्षणमदक्षिणभागविटपिशाखाशिखरविरचितोपवेश-
 तया मजनीयदेशमाविनीमञ्चितामुन्नतिमभिव्यञ्जयन्तं कमपि खञ्जरी-
 टकस्रगम् ।

अम्बरे मण्डलम्रान्तिमपदिश्य गरुत्मतः ।

तमागतवतस्त्रातुं हरेर्ध्वक्रमदृश्यत ॥ ३४ ॥

उल्लीढमाणिक्यमरीचिकोर्मिहल्लीसशीलच्छवि हृष्टकाद्री ।

वल्लीसखं धाम वशीन्द्रलोकहृष्टीनमेकं मतिमाननंसीत् ॥ ३५ ॥

सितस्य मध्ये शिवयोर्विभाति वक्रावली यस्य समं तदास्यैः ।

विन्वालिरीन्द्रोरिव भानुमालिस्पर्धामृतद्वादशविग्रहस्य ॥ ३६ ॥

अभिवन्ध च तं भगवन्तमिदं नवनमतानीत् ।

गन्धश्रेणीसान्द्रकण्ठारचूडं मन्दस्मेरोदारवक्रारविन्दम् ।

अन्तर्वाणिघ्येयमाज्ञायगेयं चन्द्रसैनं बाणि वल्लीसहायम् ॥ ३७ ॥

दीनपालनमदाव्रतकृतौ दीक्षितेयमधिहृष्टकाचलम् ।

वैनतेयतनयाधिरोहिणी घासना विहरते पडानना ॥ ३८ ॥

कालिकागिरिशयोगसाधितं गाढमग्निजठरे समाहितम् ।

गालितं पयसि सौरसैन्धवे काञ्चनीकृतगराटापि रुचा ॥ ३९ ॥

शीलितोपचयकृत्तिकापयःस्त्रीकृतिप्रकृतितातिवैभवम् ।

व्यालिहामि मनसा भवामये मञ्जतां किमपि पारदं रसम् ॥ ४० ॥

इष्टेश्वरादेकमुत्सप्रवृषेरीपल्लभा.....रीरितार्थः ।

कह्लारशीलाधिपतिं कथं या मज्जन्ति संदंशितपाहुमुख्यम् ॥ ४१ ॥

कनीनिकांशुप्रथिताशनाला पडाननी भाति पडाननस्य ।

अम्बोरुष्टेजिरिवासिताम्रदलसजा गाढतरं निषदा ॥ ४२ ॥

त्रिसंध्यमाविष्कृतस्त्रसंध्यके धराधरेऽस्मिन्निदमन्यदेद्भुतम् ।
 यदेकनालोपरि शश्वदीक्ष्यते समप्रबोधाकलिता षडम्बुजी ॥ ४३ ॥
 कल्पपिनीनां नटनान्तरेषु कपोल[डो]दोलयितकुण्डलानि ।
 नालीकसंदोहनटन्मिलिन्दपालीकन श्रूपरिशोभितानि ॥ ४४ ॥
 कङ्कारमाघ्रातुमिवेक्षणाभ्यां गाढावलीढश्रवणान्तिकानि ।
 नेत्रद्वयीसीमनिचद्वसेतुनर्मस्पृशा नासिकयोज्ज्वलानि ॥ ४५ ॥
 न्यस्तस्य हृन्दोपनिवारणाय बिन्दोः सगन्धं तिलकं वहन्ति ।
 प्रियाधरोष्णामृतपारणायामुच्चैरहंपूर्विकया युतानि ॥ ४६ ॥
 उपासकेभ्यो युगपत्प्रणीतपद्दर्शिनीव्याकृतिसंभ्रमाणि ।
 कङ्कारसौरभ्यघने कपोले स्वैरं शिवाभ्यां कृतचुम्बनानि ॥ ४७ ॥
 रसामिलापेण रहः प्रियाभ्यां पर्यायपीतांघ्रपल्लवानि ।
 घन्यो जनः पश्यति तारकारेमुखानि मुग्धस्मितकन्दलानि ॥ ४८ ॥
 कुमारमीडे गुरुगर्वयोगादुपोढसंरम्भमुपेत्य यस्य ।
 विलासहासेन भवान्विचेष्टः शक्रो जयत्तम्भ इवावतस्थे ॥ ४९ ॥
 अहरलङ्घयविधेयशतस्य वा निशि निषेविततल्पतलस्य वा ।
 उपनिषन्मुखवेद्यमुदेतु मे मनसि पण्डुखवारिरुहं महः ॥ ५० ॥
 नीलवनीभृत्त्रिभसौरिधाटीलुलायकोलाहललुप्तधैर्ये ।
 काले स्वरामः करुणाभिरामविलोकनं तारकवैरिणं तम् ॥ ५१ ॥
 बह्नीवङ्कारविन्दे मदकलमधुघ्रातसंपातरीत्या
 तुल्यानां नृम्भणानामहमहमिकया गुम्भने दुर्निवारैः ।
 ह्यधामुद्गावयग्निर्दिशि दिशि.....पङ्क्तिमिन्दीवराणां
 कल्प्याणं वः फटाक्षैः कलयतु करुणाशालिभिः कार्तिकेयः ॥५२॥

सरसकलया चात्रेः संतानरत्नचिरन्तना-

ननयचरिताव्राजज्ञेगीयसे क्षितिनायकान् ॥ ६० ॥

जनितनलिनीशङ्कावेशे हरिन्मणिकुट्टिमे

शशधरकलामुद्यद्विम्बां निशासु समंततः ।

बिसधिषणया कैलीहंसाः स्पृशन्ति मुखाञ्चलैः

प्रतिबुधगृहं यत्तन्माकप्रभो तव वैभवम् ॥ ६१ ॥

श्रीमन्माकक्षितिधर भवत्कीर्तिशैल्यपोषा

मेरुस्तम्भेः अमणनटनप्रक्रियां संविधते ।

तस्यास्तादृग्विलसितजुषो रत्नताटङ्कम्पा-

युग्मं तिग्मच्छविरिति शशीत्यम्बरे वग्भमीति ॥ ६२ ॥

चक्राणां विदधाति सोऽतिकदन्तेषां शरप्यस्त्वयं

राजा विप्युपद्राक्रमं वितनुते सोऽयं तु तस्यार्चकः ।

आस्ते सोऽहिमयैकमाजनमयं तस्यानभिज्ञस्त्विति

त्यक्त्वा तं परिकर्ममौक्तिकमिपात्वामेव ताराः श्रिताः ॥ ६३ ॥

तव माकधिमो धराधिपैरवलेपादकृताभिवन्दनैः ।

इह दिव्यपि चानुम्यते बहुशस्त्रीपरिरम्भसंभ्रमः ॥ ६४ ॥

पार्श्ववर्तिजनताप्रतिविम्बव्याजतो विमतराजसमाजम् ।

सद्गरे कवलितं किल घटे साल्व माक तव पाणिकृपाणः ॥ ६५ ॥

वमयुनिकरेण वमुघां सिञ्चति माकनृप तव गजश्रेणी ।

आत्मपदादृतिलीलानिर्मितमूर्त्तानिवारणायैव ॥ ६६ ॥

श्रीमाकक्षितिपालशेखर भवद्वेतण्डकर्णानिलो

नेप्यत्याशु श्रुतोऽपि तूलपटलीरीत्या दरिद्वारणान् ।

४२५८

आलोच्यैवमचञ्चलस्यितिकृते तेषां किमम्भोजमूः ।

क्षोणीमण्डलभारमेव संततं कुम्भस्वलीपु न्यघात् ॥ ६७ ॥

घाटीहेलासु घोटीसुरपुटदलितक्षुण्णरेणूपगूढै-

र्दानैर्जम्बालितासु त्रिदशकरटिनां गण्डभित्तिस्वलीपु ।

लम्बा नीलारविन्दच्छदरुचिरलिनां धोरणी कञ्जलेन ।

व्यालिप्ता जैत्रवर्णावलिरेव भवतो भासते माकमूप ॥ ६८ ॥

अध्यासीना समन्तात्क्षितिभरणकृतामावलिः सिन्धुराणां ।

चातैरश्रान्तलोलश्रवणपुटमहातालवृन्तोपजातैः ।

काष्ठानामन्तराले किमपि विसरतस्त्वत्पतापानलस्य

प्रायः संघुक्षणानि प्रणयति नितरां माकराजं क्षितीन्द्र ॥ ६९ ॥

विपक्षलक्ष्मीः क्रियते स्वया महीवराहवन्दी प्रमदासमञ्जसा ।

रिपुं च माकेन्द्रं करोषि किंकरं वराहवं दीप्रमदासमञ्जसा ॥ ७० ॥

प्रकरूपते त्वत्करवालयष्टी रविप्रभावारिजयापनाय ।

न हि प्रवर्तेत कदापि लोके रविप्रभा वारिजयापनाय ॥ ७१ ॥

इह महिगा कनकपटः पटुघटितं साख्यमाक नकपटः ।

विहरति मानवलोके विलसत्कारुण्यवीचिमानवलोके ॥ ७२ ॥

पापनृकण्ठीरवतः प्रथितादुदितं दिशासु कण्ठीरवतः ।

एत्य धरा-माकेशं हृष्यति हटकृष्टवैरिरामाकेशम् ॥ ७३ ॥

वारिजनाभी राजति सोऽयं कृतस्तवारिजनाभीः ।

जहिहि स्कन्धावारे वसतिं तरसा दिगन्तिकं धावारे ॥ ७४ ॥

हेमाकरूप क्षमाकण्ठकरपटिमा कल्पयामाकटाक्ष-

स्तोमार्कापः सुमार्ककेशभणितिल्लामा कथं वर्ण्यतेऽसौ ।

क्ष्माकर्पूरभ्रमाकरूपनलटहयशःप्रौढिमा कर्मरूढ-

स्थेमा कारुण्यसीमा कनदनघंगुणो माकराजक्षितीन्द्रः ॥७५॥

अनन्तरमयमवनिमृदन्तिकादमिमुखमापतद्भिरागच्छत सरयमा-
शिपो वदत भूपतेः श्रीमदवलोकनकुतूहली नृपतिरयमास्त इति निवे-
दयद्भिरावसरिकपुरुषैरावेद्यमानसरणिरवगाह्य धरणीशमन्दिरमतिलङ्घ्य
कतिचिदपि कक्ष्या(क्षा)-न्तराणि कविबुधबन्धुसचिवमिषसामन्तमण्डली-
शोभिनि काञ्चनास्थानमण्डपे मणिमयचतुस्तम्भमध्यमवितर्दिकायामति-
मृदुलतूलमालिकामांसलममृतफेनपटलीविनिर्मलमादिपुरुषमिव शेषमास्त-
रणविशेषमध्यासीनं वारविलासिनीकरकमलडो(दो)लायमानचामरद्वित-
यभासुरपार्श्वभागतया कलशजलधियुगलीकण्डोलयुगला.....रुल्लसन्तमर-
विन्दिनीबन्धुमपह(स)न्तं कौसुम्भपटखण्डपरिकलितमालतीप्रसवशा-
लिना मौलिबन्धेन संध्यामयूखसंबलिततारकमन्वरतलैकदेशं विडम्बय-
न्तमस्तोककुङ्कुमस्थासकपिशङ्गमरीचित्ररङ्गितां मूर्तिमावृण्वता कण्ठाभर-
णमुक्ताफलदीप्तिशृन्देन मन्दाकिनीपूरपतनगौरवपुषं सुमेरुमवधीरयन्तं
पीतवसनपरिपीतकटिप्रदेशतया पुष्करजालसंवृतनितम्बभूमिमुदयक्ष्मा-
भृतमघिक्षिपन्तं कलकरूपशाखिनः किसलयान्तरालकन्दलितेन कुसुम-
कोरकेणेव कुरुविन्दमध्यवर्तिना कुलिशोपलेन परिशोभमानमहं वीरक-
ङ्कणं मणिबन्धसीमनि महनीयमुद्बहन्तं मकरध्वजमिव मार्गणोपद्राशित-
सौमनस्यं पाकशासनमिव प्रतिरोधिचलविभेदनं पुरवैरिमित्रमिव समस्ता-
भिलषितपूरणधुरीणसंनिधानं द्वितीयहरमिवातृतीयलोचनमन्यमिव शत-
मन्युमितरमिव वदान्यपादपमपरमिव कुमुमाकरमत्रिकुलपधित्रीकरणकु-
शलचरित्रसंपदं फोनाम्भागर्भकुञ्जगृहसंचारकेलिपद्माननं पापजगतीपति-
प्राचीनमुद्धृतपरिपाकं 'माकरनलोकनायकमवलोकयन्मनस्वेयमकरोत् ।

यो भोगिप्रवरोऽप्यजिह्वचरितः श्रीशोऽपि हृष्यद्दृपो
मास्वानप्यरिदुःसहः कुबलयाधीशोऽप्यदोषाकरः ।

सर्वज्ञोऽप्यनलीकदृष्टिरचलोऽप्यक्षीणपक्षावलिः

सोऽयं माकनृपो विचित्रमहिमा स्वैरं विजेजीयते ॥ ७६ ॥

तदनु संमद्रादुत्थाय पार्थिववरिष्ठेन समुचितासन्नविष्टरे समुपवेशि-
तोऽयमतिविचक्षणो दक्षिणमुद्यम्य हस्तं नृपकुलमणेरस्य नमदखिलसा-
मन्तभूपतेराशिपं प्रायुङ्क्त ।

कल्याणाकर माकराज भवते कारुष्यसंशीलना-

द्रांद्दरेप जनार्दनो वितरतादालोकनैः संपदम् ।

पारावारमुतासनाधममितो बाहान्तरान्तःपुरं

दोष्णां यस्य चतुष्टयी चिरघृतैः पातीव दिव्यायुधैः ॥ ७७ ॥

लक्ष्मीनित्यविहारकैटमरिपो चक्रावलीरञ्जन-

च्छायावल्लभ कीर्तिवृद्धिकलनाघाराधराभ्यागम ।

दोषापोषणपूर्णचन्द्र मुमनोविस्मृतिपुष्पाकर

श्रीव(म)न्साल्यकुमार माक भवतः श्रेयांसि संप्रार्थये ॥७८॥

सकलभवद्गुणसङ्गलावाचातुर्यविश्रुतिकलनायाम् ।

जगति फणिराज एकः शिष्यत इत्येव शेषतां घते ॥ ७९ ॥

पारं भवद्गुणौघानां बाणी व्रजतु मे कथम् ।

अपर्याप्तस्वित्तिर्येषामपि ब्रह्माण्डमण्डलः ॥ ८० ॥

तदपास्य भवद्गुणावलीस्रवघाटीरुचिमेतदद्य नः ।

पृथिवीश भृशं निवेदने प्रकृतार्थस्य मनः प्रवर्तते ॥ ८१ ॥

स्वितिगुप्तिमलब्धसंगतिं क्षितिपालाधिगमे फलं विदुः ।

मनुजेशधुरीण मादृशाशुचित्रं तेन तवोपसर्पणम् ॥ ८२ ॥

भुवि ते तु बुधैरवस्थितैरनवाप्तं न किमप्यवेक्षते ।

अपहाय पुरा कृताधिकं सुकृतं दुष्कृतशोधनक्षमम् ॥ ८३ ॥

तदिमां मनुजादिबन्धुतां तव पार्श्वे-विनिवेश्य सांप्रतम् ।

। अविमुक्तमुपासितुं व(रै)रविमुक्तं धयमाद्रियामहे ॥ ८४ ॥

परिपाहि मदीयबान्धवान्विषये ते विहितस्वित्तीनिति ।

। कथनं खलु सिद्धसाधनं क्षितिसंत्राणकृतस्तयान्तिके ॥ ८५ ॥

इति तमभिलपन्तं हृष्टचेता नरेन्द्रो

मृतमुदमुपचारैः प्राहिणोदत्युदारैः ।

पथि खलु विदधानो भावबन्धं विशुद्धे-

र्वलवदिह सपर्याभाजनं कस्य न स्यात् ॥ ८६ ॥

। अथ विनिर्गत्य निःशङ्कदुर्गमुबो निखिलदुर्गतजनस्वर्गतरोरनर्गल-
शौर्येविस्मारितभार्गवस्य भर्गतनूभवस्येव दुर्गाप्रसादलब्धविविधाभिल-
पितवर्गस्य भोगिवरनिराकृतिपटुविवेकशालिनो माकराजमहीपाकशास-
नस्य सुजनतातिरेकमनुचिन्त्य मुहुर्मुहुर्भुदमनुसंधानस्तदवलम्बिभिरेव
वचनगुम्भनैरनुचरसमाजमपि समाजयन्सरोजलोचन इव सहचरीद्वयेन
कियद्दूरमिव गत्वा स लब्धवर्णः सुवर्णमुखरीं निर्वर्णयत्तिदमवर्णयत् ।
इयं खलु

हुंक्षत्य मृत्ननिनदैरुगृह्य चीची-

दक्षैः शिशूनिव जनानदरीयपङ्कम् ।

प्रशाह्य हंसरसितैः परिसान्त्वयन्ती

। मोदं प्रसूरिव मुहुर्मुहुरातनोति ॥ ८७ ॥

उचरेण सरिदुत्तमामिमां तुम्भश्चदलितशुसिन्धुना ।

धमुपोरुदया चिराय नो भूयते भुजगाजमूमृता ॥ ८८ ॥

अत्र कुञ्जगृहासीनकेलिकाराङ्कलालिताः ।

विष्णोः कर्माणि गायन्ति विद्याधरमृगीदृशः ॥ ८९ ॥

अहो वृषधरमहीपतेरमुष्य महिमा ।

पद्मपनीतैरिह सत्पत्नैः कुणिः सजो गुम्भनमातनोति ।

अम्मोजनामस्य कथामवाचा प्रस्तूयमानां यधिरः शृणोति ॥ ९० ॥

अथ तदानीं

पद्मासन्नायमाने भणिमुरसि वहन्कौस्तुभं वास्तुभूमि-

र्भासामासारदानोन्मुखधनसुपमागर्वनिर्वापिकानाम् ।

स्तुत्यः श्रुत्यावलीमिर्नियमधनजनस्वान्तकान्तारलीला-

कुम्भी कुम्भीनसाद्रेरवितटममुनालोकि लोकैकनेता ॥ ९१ ॥

असौ पुनरुरसा विशङ्कटेन विघृतवनमालिकं वेङ्कचे(टे)शममिवन्ध
निर्मलमनाः सपरितोषमिदमभाषत ।

साधूनां हृदयान्तरालसरणौ पुष्पान्यरिष्कारतां

कुक्षेः सीमनि दर्शनीयविभवां कुर्वेज्जगन्मण्डलीम् ।

आख्यामञ्जनभूभृतो निजतनुच्छायां त्वर्थय-

न्कोऽप्यास्ते मणिरिन्दिराकुचतटीशाणोपलोचेजितः ॥ ९२ ॥

अल्लेन्दीवरयोरनङ्गशरयोरुवेजिते यद्दृशौ

मञ्चो यस्य समस्तशब्दकुहनामाणिक्यशाणोपलः ।

यन्नामीसरणिश्च सूक्तिजननीश्चश्रूपदस्यायिनी

पायान्मां हृदयंगमस्सरकलातत्वं सदेतन्महः ॥ ९३ ॥

अञ्जनाचलं सर्वैरपि जनैरयम् ।

तटे गुह्यतटाङ्गस्य मुकुन्दो मुहुरीक्ष्यते ॥ ९४ ॥

अवतंसेन विदुषां प्रशङ्गंसे ततोऽमुना ।

स्वामिपुष्करिणीतीरभूमिभूपामणिः.....॥ ९५ ॥

अद्विप्रभिलतटदहाटकशैलशृङ्गरिद्भद्रजोनिचयकुङ्कुमलिप्तगात्रः ।

घोणाहताम्बुनिधिदुन्दुभिषोषहृष्टः पायान्महीपरिणयाम्बुसुखो(वराहः) ॥

अम्बोनिघेरलघुनिश्चसिताभिपङ्गाद्विभ्राम्यतौ अभिविलोकनकैतवेन ।

पृथ्वीपुरःप्रणयिनोचितभूपरीक्षां कुर्वन्निवादिमकिटिः कुरुतां मुदं नः ॥

(व्या)धूतदेहरमसव्यपसार्यमाणा-

माशासु वारिलहरीमपदिश्य सिन्धोः ।

जीयात्सृजन्निजसमागमभाविपृथ्वी-

ब्रीडापनौदनतिरस्करिणीं वराहः ॥ ९८ ॥

आद्यं नमामि.....भजन्समुद्रो

यद्रोमकोटिषु कुशाग्रहिमाम्बुरीतिम् ।

तत्कालसंगतघरापरिरम्भकर्म-

घर्मोदविन्दुविहृतिं घटयां वमूव ॥ ९९ ॥

अम्बोधि कूल.....चोरदैत्य-

मुस्ताक्षतिप्रभवमोदपरंपराभिः ।

भूदारतां प्रकटयन्पुरुषः पुराण-

स्तघादशीमिह तरङ्गयतु श्रियं यः ॥ १०० ॥

कोलस्तनोत्तु कुशलानि चिरंतनो मे

येन क्षितौ प्रयममीषदुदञ्चितायाम् ।

अस्या विपादविगमाच्छ्रुसितैरिवाब्बे-

रहाय बुद्बुदकदम्बकमाविरासीत् ॥ १०१ ॥

आधारधुर्यं जगदण्डकपालयन्ति
 पाथोमिपेण फणिमन्दिरमण्डपस्य ।
 उर्वीशिलामुपरि निक्षिपता व्यतानि
 येनाम्बुमानमिव तेन वयं सनाथाः ॥ १०२ ॥

प्रान्तक्षरज्जलधिवारिभरामुदस्य-
 न्धोणाञ्चलेन धरणीं कुहनावराहः ।
 तादृकृतिव्यतिकरश्रमवारणाय
 धारागृहान्तरमिवाधिगतः पुनातु ॥ १०३ ॥

मद्यं शुभानि विदघातु महाबराहो
 दंष्ट्राहितेन विलसन्बलयेन घाञ्च्याः ।
 संरक्षणादिव चराचरमण्डलीना-
 मासादितेन महतातपवारणेन ॥ १०४ ॥

अङ्गं महीवरतनोरधिरोपिताया
 व्यापारयन्निजदृशा वदनारविन्दे ।
 आद्यः पुमानमयमुद्रिकयादसीय-
 मस्यन्हठोद्धरणभीतिमिवावतान्नः ॥ १०५ ॥

भवाञ्घरूरुद्वयसो जनानां पदाब्जमेतद्भजतां ममेति ।
 वक्त्रीव यः सक्थिनिवेशितेन वरप्रदेनापि कराम्बुजेन ॥ १०६ ॥

तदनु शेषाचलभूपामणेररविन्दलोचनस्य चरणारविन्दपरिचरणपु-
 ष्यपरिणतेरिव नयनसरणिमवगाहमानमन्तिकनिप्यन्दमानसिन्धुपवन-
 कन्दलप्रासतुन्दिलशिथिलबन्धस्य फणिराजपरिकर्मणः प्रतिक्षणदृढीकृतौ
 कृतदक्षिणं दक्षिणकैलासकटकतटसीमनि शिलावटमूलवद्धरतिं कालह-
 क्षिपतिमासेवमानो मूदेवानन्दनः सानन्दमिदमवादीत् ।

अग्रे लताग्रथितपटलीकल्पितच्छायमास्ते
 सिक्तं दन्तावलकरजलैरर्चितं भोगिरक्षैः ।
 भिल्लाधीशोपहृतपिशितामोदवक्त्रारविन्दं
 भाग्यं पृथ्वीधरपतिसुता योरादितत्वम् ॥ १०७ ॥
 पायादपायरहितं परिणम्रमुक्ता-
 दायादकायमतिवेलदयाविधेयम् ।
 दूरे चिरंतनगिरां दुरितापहारि
 पारेसुवर्णं कटं महो नः ॥ १०८ ॥
 ब्रह्मादयोऽपि भवदासिकृते यतन्ते
 यत्नं विनापि ययुराटविकादयस्त्वाम् ।
 जातः कृतान्तविजयिन्नतिचित्रशीलं
 त्वां मन्महे न सुलभं च न दुर्लभं च ॥ १०९ ॥
 प्रत्यमपुष्करपयःकलिताभिषेके
 नागे नटद्गुणततावपि द्धतिकायाम् ।
 प्रीतिस्तवास्तु भगवन्नभवत्कथं वा
 लुब्धद्विजिह्वत्रिपयः प्रणयानुबन्धः ॥ ११० ॥
 अन्योपचारविधिस्तु महान्पुर्वा
 भावत्कहर्षपदमान्तर एव भावः ।
 गौरीश ते मणिगुणप्रतिषादनेन
 प्राप्तौ गतिं किल समां फणितन्तुबायौ ॥ १११ ॥
 त्वद्भावतोऽपि तुहिनांशुकिशोरमौले
 धन्या भृशं भवति तावकभक्तैव ।

श्रीकालहस्तिपुरसीमनि यत्त्वयापि

भक्ताग्रिमस्य जगृहे फणिनः स्वरूपम् ॥ ११२ ॥

निर्मोकपट्टसितमङ्गमसह्यवेगः

क्ष्वेलानलो दुरवशोधतरं पदं च ।

सर्वं यतः सममहेर्भवतश्च शूलि-

न्नन्योन्यरूपपरिवृत्तिरतः किमासीत् ॥ ११३ ॥

देव त्वया यदिह दक्षिणरौप्यशैले

व्यालद्विपेन्द्रतनुरष्टविधा वितेने ।

तद्युक्तमेव कलये तव नीलकण्ठं

पञ्चाननं च यदुशन्ति भवन्तमार्याः ॥ ११४ ॥

घोरस्वभावजटिलः क वनेचरेन्द्रः

शान्तोपसेव्यसरणी सुगमा क मुक्तिः ।

अन्योन्यमेलनविधावनयोः प्रवीणा

तत्तादृशी जयति देव तवानुकम्पा ॥ ११५ ॥

प्रालेयमानुशकलादपि पादुकाया-

माकाशसिन्धुसलिलादपि चक्रतोये ।

देवीमुक्तामृतरसादपि दृष्टमांसे

को वा गुणस्तव कुतूहलहेतुरासीत् ॥ ११६ ॥

हातुं पुलिन्दपतिराचकिरातमाव-

मांसीद्भवन्तमधिगम्य महाकिरातः ।

किं कालहस्तिनगरीश तदद्भुताय

प्राग्यासना बलवती खलु देहमाजाम् ॥ ११७ ॥

अज्ञानरार्चनविधेरपि ते गरीयः

पादाविन्दपरिपूजनमेव शम्भो ।

दत्त्वा मुखे दृशमगाद्विपमेक्षणत्वं

मिहः पदे तु हरिराससुदर्शनोऽभूत् ॥ ११८ ॥

व्याघः समर्पयतु नाम विलीढशेषं .

मांसं विवेकविरहेण मनोभवारे ।

अङ्गीकृतं कथमिदं भवताथवैत-

त्संभाव्यते त्वयि वनेचरसार्वभौमे ॥ ११९ ॥

पाणिग्रहव्यतिकरादुपरि प्रजाना-

ः मुच्छिष्टसंक्रामुशन्ति जना जगत्याम् ।

प्रागेव मुक्तिपरिणीतिविधेरयं वा-

मासीत्किमेष शबरागमसंप्रदायः ॥ १२० ॥

स्पृष्टं शिरः शबरपादुकयेति मन्ये

तस्मिन्नमर्त्यतटिनीं विभूये तथापि ।

दष्टामिषग्रहणदर्शितचापलस्य

नेहास्ति कापि तव निष्कृतिरन्तकारे ॥ १२१ ॥

गङ्गागाण्डिवचापयोर्मदभरक्षेपाय चूडापदे

गण्डूशाम्बु च पादुका च शबरोत्तंसस्य बभ्रे त्वया ।

पद्माक्षस्यभञ्जनाय दृगपि प्रत्याददे कस्य वा

दर्षापाकृतये महेश जगृहे दष्टावशिष्टामिषम् ॥ १२२ ॥

त्यन्मस्तकाहितपदन्यसनादिदोष-

संशोषक्यतष्टन्ते शबरो बभार ।

चर्माम्बरं कटितटे संसिताङ्गराग-

मङ्गे कपालमधिपाणि जटाश्च मौलौ ॥ १२३ ॥

सन्तु प्राणिवधैकतानमतयः शश्वन्मदान्धीकृता

जिह्वव्यापृतयोऽथवा जनिमृतः स्फारीभवद्भ्रान्तयः ।

मुक्तिस्तान्ब्रूणुते स्वयं यदि कृपा मुग्धेन्दुचूडाल ते

तत्र व्याधगजाहिकीटपतयो दृष्ट्यन्तकाष्ठापराः ॥ १२४ ॥

यामि प्रीतिमहं परान्नमजनैरुच्छिष्टमोजी मवा-

न्मूर्धाहं चरणौ स्पृशामि घनिनां त्वं पादुकाशेखरः ।

सेवेहं घनपापकर्दमनर्दी त्वं वक्रतोयाप्लुतो

युक्तः किन्तु मदीयदोषगणना श्रीकालहस्त्रीश ते ॥ १२५ ॥

सत्कर्माचरणात्मिकां श्रयमतः संपाद्य नान्दीं ततः

प्रादुर्भाव्य समस्तभक्तिगरिमप्रस्तावनाकौशलम् ।

द्वागुत्सार्थं तमःपटीमथ धृते दीपेन विद्यात्मना

चित्ते मे नटनं विद्यास्यसिं कदा श्रीकालहस्त्रीधर ॥ १२६ ॥

गण्डूपाम्बुनिमज्जनाय यदमृद्गद्गावतंसस्य ते

चूडालङ्कृतिकल्पनाय विधृतज्योत्स्नावतः पादुका ।

तृप्त्यै भक्षितशेषमामिपमपि त्रैलोक्यकुक्षिभरे-

विद्याधीश मुदे तवास्तु तदियं वाणी लघिष्ठापि मे ॥ १२७ ॥

भिह्यामणीचरणपल्लवपादुकायै

सेयं क्रियासमभिहारवती नमस्या ।

वेधः करोटिविधुरखण्डवियत्तदीनां

सेहे न या गिरिशशेखरत्वाभिमानम् ॥ १२८ ॥

अस्त्येव यद्यवतरेन्मम दृष्टिमार्गे
 नैवास्ति चेन्न तटिनीमरणं घटेत ।
 इत्थं विधेर्विमृतिमीश किरीटलक्ष्म्या
 यस्याः स्मृतिर्हरति सावतु पादुका नः ॥ १२९ ॥
 त्रातं यया हरजटावनचारकेल्यां
 वेधःशिर प्रतिहतेः शवराङ्घ्रिपद्मम् ।
 सा पादुका षडरिवर्गविनिर्जयाय
 संनद्धतां भवतु संप्रति नः शिरस्त्रम् ॥ १३० ॥

अपि च—

जगन्मण्डलीयं त्वयि स्वप्रकाशे नटन्ती रवेरंशुजाले नदीव ।
 अविद्याविलासाकृतिर्विषया ते भव.....भवत्यन्तकारे ॥१३१॥
 मनोहारिशब्दादिभिर्व्यज्यमानानहं किञ्चिदालिख यस्त्यैव लेशान् ।
 सुखत्वेन जानामि संसारपीडां तमानन्दवाराकरं त्वाशुपासे ॥ १३२ ॥
कणस्फूर्तिहेतुः सुखादिप्रपञ्चोऽपि सर्वप्रियत्वेन भाति ।
 परमेमगारास्पदत्वेन तादृक्प्रमोदाकृतिप्रत्यगर्थोऽसि शम्भो ॥ १३३ ॥
 न कर्तासि नानाविधानां क्रियाणां प्रसक्तोऽपि नैतत्फलास्वादानेषु ।
 सदानन्दविज्ञानसान्द्रस्वभावो भवानेव सोऽहं भवामि स्मरारे ॥१३४॥
 यथा मातृवाक्येन राधेयभावं परित्यज्य कर्णः पृथासूनुरासीत् ।
 तथा तत्त्वमस्यादिवाक्येन जैवं समुत्सृज्य रूपं त्वमेवाहमस्मि ॥१३५॥
 भवन्तं वदन्त्येकमेवाद्वितीयं प्रणीतेतरालापसीमायचांसि ।
 अतः साधयेदाद्ययोर्भेदसत्तामयं कल्पितः किं नु संसारबन्धः ॥१३६॥
 यथा शुक्तिकादेरिदंतानुविद्धं समारोपितं वस्तु सर्वं चकास्ति ।
 तवानद्भजेवस्त्रया सत्तयेदं समातिङ्गितं दृश्यजातं विगाति ॥ १३७ ॥

गुणे कल्पिताया यथा कुण्डलिन्या जनत्रासकम्पादिसंवादकत्वम् ।
 तथा संसृतेरीश नानाविधार्थक्रियासाधकत्वं त्वदारोपितायाः ॥१३८॥
 त्रयीमौलिना देशिकस्यापि वाचा समावेदिता संगनिर्मुक्तता मे ।
 न सा वाध्यते नाथ मिथ्यामिमत्या महारत्नदीपप्रभा वात्ययेव ॥१३९॥
 असङ्गत्वधीरात्मनीयं-मदीया हृदाघत कर्त्रादिभावप्रतीत्या ।
 मुष्णंशूपले शुद्धतासंविदसि जपोपाधिकारुण्यबुद्ध्यैव नैति ॥ १४० ॥
 सदा शुद्धबुद्धो विमुक्तस्वरूपस्त्वमेतादृशोऽहं च तर्कागमाम्याम् ।
 अमेदेऽपि सत्यावयोरन्तरात्मन्नहो मे सुखस्फूर्तिरल्पेयमास्ते ॥१४१॥
 विरामेण सर्वेन्द्रियव्यावृ(ष्ट)तीनां सुपुष्पावपि क्षीणशोकोद्रयायाम् ।
 सहाविद्यया संमदस्यानुमृतिः सकाकोलमाध्वीकसेवासमाना ॥१४२॥
 विसर्पन्महामोहवेगान्धकारे निरस्येह निःसारसंसारकूपे ।
 मृगं क्लेशयित्वा लमापन्नबन्धो शिव त्राहि मामीश कारुण्यसिन्धो ॥१४३॥
 दुरन्तव्यथाहेतुमृतस्य दुष्टत्रणस्येव शस्त्रेण वैद्यो दयालुः ।
 हृदो दुःसहं ग्रन्थिमीशान मिन्दन्प्रबोधेन मे देहि मोदातिरेकम् ॥१४४॥
 वधूयुग्मवाताशनव्यापल्लतानराधीशनल्कीरनागार्तिहारिन् ।
 त्वं(?)मानयैनं जनिव्याधिपीडाविहस्तीकृतं कालहस्तीश देव ॥ १४५ ॥
 तुषारद्युते

.....षवादं मया ते वितीर्णा कलामालिकेयम् ॥ १४६ ॥

एकदापि रचितेक्षणापणौ सौ तदैव भवताभिरक्षितौ ।
 पार्वतीश पदयोस्तवानिशं दत्तदृष्टिमपि मामुपेक्षसे ॥ १४७ ॥

इत्यादि कीर्तयन्नयमत्यादरादुपेत्य धीराग्रिमो माराभियातिशरीरार्थ-
 हारिणीमाराध्य मातरं शतपत्रमुकुलसच्छात्रताजुषौ मस्तकमुचि हस्तौ नि-
 धाय समस्तोपनिषदर्थोपसुरमिलाभि

विष्वदीचि मरीचिमद्रुचिभरे वीचीव वारां त्रयी
लोकानां यदवेदनादुदयते यद्वेदनान्मीलति ।

सत्यानन्दसुधासमुद्रलहरी सा काचिदेका ।

.....सि त्वमेव परमा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४८ ॥

नित्यानित्यविवेचनादिमजुपो नित्यैर्वचोगुम्भनै-

रौतैः स्वस्य तवापि चैक्यमुभयोरपाततो जानतः ।

कल्याणे तव हृदयधे निपततः कस्यापि पुण्यात्मनो

जिज्ञासा त्वयि जायते भगवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४९ ॥

विध्याद्यासु विधासु कापि भवतु श्रोतव्यवाक्ये विधा

.....कर्मविचारक.....घटनया प्रत्यग्विचारस्य च ।

लिङ्गैः पङ्क्तिरूपक्रमप्रभृतिभिर्वेदान्ततात्पर्यधी-

राषेया त्वयि तद्विमर्शकलया ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५० ॥

कार्योत्पत्त्यनुकूलवेदनतया कर्त्र्या भवत्याः पुनः

साक्षादेव निदानतां त्रिजगतीद्वारं तु मायापरम् ।

मृद्वत्तन्मसृणत्ववच्च कलशे सत्तामृतस्ते तत-

स्तस्या जाट्यजुपथ संगतिरिह ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५१ ॥

कुम्भीजन्मनि कुम्भकार इव भूर्भतेषु गूमिस्वितौ

हेतुः किं जगतोऽय एव जननस्येशोरुपादानतः ।

इत्थं आन्तिमुदित्वरीं शमयितुं लक्ष्माहुरेकं जग-

ज्जन्मादित्रयहेतुतां तव बुधा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५२ ॥

पीडनां व्युत्पत्त्यादिकार्यनिवहप्रारम्भकर्तृं यथा

जानारूपबडात्मना परिणतिर्यद्वत्त्वपानस्य या ।

तद्वन्निर्द्वयनिर्विकार.....स्ते तद्व्यासंभवा-

द्यालस्य सगिवास्य कारणमसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५३ ॥

देहान्तःकरणस्पृहासुखमुखे रञ्जूरगाद्वाचिम-

प्रत्येकाध्यसने च जीववपुषा पुष्पास्युपादानताम् ।

आकाशामिसमीरवारिघरणीमुख्ये तु साधारणे

रूपेणैव महेशितुस्त्रिजगती ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५४ ॥

नित्यामस्तसमस्तभेदविसरां निःस्यन्दचित्कन्दली-

मानन्दैकरसामगम्यसरणीभाम्नायवाचामपि ।

मूर्तिं जीवमहेश्वरौ विदधती मायावशेनात्मन-

स्तद्वद्वानुगता विशुद्धचिदसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५५ ॥

निष्प्रत्यूहमिपस्त्वरूपधिपणासंसिद्धसर्वज्ञता

सर्वोत्पादयितृत्वसर्वभुवनाधिष्ठातृताभेसैरः ।

कल्याणैरुपशोभितां गुणगणैः कैवल्यलक्ष्मीमयीं

दिव्यामीशदशामवाप्य जयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५६ ॥

मायाराहुविलीढबोधशशिना चक्षुर्मुखाक्षोदयं

नानावृत्तिमुखावलोकनमिलार्त्किचिज्जुताशालिना ।

उन्मीलद्बहुशोकवेगगरिमोद्विभेन जीवात्मना

वध्नासीव मवाब्धिमज्जनविधिं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५७ ॥

छायावल्लभशीतमानुहुतमुद्गक्षत्रतारादयो

भान्तीं त्वामनुमान्ति केवलचिदालोकातिरेकीकृते ।

चेतोवृत्तिपदार्थभेदकमवन्मातृप्रमामेयता-

धुर्या भासयसि त्वमेव भुवनं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५८ ॥

ऐक्ये व्यक्तिमुपागते सति वहिश्चञ्चद्गामावय

प्रेङ्खद्दृचिवशेन साक्षिविषयावच्छिन्नचैतन्ययोः ।

प्रत्यग्बोधमयेन दीपमहसा संबन्धमाध्यासिकं

प्राप्तेन प्रकटीकरोपि विषयाब्जानप्रसूनाम्बिके ॥ १५९ ॥

सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यंशका

मूलाज्ञानपदाभिपेकविधिना संभाविताः सूरिमिः ।

बाह्यैर्वृत्तिभिरीक्षणादिकरणोद्भूताभिरैकैकश-

स्तैरुचन्निखिलव्यवस्थितिरसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६० ॥

सामान्यग्रहणात्तदंशविषयाविद्यानिवृत्तावपि

सञ्च्युख्येतरमागसंवृतिविधाज्जाग्रतमोवस्थितेः ।

स्रग्वातंधयशुक्तिरौप्यमरुभूरिह्वन्मरीचापगा-

पूर्वाध्यासशतानि संकलयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६१ ॥

अस्पृष्टैर्भ्रमवञ्चनादिकलयावच्छेदनिन्दापरैः

संसर्गाविषयप्रपैकजनकैश्छन्दोगिरां मौलिभिः ।

दुष्टां प्राथमिकीं दृगादिजनितां बुद्धिं मिदागोचरा-

मस्यद्भिर्घटते तदद्वयमिति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६२ ॥

तत्त्वावेदनतश्चिरंतनगिरा प्रच्याविताध्यक्षधी-

रज्ञानव्यतिरिक्तदोषमहिमाजन्यं प्रपद्यास्पदम् ।

नानाकार्यपरंपरास्वनुगतां सर्वां तवातन्वती

व्यत्यस्तामिव बोधवीति सफला ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६३ ॥

आदर्शादतिसंनिवृत्तनयनव्यालिङ्गमान यथा

कण्ठस्यं मुखमेव न प्रतिमुखं मिथ्या प्रदार्थान्तस्म ।

चैतन्यप्रतिबिम्ब एव मुकुरे जीवोऽपि मायामये

त्वद्रूपादतिरिच्यते न हि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६४ ॥

प्रक्षीणादिकथा समस्तजनिमलत्यक्षताशालिनी

विक्षेपप्रतिरूपशक्तियुगलीविख्यापितप्रक्रिया ।

मन्दीमृतनिरुत्तिमार्गगमना मायाभिधा किंकरी

किं ते दुर्घटमेव नो घटयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६५ ॥

स्वच्छन्दारुणबन्धुजीवसुमनोगुच्छाङ्कपालीवशा-

दच्छायां तु यथा मुधाकरमणावध्यस्यते शोणता ।

संसारप्रवणस्वभावभरिताहंकारसान्निध्यतः

शुद्धायामपि संसृतिस्त्वयि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६६ ॥

दृष्टिं सृष्टिमुशन्ति केचिदपरे दृक्तुस्यकालं तु ता-

मभ्रादिक्रमतस्त्वया प्रथमतः सृष्टस्य दृष्टिं परे ।

लोकानां मृगतृष्णिकाम्बुलहरीसाधारणं सर्वथा

रूपं बोधनिवर्त्यमेव भवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६७ ॥

जन्म श्रोत्रियसंततौ शुमतरे काले व्रतस्वीकृतिः

साङ्गान्नायसमागमो गुरुमुखादारग्रहः सत्कुलात् ।

निष्कामाचरणं च कर्मविततेनिष्पद्यते कस्यचि-

त्त्वज्ज्ञानादरहेतुशुद्धि(द्ध)विषये ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६८ ॥

वर्णां स्नातककाननस्यित्जुपां धर्मैश्च कर्मन्दिनां

संन्यासैरपि फर्मभिः समुचितैः पादोद्भवादेरपि ।

निष्पन्ना निखिलाप्यपूर्वपटली वेगाद्विलम्बादपि

त्वद्विघाजननोपयोगमयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६९ ॥

आघानाहितसंस्क्रियोज्ज्वलतरे निष्पादिते पावके

यागोऽपूर्वमिव त्वदेकविषयध्यानक्रियाशीलनात् ।

चित्तेनातिपचेलिमेन सहिता सा तत्त्वमस्यादिवा-

कत्वत्साक्षात्कृतिमादधाति विमलां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७० ॥

श्रीवावस्थितमेव रत्नसचितं त्रैवेयकं विस्पृते-

रन्विच्छ्ल(ष्य)न्पुरुषो यथासन्नचनादाहवैव तन्मोदते ।

अज्ञानस्यगितां सतीमपि तथा त्वद्रूपतामात्मनः

प्राप्यैवागमतः प्रहृष्यति सुधीर्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७१ ॥

त्रस्यन्तध्रवणे तदर्धमनने तद्भावनायां च स-

न्तंप्राप्तादपरोक्षसंविदुडुपात्संसारपारं गतः ।

यार्धं.....श्वविमुक्ति खेलति भजन्विम्बेशतां त्यन्मय-

ब्रह्मानन्दरसानुमृत्तिललितां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७२ ॥

वस्तुन्याहितचित्तमौपनिषदे वैधेषु वा जाग्रतं

नानाकर्मसु रक्षसीति यदयं नैसर्गिकस्ते गुणः ।

देहात्मममधूसरं जनमिमं त्यक्त्वात्मनीनक्रियं

यद्युत्तरयसे यशस्तव तदा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७३ ॥

वृत्तान्तास्तमुधं दयैकरससंवृत्तान्तरङ्गं त्रयी-

सिद्धान्तं स्फुटमात्मसंविदपृथक्सिद्धां तन्माश्रितम् ।

अध्वान्तप्रणयानुबन्धिनि महत्यध्वान्तघाम्नि स्थितं

॥ शुद्धान्तःकरणाच्चितं पशुपतेः शुद्धान्तमन्तर्भजे ॥ १७४ ॥

अपि च । श्रीमन्नराजमणिपञ्जरकेलिशारि

च्छन्दःशिखासदनमङ्गलदीपरेखे ।

नानागमोपवननाट्यकलामयूरि

देवि त्रिलोकजननि त्रिपुरे नमस्ते ॥ १७५ ॥

त्रयीपुरहरार्धमिदादिरूपे

श्रीकामराजमनुशेखरवर्णभागैः ।

ऋत्नाननस्तनजगत्प्रकृतिप्रतीके

कल्याणि हैमवति कामकले नमस्ते ॥ १७६ ॥

आपाटलं कुटिलकुन्तलमायताक्षं

शोणाधरच्छवि सुधाकरविम्बवक्रम् ।

कुम्भस्तनं सृणिगुणाशुगचापहस्तं

रूपं विधाय कृतलोकहिते नमस्ते ॥ १७७ ॥

मध्येपयोग्बुधि मरुद्भुमनीपघाम्नो

रत्नान्तरीपतिलकस्य ललामभूतम् ।

ऋत्नं वदान्यमणिभिर्गृहसार्वभौम-

मास्थाय शश्वदनुभूतरते नमस्ते ॥ १७८ ॥

दीप्ताणिमादितनुदि.....ल-

व्याप्तान्तरालमुवि विभ्रमशालिकायाम् ।

मद्याभणीभवंदजादिसदाशिवान्त-

पद्यामरीघृतशिवाङ्गगते नमस्ते ॥ १७९ ॥

सरिद्धराः सप्त विधाय मध्ये विभेदनं यस्य विनिःसरन्त्यः ।
विपाटयामो वृजिनप्रपञ्चमेवं जनानामिति दर्शयन्ति ॥ १८४ ॥

पाटलाञ्चितपदं शरीरिणां घोरतापहरदानकोविदम् ।
मल्लिकार्जुनमसोढमन्मथं तत्र तं शुचिमसावसेवत ॥ १८५ ॥

यस्य सायमुरुत्तरंहसा पूर्णनं गुरुतरं समेयुषाम् ।
वासना...तिकरादहर्निशं ज्योतिषां सुरपथे परिभ्रमः ॥ १८६ ॥

तदनु घरणीसुराधिपो भवनाशिनि तटप्रकटितरसन्निधानं(!) निधान-
मिव निखिलनियोगिनां व्यक्तिमिदालेशवञ्चितेऽपि वपुषि व्यञ्जित...
रुपमृगजातियुगसमवायमनपायशौर्यवढवानलहेतिशोपितदनुजाधिराजमु-
जमहोजलनिधिमलोक्यदहोबलपतिम् ।

सर्वान्तर्यामिभावे मम निगमशिरःसंपदायैकलक्ष्ये

‘ दृष्टान्तस्त्रम्भगर्भो न परमिदमपीत्येव संदर्शनाय ।

हृन्मध्यं दानवेन्दोः संपदि विदलयन्ष्पाणिजैः कृणिताम्रैः

प्रहादाहादकारी समहृत जगति स्फूर्तमत्याहितं यः ॥ १८७ ॥

तदनु पात्रायुषप्रसाधितभाशावकाशमवगाहमानः प्रकटितसेवमान-
जनदुरितभङ्गमुद्रामधिगम्य तुङ्गभद्रां सुमतिरित्ययमवोचत ।

मातर्भवत्येव महावराहवक्त्रावतीर्णा न वसुंधरापि ।

त्वमेव कामं न हि तुङ्गभद्रा किंतु त्वया सापि शृतानुपद्गा ॥ १८८ ॥

मद्या नितम्भमिव गौरवमाननीय-

सदाचलं समधिरस्य सुधीरयासीत् ।

येलागतं तदनु पीचिगतः प्रतीचो

लीलानिकेतमृषमध्वजवदहमायाः ॥ १८९ ॥

लम्बालकान्तललितामलिके पटीर-
 जम्बालिकान्तघवलच्छविमङ्गकेषु ।
 विम्बारुणामघरमासि विनम्य धीमा-
 नम्बामथैष वचनैरधि नोन्मनोजैः ॥ १९० ॥
 हस्तैश्चतुर्भिरमयं वरमब्जचक्रे
 संविभ्रती विनयना नवचम्पकाङ्गी ।
 पीताम्बराशितकटी नवचन्द्रक्षण्टा
 कांचित्तरोजनिलया फरुगाविरास्ते ॥ १९१ ॥
 चण्डि प्रसाधयसि यत्प्रियवामभागं
 सौभाग्यचिह्नमिदमेव न किं भवत्याः ।
 अत्यास्य किं मुहुर्मुष्य किरीटसीमां
 सप्तोऽथवा भवति नातिशयः सपत्न्याः ॥ १९२ ॥
 दिष्टुश्चुम्बिनि हृदं विमलस्वभावे
 मातर्भयन्मणिकिरीटमरीचिपूरे ।
 अर्धेन्दुनाभमपिरुक्च मदीयभावः
 स्रच्छन्दसंचरणकेलिविधिं विधायाम् ॥ १९३ ॥
 कस्यापि ते मुग्धविद्युन्निवकीमुदी च
 नेत्रारविन्द्रफरुणामधुनिर्गरी च ।
 यश्चोत्तकुम्भमलितानृतवाहिनी च
 नन्दन्तु नखिविभक्तपङ्कजवतागितिम् ॥ १९४ ॥
 चक्रं नितम्बफलकेन तत्राणमन्धं
 घटं च कण्ठविमित्तं विभुने वरम्याम् ।

आर्या गुरोरिह लघोरथवा निकाम-
 भङ्गीकृतस्य परिपालनमाद्रियन्ते ॥ १९५ ॥
 प्राप्यं जनेन परमं वरमेतदेव
 पादाम्बुजं परमितो न च किञ्चनेति ।
 व्याकुर्वतोस्तव वराभयमुद्रिकाभ्यां
 सेयं युगाय करयोः शिरसा नमस्या ॥ १९६ ॥
 अक्षोपमर्दलवमादियुगावठारे
 धृतोदरस्य तव सूतयतस्त्रिलोकीम् ।
 मातः कथं कथमिवेह महानुभावाः
 सद्भाव एव सततं प्रथयन्ति चिन्ताम् ॥ १९७ ॥
 सन्मार्गरोधरसिके शमवत्प्रणीत-
 न्यकारभाजि नवमन्मथपद्मिभिरे ।
 अक्षानुपद्ममलिने हृदि मामकीने
 शर्वाणि विन्ध्य इव ते चरणौ निधेहि ॥ १९८ ॥
 मूकाम्बिके मुहुरपास्तजपस्य कामं
 रागस्पृशो रचितपल्लवसीहृदस्य ।
 भक्तस्य मे पदयुगस्य भवेत्तवैव
 श्लाघ्या गतिः सकलहंसकुलैर्दुर्गपा ॥ १९९ ॥
 साषाग मुगकन्दली पशुपतरेका मनोहारिणी
 म्नाफालोकमुपाकृतस्मरयधुशोकाग्निनिर्वापणा ।
 श्रिकारयमतिपदिशेहनविधौ या कामधेनुः सतां ।
 सा कारुण्यतरङ्गिणी मनसि मे मूकाम्बिका दृश्यते ॥ २०० ॥

इति सपदि हिमाचलेन्द्रकन्यां पशुपतिनेत्रचकोरपौर्णमासीम् ।
समजनि भजतोऽस्य साधुमौलेरकृतकभक्तिसुधाम्बुधेः समृद्धिः ॥२०१॥

इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये षष्ठ आश्वासः ।

अथ सप्तम आश्वासः ।

अथ मनीषिभण्डिरेष कुमुदिनीरमणकोरकापीडसेवादरादिव शैवलि-
नीपतिना प्रतिमुहुरधिष्ठिताभ्यर्णं गोकर्णमधिगम्य मन्मथपरिपन्थिमग्नैक-
साधकानघवैदिकजनानारमीयनयनयोः पन्थानमुपनीय चिन्तामिमामता-
नीत् ।

इह केचन शास्त्रवेदिनो भवदुःखमपरम्परादृशः ।

तदपायकृते जपक्रियामधिगोकर्णममी वितन्वते ॥ १ ॥

पारेपारावारमाविर्भवन्तं देवं मारामिथ्रमाराध्य धीरः ।

सोऽयं भूयो भक्तिपीयूषवर्षादात्तोत्कर्षां भारतीमित्यवादीत् ॥ २ ॥

अनुतटमनिशं महाबलो न यदि भवानिह नाथ तिष्ठति ।

जलधिरभिभवेदयं तदा जगदभिक्लृप्तदिगन्तराक्रमः ॥ ३ ॥

अथवा लघुरेष सिन्धुराखां प्रतिविध्यण्डममी पितामहाद्याः ।

स्थितिमादधते घृतमकम्प्रास्त्रनुमूशासन शासने त्वदीये ॥ ४ ॥

सृजसि स्मरजेतरासिकामिह गोकर्णमिते निकेतने ।

दिशसि श्रयतां तु देहिनां कथमाभोगकरग्धितं पदम् ॥ ५ ॥

अयं खलु तदनु संख्यावदमणीरतिलङ्घ्य सखपरणीपरमतिश्रिष्ट-
नुचरपटासमावृतो विविधनीवृदावलिमवगाहमानः प्रवलवाहिनीकुलानि
षावनस्यलानि च पदे पदे निशामयन्कुशाद्यलपरिहसनमतिरतिमात्रपे-
शलांसूक्तिमभिधातुमाद्रियत ।

पद्मलम्बकरन्दकन्दली वरदापगामधिविगाह्य निर्मलम् ।
ना निजामवयवार्थदुर्विधामभिधां समञ्चति मलयप्रहारिणी ॥ ६ ॥

वीचीटस्त्रा विपुलपुलिनश्रोणिरिन्दीवराक्षी
फेनोदारस्मितविलसिता बन्धुरावर्तनाभिः ।
चक्रोरोजा सरसिजमुखी चारुहंसप्रचारा
पारावारप्रथमगृहिणी भासते कृष्णवेणी ॥ ७ ॥

महाबलेशमकुटीतटजाते तरङ्गिणि ।
सकृष्णापि त्वया शश्वदकृष्णा हन्त मेदिनी ॥ ८ ॥

दोलयितं बालसमीरणेन वीचीदुकूलांशुकसुदहन्तीम् ।
पृथ्व्या स्वयं भीमरथीभवन्त्या पताकिक्तां भीमरथीमुपासे ॥ ९ ॥

पुरुषत्रयगौलिभागभूषामणिनीराजितमञ्जुपादपीठाम् ।
तुलजापुरवासिनीं तुरीयामवलम्बे जगदम्बिकां भवानीम् ॥ १० ॥

फल्गराजिगलितैरनारतं पिञ्जराभसि नवीनकेसरैः ।
पञ्जरासरिति हृत्सगाहनः किं जरायुवसति प्रपद्यते ॥ ११ ॥

नीलश्रीवज्रया विगलितां निर्मास्यमालामिव
ब्रह्मशोणिभृदुचमाह्वयिततां पृथ्वीपरिष्कारिणीम् ।

आत्मगौरधियासितं चिद्रधतीगम्भोनिधानं रसे-
न्नामशाहमगण्यपुण्यमुलभां द्रक्ष्यामि गोदावरीम् ॥ १२ ॥

पात्रगा पट्टधियामिव संपत्कान्तसिन्धुरमिता करिणीव ।
गौरियाधितपयोपरभारा गौतमी हरति शोचनजाप्यम् ॥ १३ ॥

तापगापदलनाय निर्गता गौतमी हरति कस्म्यं गृणाम् ।
चातक्यार्तिशमनोपया जलैरमपश्चिरभिविद्यति क्षणाम् ॥ १४ ॥

त्रिनयनजटाराजद्राजक्षमारुहकोरक-

व्यतिकरघनामोदा गोदावरीलहरीमराः ।

पशुवधमहाकालीनालीढगोतमपातक-

प्रशमकुशलारम्भाः संभावयन्ति वसुंधराम् ॥ १५ ॥

जगत्पतेरस्य जटाच्युतेति विधेहि गोदावरि मा विपादम् ।

सरोपगौरीचरणाहृतीनामलम्भनादामुहि मोदमेव ॥ १६ ॥

स्खेलान्तर्लीलासुभगतरवालानिलवल-

चरङ्गालीतुङ्गातरलतरमृङ्गा तत इतः ।

तटिन्यास्ते घन्या तरुणकमलिन्याकरतया

प्रणीता वैनीतावलिभिरभिधीता शतधृतेः ॥ १७ ॥

पवित्रामद्राक्षं बहलकमलामोदमधुरैः

समीरैरध्वन्यश्रममपनयन्तीं नवनवैः ।

अतिप्रेम्णा गर्तुश्चरमजलधेरर्पितमुखीं

पयोष्णीमुष्णीपप्रतिमलहरीं विन्ध्यनृपतेः ॥ १८ ॥

कलितापीडा कमलैर्महिता पीयूषमधुरतार्पिना ।

जनतापीतजलेयं मम तापं हरतु मलिनतापीडाम् ॥ १९ ॥

सुधांशुकन्या स्वदतां जनानां तापं च दूरे तनुतां पयोष्णी ।

कथं त्वमप्यम्य कठोरधाञ्जस्तनूभवे तापि तथाविधासि ॥ २० ॥

अक्ष्णोर्वर्षत्यमृतलहरीमाश्रमैस्त्रापसानां

नित्योदञ्चन्निगमपठनैरुत्सृजतीरभागा ।

अश्मदातेरचलधनुषो लिङ्गभूतरमृतां

नञ्जलानामनुजपटलीशर्मदा नर्मदा मे ॥ २१ ॥

पूजनीयविमवासु भूतले जाग्रतीषु शतशो नदीष्वपि ।

किं त्वयैव वितनोति केलिकामर्णवस्त्वमसि येन नर्मदा ॥ २२ ॥

कुचपरिणतिमाजः क्षोणिविम्बाघराया

विगलितमिव यस्मादुत्तरासङ्गचेलम् ।

नटयति सुदमम्भो नार्मदं शृङ्गसीमा-

मधिवसति महाद्रेरस्य माहिष्मतीयम् ॥ २३ ॥

पुरी जयत्यर्जुनमूपतेरियं वहन्निमां विन्ध्यवसुंधराघरः ।

त्रिविष्टपालम्ब्रतया घृतस्मयं नगाधिराजं न तृणाय मन्यते ॥ २४ ॥

माहिष्मतीमण्डनमार्तिहारि जनस्य दोस्तम्भसहस्ररम्यम् ।

सप्तार्णवीमुद्रितराज्यलक्ष्मीविलासगेहं किमपि स्मरामि ॥ २५ ॥

अवतारविशेषमब्जनामेरुणोष्णीपमनल्पहेममूपम् ।

कृतवीर्यतनूजघेपमीडे जगतीपालनकर्मनिर्निमेयम् ॥ २६ ॥

यदीयभुजमण्डले घरणिरेत्य लीलारतिं

विशङ्कटतरे.....विस्तृजति स दौस्थ्यव्यथाम् ।

परीक्षणकपोपलः स दशकण्ठबाहूप्मणां

जगन्महितशासनो जयति कार्तवीर्यार्जुनः ॥ २७ ॥

रेवा यस्य परं दुरासदमुजासेतौ न माति स सा

तेजोवार्धिरपि क्षपाचरपतेल्लैलोक्यकूलंकपः ।

सप्तद्वीपनिखातयूपपुलकच्छन्नावनीविग्रहः

सोऽयं हैहयनायको विजयते शूरक्षितीशाम्णीः ॥ २८ ॥

काचिन्महाकालनिकेतनस्य पुरामरातेर्भुवि राजधानी ।

श्रिया विशालां जनतामवन्ती चकास्त्यसावुज्जयिनी पुरीणाम् ॥ २९ ॥

भूर्ति देहि ब्रूहि नामानि शंभोराद्यं विद्यां लीलयेत्साचरन्ती ।
 देव्या साकं ध्यायत ध्यायतेति ध्यायन्त्यस्यां दैवतं केऽपि धन्याः ॥ ३० ॥
 अस्यां मरालीततिरद्रिकन्याकेलीगतिप्रार्थनसापराधा ।
 निवारितान्तर्गमनेव नित्यमास्ते बहिः खेयरतिच्छलेन ॥ ३१ ॥
 क्रीडाजुषामत्र कृशोदरीणामारज्यमाना धुस्रणाङ्गरागैः ।
 स्रंभ्रा जगत्पातकसंहतीनामुत्पातसन्ध्येव पुरः समिन्धे ॥ ३२ ॥
 अस्यां निरस्ता दिवसान्तनृत्यत्पिनाकिपूजापटहप्रणोदैः ।
 निर्याति नृणामिव दुष्कृतालिः सौधेषु कालागरुधूमरेखा ॥ ३३ ॥
 आरूढकर्मन्दिपथा इवास्यामाविर्भवज्झङ्कृतितारनादाः ।
 आरामवीथीष्वनुवल्लिगेहमटन्ति भृक्ता मकरन्दभिक्षाम् ॥ ३४ ॥
 स्वयं विशालाप्यवकाशहीना दुष्कर्मलेशस्य शरीरभाजाम् ।
 उच्चैर्महाकालमुपाश्रितापि कदापि नैपाद्यति काललक्ष्याम् ॥ ३५ ॥
 स्थितं संनिधानेऽपि धीसूचिवूरं निराकारमप्यर्धनारीशरीरम् ।
 अधिष्ठानमप्यस्य विधस्य शश्वन्महाकालवास्तव्यमव्यान्महो नः ॥ ३६ ॥
 अस्याः सिन्धोर्बर्महस्त्रावलम्बादेनःसिन्धोरेत्य पारं भवामि ।
 निर्विन्ध्याया निर्मलम्मःप्रवाहे निर्मज्याहं निर्गतः क्लेशविन्ध्यात् ॥ ३७ ॥
 चर्मण्वत्याः साधु खण्डीकृतांक्षोमर्मण्यस्या गज्जतां चारिपूरे ।
 कुम्भीपाकाद्धोरपीडाधिपाकार्त्तिक भीतिः स्वार्त्तिकचिदप्यङ्गमाजाम् ॥ ३८ ॥
 इदं तावदिह दृश्यते मन्दाकिनीविहितमहितसांगत्यमलयुसंलिलपूर-
 रंसातत्यवितीर्णजलधिसौहित्यमशिशिरकरापत्यम् ।
 क्षितिरोमलता फलिन्दभूमुत्करिकालायसशृङ्गला सवन्ती ।
 नवतापरीतमानसानां नवतापिच्छयनीयमाचिरान्ते ॥ ३९ ॥

वृषभौक्तिकसंहतेर्विधात्रा वणिजा भूविपणौ विसारितायाः ।
 परभागकरी पटीव नीला प्रतिमाति द्युमणेरियं कुमारी ॥ ४० ॥
 मिहिरांशुविलीनमेपमार्गद्रवनिप्यन्दतौ परं किलास्याम् ।
 यमुनेति कलिन्दजेति सिन्धोरबलेति प्रथते नृणां विमोहः ॥ ४१ ॥
 नतिरस्तु गमस्त्रिभालिख्नोर्नरकद्वारमहायसार्गलायै ।
 जनसद्गतिनर्तकीमसारप्रतिसीराकृतये प्रकाममस्थै ॥ ४२ ॥
 असितोत्पलमालिकामवन्या जनतापुष्यशिखावलाभ्रपङ्क्तिम् ।
 शिशिरामवगाद्य सिन्धुमेनां जनितापं विजहाति जीवलोकः ॥ ४३ ॥
 अनुवारमवाप्तवारिकेलेरसिताया मुरशासनस्य मूर्तेः ।
 अथमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः किमु नीलिमातिरेकः ॥ ४४ ॥
 अतिवेटरसोदयानुभावात्कल्पयन्ती निजकामुकाभिसारम् ।
 असितावरणांशुकं किमेया सहजदयामलकच्छलेन घटे ॥ ४५ ॥
 अग्निपिद्य कलिन्दकन्यके मामतिनीलच्छविनैव वारिणा ते ।
 सहसा भवितासि तावताहं शरदिन्दीवरवान्यवावदातः ॥ ४६ ॥
 दिशि वासमवाप्य दक्षिणस्यां सहजन्मा तव शक्ति पापशीलान् ।
 भवती तु परिश्रुतोघराशा कृपया कस्मपमेव देहभाजात् ॥ ४७ ॥
 जननि त्वदवेशणं जनानां निरयथ्रेष्यनवेशणे निदानम् ।
 भवद्गमसि मञ्जनं तु मदे पुनरुन्मञ्जनकारणं भवाब्धेः ॥ ४८ ॥
 जननामयभेषजैः धृतीनां पटवासैश्छटरेणुभिर्भयत्याः ।
 चरणाम्बुजवासितैर्दु्रारैरनुलिप्तोऽपि भवामि नीरजस्कः ॥ ४९ ॥
 रविनन्दिनि नीलरजयोधे सटसीमाजनुषोष्ठयोः किट्टिकम् ।
 अमवत्परिकर्म पिन्ध्यग्मेरसरं गोपवपुषोपतनाम् ॥ ५० ॥

हसितौपधमोहिताशयानामनुतीरं तव-बल्लवाङ्गनानाम् ।
 बहुशो हरति स्म नीविवन्धानतिसंधापटुरादिमः स चोरः ॥ ५१ ॥
 तटमम्ब तवैनदेव शार्ङ्गी निजवंशीविनदामृतैरसिञ्चत् ।
 अत एव पुरीयमत्र भान्ती मधुरेति व्यपदिश्यते जगत्याम् ॥ ५२ ॥
 महतीषु पुरीषु काममेषा मधुरेत्यत्र किमाविरास शार्ङ्गी ।
 अवतारमहोत्सवेन शौरेरंथ चेयं मधुरा किमासु जज्ञे ॥ ५३ ॥
 जनिकापथचक्रुर्भालसानामलघुश्रान्तिकलापमङ्गभाजाम् ।
 अमृतार्पणलीलया हरन्ती नगरीयं मधुरा भवेन्न केयाम् ॥ ५४ ॥
 धरणीतिलकं तरी भवाब्धेः खनिरिन्द्रानुजगारुडोपलस्य ।
 दिशति प्रमदं दृशोरियं मे रजनीशान्वयराजराजधानी ॥ ५५ ॥
 यदुवंशयशोनिदानभूमिः शिशुताविभ्रमसाक्षिणी-मुरारेः ।
 नवमुक्तिवधुविवक्षुलोकप्रतिबोधाङ्कुरपालिकेयमास्ते ॥ ५६ ॥
 अवकर्णयितुं-यशो मुरारेरसकृत्यौरजनोपगीयमानम् ।
 गलितावरणैरियं गवाक्षैः परिफुल्लद्युतिसंपुटेव भाति ॥ ५७ ॥
 यमुनालहरीसमीरधूतैरियमाभाति शतैस्तटाकिकानाम् ।
 उपकण्ठमुपेयुषां जनानामघसंघातमिवापसारयन्ती ॥ ५८ ॥
 निजभक्तिनिरूढमानसानां घनसंसारविषादस्वण्डनाय ।
 अरविन्दविलोचनः किलास्यां परिजग्राह भवानुपन्धलीलाम् ॥ ५९ ॥
 चिरकालघृतं हृदा जगत्याः किमपि प्रौढविषादकारि शरूपम् ।
 भगवानिह फंसनामधेयं बलसंदंशिकया समुञ्जहार ॥ ६० ॥
 इह धन्यतमैरलोकि रेस्तासरसीजातरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।
 अनुवीथि-पदावली मुरारेरकुतोन्नमसरसतीविचेया ॥ ६१ ॥

मर्त्याङ्गनागर्भपुटीमितेऽसिन्करोषि मिथ्यागरिमाधिरोपम् ।
 विश्वत्रयव्यापितनोरनेन का हानिरुन्मीलति कैटभारेः ॥ ७१ ॥
 किं किं शुभे केशवशाम्बरीभिर्विमोहिता त्वं न समर्थयेथाः ।
 भजन्तमुत्सृज्य जनं परेषु घाटीं निवघ्नाति तदीयमाथा ॥ ७२ ॥
 आनन्दामृतसर्वस्वमाशास्यगमरैरपि ।
 आभीरपतिगेहान्तमभिथ्यक्तमुपासहे ॥ ७३ ॥
 पयःपयोधौ बहुकाललीलया वितायमानादिव वासनावलात् ।
 हरिर्विहायानकदुन्दुभेर्गृहान्त्रजे सुधाब्धे विहरन्स पातु नः ॥ ७४ ॥
 जह्वोपरि न्यस्य कृते जवेन संक्षालने संविहितां जनन्या ।
 प्रदक्षिणाम्भःपरिपेकरक्षामन्तर्हसन्वीक्ष्य हरिः पुनातु ॥ ७५ ॥
 स्तनं जनन्या धयतेव संमुखं प्रसारितः पातु करो बलिद्विपः ।
 निशाचरीमम्ब निरीक्ष्य मारितां प्रयाहि मा मीतिमितीव शंसितुम् ७६
 वन्दे मुकुन्दे पदपल्लवाभ्यां वाचालमङ्गीरमनोहराभ्याम् ।
 प्रहारलीलां मनसि प्रणेतुमभ्यस्तडो(दो)लफलकाभिघातम् ॥ ७७ ॥
 जानुद्वयीचङ्कमणेषु घात्र्यां पाणिं निघायैकमुदस्तबाहुः ।
 तमाहरिष्ये तरुमिन्द्रलोकादिहेति शंसन्निव शौरिरथ्यात् ॥ ७८ ॥
 अपि त्रिलोकीममिगीत यस्त्रिषा समाहितैरङ्घ्रिसरोजविक्रमैः ।
 स माघवो नः परिपातु संचरन्करौ समालम्ब्य पितुर्गृहाङ्गणे ॥ ७९ ॥
 अमेयमप्यकृतकभारतीशतैरगोचरं यमिवरचेतसामपि ।
 गृहाङ्गणे किमपि यशोदया गुणैरन्वस्त्रले कलितमुपासहे महः ॥ ८० ॥
 आकुक्ष्य पादाम्बुजमेकमन्यदुक्षिप्य नृत्यन्तमुदप्रचूडम् ।
 पाणिद्वयीपायसगव्यसारौ पश्यन्तमीडे पशुपालडिग्मम् ॥ ८१ ॥

पित्रा कियदूरमिवानुगम्य वात्सल्यनिघ्नेन विसृज्यमानः ।
 वनाय शृङ्गिष्यवनाय चाद्यो विद्योततां चेतसि पूरुषो मे ॥ ९२ ॥
 किरीटसंदानितकेकिपिच्छं वशीकृताभीरवधूपपञ्चम् ।
 कदम्बगुच्छाहितकर्णपूरं कुर्वे हृदन्तः कुहनाकिशोरम् ॥ ९३ ॥
 हैलावलद्वीवमितत्रिमङ्गीवक्राम्बुजव्यापृतवंशनालम् ।
 व्यत्यासविन्यस्तपदं पुरस्तादास्तामवस्थानमृन्मृन्शौरेः ॥ ९४ ॥
 वंशीमुपासे वसुदेवसूनोरारज्यमानामघरांशुपूरैः ।
 शृङ्गारगीतामृतसेचनेन रोहत्रवालामिव लोभनीयाम् ॥ ९५ ॥
 वंशीमुर्धां वर्णय वाणि शौरैरास्तादितामर्कमुतामरालैः ।
 गलन्मृणालीकवलच्छलेन तृप्तेस्तदुद्गारमिवादघानैः ॥ ९६ ॥

आष्ठावयेयुरपि नः श्रवसी कदाचि-

त्कंसाभियातिकलहंसवरामृतानि ।

प्रादुर्भवत्किसलयच्छलतः प्रसार्यैः

निहां गहीरुहकुलैरपि सेवितानि ॥ ९७ ॥

अनुभवेयमहं किमु जातुचिन्मुरभिदो मुरलीनिनदामृतम् ।
 किसलयाञ्जलिशालिमुस्ताञ्जलैः किंपि सेवितमन्यमृतैर्द्विजैः ॥ ९८ ॥
 आपाटलान्यङ्गुलिपल्लवानि व्यापारयन्तं विवरेषु घेणोः ।
 नादामृतैर्नन्दगवीकुलानां मोदान्मृजन्तं कलये मुकुन्दम् ॥ ९९ ॥
 मुराहतिक्षुष्णमुवां पशूनां परागजालैः परिधूसराग्रे ।
 मुष्णदिगन्ते मुरलीनिनादैः क्षिप्तत्यनन्ते मम शेमुपीयम् ॥ १०० ॥
 दृढानि गोपीघृतिबन्धनानि हठादपाकुर्वति दासलेशैः ।
 अनीदृशे मे मतिरागमान्तयनीचरे वैणविकावतंसे ॥ १०१ ॥

- विम्बाधरं बन्धुरमन्दहासं लम्बालकासङ्गिललाटदेशम् ।
 विरामकालेऽपि न विसरामि मुखं रणद्वेषुसखं मुरारेः ॥ १०२ ॥
- हसितस्पृशि हारिकण्ठनाले परमानन्दसरःप्ररूढमूले ।
 अथरच्छविकेसरामिरामे श्रुतिसौरभ्यनिधौ शुचां विरामे ॥ १०३ ॥
- प्रजयोषिदपाङ्गमङ्गवीते मकरन्दायितमञ्जुवेणुनादे ।
 परिलक्षितशृङ्गिणीपरागे रदमुक्त्तारमणीयगर्मभागे ॥ १०४ ॥
- अमितप्रणयावगाहिनीभ्यां रचिताघ्राणविधौ रमावनीम्याम् ।
 कुरु मानसराजहंसलीलां कुहनागोपमुखाभ्युजे विशालाम् ॥ १०५ ॥
- वनाद्दिनान्ते प्रजमात्रजन्तममङ्गशृङ्गारवपूरिताशम् ।
 श्रवःकदम्बस्रवकेन साकं मनागिवाग्लानमुखारविन्दम् ॥ १०६ ॥
- वराङ्गनादन्तपटप्रतीति सरोपराघासमुदीक्षितेन ।
 विम्बोष्ठमध्ये भृशपाटलिजा विन्यस्रवंशीजनुया विमान्तम् ॥ १०७ ॥
- वृन्दावने प्रीणितया कयापि संभावितं सप्रणयावलोकैः ।
 रकितगूवधितया तु गोप्या संताडितं दारुणदृष्टिपातैः ॥ १०८ ॥
- भ्रूक्षेपमन्दलितदृक्करङ्गैः पुष्पन्तमन्तः स्तरमङ्गनानाम् ।
 आभीरवृद्धाननुकम्पयाद्द्रैरालापभेदैरनुमोदयन्तम् ॥ १०९ ॥
- नन्देन हृष्टाभिगमेन गाढमालिङ्ग्य दोर्म्यामभिगम्यमानम् ।
 आविःस्रनशीरमिलिन्द्रभाजा यशोदया सादरमीक्ष्यमाणम् ॥ ११० ॥
- शोभाविगोसंवरणप्रदेशान्गकेतयन्तं सवयोजनानाम् ।
 क्षमेचरद्भोक्तृमाभुजाशमालम्बतां बालकमाशयो मे ॥ १११ ॥
- गोवर्धनव्यज्रिाशैलेन गोवर्धनरुच्छत्रमुदस्य दोष्णा ।
 गोपापिताभीरुत्ताय यथाद्भोपापितायास्तु स ते प्रणामः ॥ ११२ ॥

अज्जु कुर्वन्नपि हरिस्त्रिवक्त्रामसृजन्पुनः ।

ह्यन्तकचभारेषु त्रिषु वक्रां धिनोति नः ॥ ११३ ॥

भवभीतिपराकृतेरुपायं शृणु चेतः श्रुतिमौलिसंप्रदायम् ।

परिशीलय भावनां मुरारेः कुरु दारादिकुतूहलानि दूरे ॥ ११४ ॥

प्रसूरियमसौ पिता मम सुतो नवाङ्गीति किं

विमोहमरुगाहनव्यतिकरेण वा ताम्यसि ।

यद्वृद्धहवधूटिकाजठरशुक्तिमुक्तामणौ

मनो भज विनोदनं मधुविदारके दारके ॥ ११५ ॥

अशौरिकुलपावनानकृतनन्दगोपालका-

नकालियविमर्दनानकरनीतगोवर्धनान् ।

अकंसमदभञ्जनानकलितावनीरञ्जना-

नवाणभुजदारकानलमुपास्य वृन्दारकान् ॥ ११६ ॥

अलनवृषभासुरैरशिखिपिच्छकामासुरै-

रगव्यरसलालसैरपटुरासलीलारसैः ।

अगोभरणदीक्षितैरकमलानुवादीक्षितै-

रमृङ्गसचिवालकैरलमशाम्बरीबालकैः ॥ ११७ ॥

कृष्णस्य वृन्दावनकन्दरान्तराभीरदाराभिरतेः कथामिः ।

अलं विमुक्त्यै कृतमर्चनायामायासमौरैरमरान्तराणाम् ॥ ११८ ॥

यनमालिवशीकृताशयानां पदविन्यासपवित्रितो वधूनाम् ।

यमुनातटरेणुरेव पुंसामलमंहो विनिहन्तुमङ्गसङ्गी ॥ ११९ ॥

परःसहस्राणि परस्य धाम्नः सन्त्येव रूपाणि जगद्विमूढ्यै ।

मृग्यो मृषा गोपविलासवीर्यलवण्यसौरम्यलवोऽपि तेषु ॥ १२० ॥

पशुपैरपि वाह्यदृष्टिशीलैर्दृष्टो दृश्यरथाद्भङ्गश्चिह्ना ।
 अधिनन्दनिवासमागमान्तरपि मृगया पदपङ्क्तिरङ्गनामेः ॥ १२१ ॥
 उरुमक्तिसुधारसोर्मिलानामपनेतुं जनिखेदमङ्गमाजाम् ।
 स्वयमादृतसंभवानुबन्धे महनीये रमतां मनो मुकुन्दे ॥ १२२ ॥
 किञ्च-वन्दे महः किञ्चन वंशनालीशृङ्गाङ्कुशाजिस्रगचापहस्तम् ।
 गुञ्जारुणं क्वापि ततोऽपि नीलं बर्हावलीवालमृगाङ्गचूडम् ॥ १२३ ॥
 शृङ्गाटमध्ये कृतसंनिधाना मुखारविन्दे मुरलीं दधाना ।
 ममास्तु चित्ते महनीयशीला विद्या मुरद्वेषिविचित्रलीला ॥ १२४ ॥
 इदं मदंशद्वयमेवमेव कृतव्यतीहारमजायतेति ।
 विभावयन्ती विनिमाय पादौ विद्या परा वेणुमती समिन्धे ॥ १२५ ॥
 कुहचिज्जयकुञ्जरमचारं परतो भावितराजहंसयानम् ।
 फटिसीमनि वाससी वसानं कनकाद्भासिकुमुम्भरागशोणम् ॥ १२६ ॥
 हृदि कौस्तुभमेकतो दधानं परतस्तुद्रपयोधरोपरुद्धम् ।
 गिरिधारणकर्कशैकपाणिं कुमुमादप्यतिकोमलान्यहस्तम् ॥ १२७ ॥
 हरिणाधिपकोविलावलेपान्क्षपयन्तं निजकण्ठनादमङ्गया ।
 क्वचिदुज्ज्वलकुण्डलामिरामं पटुतादङ्गपरिष्कृतं कुतोऽपि ॥ १२८ ॥
 विनतार्तिहरं विलोचनाभ्यां कमलेन्दीवरगर्वमोचनाभ्याम् ।
 शृतचित्रकदम्बसरोरुद्राभ्यां निटिले निर्वित्वाल्चन्द्रमासि ॥ १२९ ॥
 प्रियकस्तवकासितोत्पलाभ्यां प्रतिपन्नश्रवणावतंसकृत्यम् ।
 शिरसा शिलिनः शिखण्डमालां शनिखण्डं च सहैव लालयन्तम् १३०
 चलगिन्मणिवन्धजीवशोभं शृतपाशाङ्कुशपुष्पबाणचापम् ।
 मुरलीपरमूर्च्छनासु शश्वन्महनीयासु निषदमौलिकम्पम् ॥ १३१ ॥

गिरिशार्धगृहान्तरे विहारान्कलयन्तं नवकल्पशोखिमूले ।

परितः परिवारदेवतानां प्रकरेणाहितसेवनानुबन्धम् ॥ १३२ ॥

इतरेतरयोगभेयुषाभ्यामतिहृद्यन्मकरन्दशर्कराभ्याम् ।

कृतिनः खलु केऽपि भावयन्ते भवशान्त्यै परसंविदोरभेदम् ॥ १३३ ॥

रुचिराद्भुतरूपसंविधानं परमानन्दसुधापयोनिधानम् ।

उषितं पथि योगिनां विधेये तदहं धाम विचिन्त्य तत्र लीये ॥ १३४ ॥

पुण्यस्थानाग्रगण्यादथ यदुनगरादेष तस्मान्मनीषी

॥ स्थाण्वीशाख्यं धरण्यामभजत किमपि क्षेत्रमुच्चैः पवित्रम् ।

सद्यः संसिद्धिहेतुं समधिकतपसां पुष्करं दुष्कराणां

॥ सोमावासं प्रभासं सुगतियुवतिसंचारिकां द्वारकां च ॥ १३५ ॥

अथ द्रुताभीष्टकरां शतह्रं पाशापहन्तीं भजतो विपाशाम् ।

धरावतीर्णां धरणीधरेन्द्रादिरावतीं चैव निषेवते स ॥ १३६ ॥

सामोगां चन्द्रभागां जगदखिलमिदं पावयन्तीं च सिन्धुं

सेवित्वाथो निवृत्तः परिचितधनदारामगन्धादिगन्तात् ।

प्रौढं जालन्ध्रपीठाभिधमनघपदन्यासधन्यं भवान्या

हृद्यं प्रापद्यतासौ हिमवति किमपि स्थानमानन्दशाली ॥ १३७ ॥

असौ पुनरनेकतटिनीसरोवनीनगरप्रदेशेषु विरचितग्रमणोऽपि पर-
मपावनपयःपूरनिष्यन्दिनीं शृङ्गिणीमिव पुंगवकिशोरकसिदशतरङ्गिणीं
निशामयन्किमपि चिन्तातिशयसदानिताशयो व्याहर्तुमिति गिरं
प्रावर्तत ।

इक्ष्वाकुसंतानयशःपताकां मुक्तागणिं तां मुनिकण्ठशुक्तेः ।

दुर्वर्ण्यकक्ष्यामवनीयशायां निर्वर्णयिष्यामि कदा सपन्तीम् ॥ १३८ ॥

विद्याम्बुजश्रेणिविभातवेलं मायातमश्चन्द्रमरीचिवीचीम् ।...
 मुक्तालतां मुक्तिविलासवत्या भागीरथीं चेतसि भावयामि ॥ १३९ ॥
 गङ्गामुपासे गगनापदेशकासारकेलीकलहंसपङ्क्तिम् ।
 स्वयंवरासक्तिसमेतमुक्तिवधूकराम्भोजमधूकमालाम् ॥ १४० ॥
 किरीटिकोदण्डकृतप्रहारवर्णगोस्वर्णीभावविशङ्कयेव ।
 यामोपधीशेन समं महेशो दधाति मौलौ तटिनीं नुमस्ताम् ॥ १४१ ॥
 भागीरथी सावतु या गिरीशजटाटवीपर्यटनोपजातात् ।
 आशाभ्रमांन्मार्गमजानतीव भगीरथस्वन्दनमन्वयासीत् ॥ १४२ ॥

श्रीटापराधशमनाय नतस्य शंभो-

श्वडापदे विहरणं समवेक्ष्य यस्याः ।

कोपातिरेकमयते कुलशैलकन्या

सा पावनी दिशतु संमदमग्नगङ्गा ॥ १४३ ॥

अम्बरगालितमासीद्भ्रक्ष्णण्डघटे चलिद्विषा यस्मात् ।

तस्मादतीव पूतं जज्ञे किल सौरसैन्धवं सलिलम् ॥ १४४ ॥

धुसिन्धुहृष्यां दुरितानि हन्तुमादौकते वीवधगूढरूपा ।

प्रकाशसंचारविधी-गयेन युतोऽपि धावेयुरितीव बुद्ध्या ॥ १४५ ॥

समुद्धृता वीवधसंपुटीषु भागीरथी भाग्यवतां जनानाम् ।

आरोहणं, मूर्धनि संविधातुं प्रायो विषत्ते पदमंसमागे ॥ १४६ ॥

गङ्गा निजं चारि विगाहमानान्भररीरिणः काल्दरीकरोति ।

मुपांशुमौलेः स्वमदापहस्य गर्वापहाराय कृतोद्यमेव ॥ १४७ ॥

विष्टप्रयतमःपरिपाटीस्रष्टनाय फलितावतगरि ।

अमसिन्पुरगिहानपि शोकानन्धकारयति हन्त किमेतत् ॥ १४८ ॥

निमज्ज्य गङ्गाम्मसि निःसरञ्जनः पयोदनीलप्रतिमागतं गलम् ।
 विलोक्य जम्बालविलेपशङ्कया करोति भूयोऽपि च गाढमज्जनम् १४९
 मातेति पूर्वं महयन्विधत्ते सुरापगायां सुकृती विगाहम् ।
 कान्तेति पश्चात्कलयन्नसौ तां कोटीरकोटौ कुरुते विचित्रम् ॥ १५० ॥

सोराम्भोरुहशीघुसारलहरीनिप्यन्दमुष्टिघयो

रोधोदेशविकासिकैतकरजोविस्तारकुक्षिभरिः ।

वीचीनर्तितराजहंसवनितासंगीतसर्वकपो

मर्त्यानां हरति श्रमं सुवृत्तिनां मन्दाकिनीमारुतः ॥ १५१ ॥

कदा तरङ्गे गगनापगाया निमज्ज्य गाढं निवसामि तावत् ।

प्रविश्य यावत्प्रतिहृत्प्रतीकं समूलमुन्मूलयते स तापान् ॥ १५२ ॥

अयि नगराजनन्दिनि घनसुकृतसारकन्दलनिप्यन्दिनि परतत्त्ववि-
 ज्ञानपाथोनिधानकौमुदि भगवति भागीरथि,

निज्जगासु न ते तुल्या नीचेषु न च मे समः ।

मयि प्रपातनं मातर्विधातुं किं विलम्बसे ॥ १५३ ॥

अनन्तरमन्तर्वाणिरयमतिदुरन्तभवस्वेदसंतानभीषितः पिपासित इव
 पीयूषकन्दलीं परिशुष्यदमेयसस्यसमूह इव प्रत्यप्रवर्षधारां प्रतिभटानु-
 द्रुत इव प्रबलत[मा]मित्रवाहिनीं जिह्वगविषामिभूत इव जीवातुमूलिकां
 कल्लोलिनीरमणलहरीविषक्त इव कामपि महातरिं तीव्रनदीपूरनीयमान
 इव तीरभूमिं घर्माभितप्त इव कर्पूररसनिर्झरीं निर्धनलोक इव निक्षेपसं-
 ततिं जगतीघराधीशखरान्तराद्रधिहरिद्वारमापतन्तीममृताशनसरितमु-
 पलभ्य निर्भरानन्दसंभ्रान्तमानसो मौनमहासीत् ।

पयः प्रकृतिशृङ्गिण्या ब्रह्माण्डोपसि संमृतम् ।

जगदर्भकजीवातु गङ्गेति परिगीयते ॥ १५४ ॥

विध्यादेशकरी सेयं विविधप्रत्ययावहा ।
आगमैरद्वितां भाति शब्दविधेव जाह्वी ॥ १५५ ॥
उद्दिर्घीर्षुः सगरजानसौ स्वर्गादवातरत् ।
गणयन्ति न हि क्लेशं परार्थकपरायणाः ॥ १५६ ॥
गिरिशस्य पुरा केशान्परिगृह्योर्मिपाणिना ।
पादावलम्बिनी पश्चादासीज्जाड्यादसौ नदी ॥ १५७ ॥
ईशमुक्ता गिरिदरीरियमाप षदे पदे ।
भगीरथस्य तन्वानां भावं भूयस्तपोविधौ ॥ १५८ ॥
परं नापूरि जाड्या भगीरथमनोरथः ।
पारावारोऽपि निःसीमपरिणाहविमूषितः ॥ १५९ ॥
त्रिविक्रमपदोद्भूता त्रिलोकीभियमानशे ।
कारणस्यानुकुरुते कार्यं हि गुणसंपदा ॥ १६० ॥
अनन्तपथगाप्येषा हन्त त्रिपथगामिनी ।
मगवत्पादजातापि शुक्ला वर्णेन शोभते ॥ १६१ ॥
नदी नवमुधाधारा वसुधावासवत्यपि ।
मतिभ्रूटप्रवृत्तेयमनुकूलापि देहिनाम् ॥ १६२ ॥
गङ्गोरगी गिरीशस्य जयकन्दरनिःसृता ।
विपोदम्ना वितनुते पापमण्डूकपारणाम् ॥ १६३ ॥
आस्ये किमाश्रुता गाङ्गे दाहशक्तिरिदाम्मसि ।
निर्दूषते यतो नृणामस्य सहादपाटवी ॥ १६४ ॥
आपगाया जगत्पत्न्याः कोऽपि शीतलत्रागुणः ।
पातकानि प्रकल्पन्ते सत्या नानथवादनि ॥ १६५ ॥

ननु त्रिपथगावारि समस्ताम्भोविलक्षणम् ।
 सिक्तः कूलाङ्कुरो येन कल्पते मूलवृत्तये ॥ १६६ ॥
 कोऽपि निर्जरवाहिन्या गुणासङ्गी शरोत्करः ।
 चलञ्जवेन तनुते पडरिच्छेदनं नृणाम् ॥ १६७ ॥
 अनादिमलसंघातहरणैकपटीयसीम् ।
 अज्रगङ्गामपि नदीमन्यामपि गृणन्त्यहो ॥ १६८ ॥
 विध्यण्डपुटनिष्पन्नो वियद्गङ्गामयो रसः ।
 अजरामरणां सिद्धिमाद्यते सेवितो नृणाम् ॥ १६९ ॥
 शिरांसि भजतामाशु सिन्धुरेपाधिरोहति ।
 विवरीतुं प्रवृत्तेव विश्वमूर्धन्यतां निजाम् ॥ १७० ॥
 अस्यामिहावतीर्णायामाविरास्ते भवाद्भयम् ।
 कालमन्मथयोः शश्वत्कदाचिन्न शरीरिणाम् ॥ १७१ ॥

विमुक्तिविश्वाणनधुर्यभावबोधाय वद्धा भुवनान्तराले ।
 काशीपतेः क्षौमपताकिकेव लेखसवन्त्या लहरी समिन्धे ॥ १७२ ॥
 इयं प्रसन्ना हृदये जले च तीरे प्रवाहेऽपि च दीप्रहंसा ।
 अभीष्टदाने गमनेऽपि शश्वद्रपास्तमान्धा तटिनी चकास्ति ॥ १७३ ॥
 आपन्नसत्त्वेव वियन्नदीयमाविर्भवत्केतकवर्हशोमा ।
 वीचीकरालम्बितपार्धभित्तिविजृम्भमाणधसनं प्रयाति ॥ १७४ ॥
 कूलद्विजा कुन्दसगन्धमूर्तिः स्वादुस्तुपारा सुरभिः सरोजैः ।
 इयं प्रसूतेः फलमिन्द्रियाणां मन्दाकिनी पुष्यति मामकानाम् ॥ १७५ ॥

तदनु भुवनोपतापदमनोपचितरंदसि गुमनो नदीजले कलिवावगा-
 दनो बुधजनोचंसमणिरतिमनोहरं वचनोपहारमतनोत् ।

चेलं चर्मनिकेतनं पितृवनं पात्रं शिरो लेपनं ।

मस्मालकृतिरस्थिजालमनुगा वेतालपारम्परी ।

मिक्षापर्यटनं च वर्तनमहो नृणां भवत्सेविनां

मातर्गृहि कथं त्वदीयभजनं कुर्वे सुपर्वापगे ॥ १८६ ॥

आकण्ठं सलिले निमज्ज्य पुलिनाभोगोपधाने शिरः

कृत्वा शैलसुतापते सुररिपो गङ्गाधरेत्यालपन् ।

गृह्णन्कर्णपुटे शिवेन कृपया प्रव्याहृतं तारकं

तीरे जाह्नवि तावके तनुपरित्यागं विधास्ये कदा ॥ १८७ ॥

त्वद्रोधोभुवि भूस्त्वदम्बुनि जलं त्वत्फेनभासि प्रमा

त्वद्वीचीपवने मरुत्त्वदुदकावर्ताम्बरे चाम्बरम् ।

इत्थं देवि मदीयदेहजननी भूतावली लीयतां

त्वत्संबन्धिनि जह्नुनन्दिनि महत्येषा नम प्रार्थना ॥ १८८ ॥

इति स्तुत्वा नमःसिन्धुमेप धीमानमोदत ।

मनसा फलिताशेषमनोरथसमृद्धिना ॥ १८९ ॥

इति समरपुंगवकृतौ यात्राप्रवन्धचम्पूकाव्ये सप्तम आश्वासः ।

अष्टम आश्वासः ।

।पत्या प्रकाश्यमानं क्षेत्राणामयमुपास्य केदारम् ।

सकलमहितं फलानि सकुलत्राणक्षमाणि लभते स ॥ १ ॥

उच्चैर्महागिरिविहारमुपेत्य धीमा-

न्नीहारसंवृतिनिवृत्तिदिनावतारे ।

प्राहृष्यदादिपुरुषं चद्रीवनान्तः

पश्यन्करोदरमिपहृदराविशेषम् ॥ २ ॥

तदनु कारुण्यलवनवविहृतकामरूपां कामरूपान्तराहितकामपीठ-
स्वितिं कामपिं परदेवतामाराध्य नरदेवदुर्नयनाटिकाविभावनराटवानुव-
र्तिभिरालापविचारैरन्तौपीत् ।

त्वद्भ्रूलीलानुसारित्रिपुरहरणदृक्किङ्कराघोक्षज्ञाना-

निर्वोद्वृ ब्रह्मचिन्तासमुपनतजगद्दोर्णाकोणमाजः ।

दर्याः कापि प्रदेदो कतिपयविषयार्थीशतमेत्य मत्ता

न त्वामञ्चन्ति मूपाः समयविषमतां किं ब्रवीम्यद्रिकन्ये ॥ ३ ॥

नत्वा पृच्छामि किञ्चिद्भगवति भवतीं वाच्यमेतत्कुतश्चि-

त्पुण्यात्पट्टामिपेकव्यतिकरसमयप्राप्तिमात्रेण राजान् ।-

सौजन्यं क प्रयायात्क मतिरुत्तरमेत्क ब्रजेत्साधुवादः

सौलभ्यं कापसर्पेत्क पुनरपसरेदातुरेष्वाद्रिभावः ॥ ४ ॥

मूजाने जय जीव कोऽत्र पुरतः शब्दायते वार्यता-

मायुष्मन्नहमेव कोऽसि कथय त्वं वा त्वदीयाश्रितः ।

आस्तां तद्भवदीयनाम किमहं डित्यम्रया वा तदि-

त्यम्यम्रानपि खेदयन्ति गिरिजे मूपा भवद्वञ्चितान् ॥ ५ ॥

आयाहि प्रात्रेहि ह्यलमनत्रसरो याहि मे देहि सद्यः

स्वर्णान्येतत्सिधेहि प्रतिमुत्रमयत्रा ब्रूहि नो चेदपेहि ।

इत्येवं द्रष्टुकामा नरपतिहृतकानेत्तदासन्नमृत्यै-

रायास्वन्ते नितान्तं जननि तत्र पदद्रोहिणो देहमात्रः ॥ ६ ॥

द्यः शर्वेयां समग्याविषटनसमये हे बुधा युष्मदर्थं

राज्ञेऽवोचाम किञ्चिद्रहसि स च तदा प्रीतचेता इवान् ।

इत्थं वागीशसार्थानयि जननि भवद्वञ्चितान्वञ्चयन्तो

मन्दाः कुर्वन्ति केचित्शितृपतिनगरीमार्गसाधेयबन्धम् ॥ ७ ॥

- ० आकर्ण्यास्माकमभ्यागमनमवनिभृद्वित्रिकक्ष्यान्तराणि
 १५ प्रोलङ्घ्याभ्येत्य नीत्वा बहुमतिमतनोदर्धपीठीजुषां नः ।
 इत्थं मिथ्यावचोभिः पटव इव जना वञ्चयन्ति प्रपञ्चं
 केचिज्जानन्ति नैते भवदुपजनितानम्बिके विप्रलम्भान् ॥ ८ ॥
- अथ प्रातः सभायामखिलनृपतिषु प्रेक्षमाणेषु पीठा-
 दुत्थायासत्कराग्रादवनिभृदुपदामग्रहीत्पाणिनेति ।
 एतादृक्त्वेन जात्वप्यवनिपतिम[वि]ज्ञातवन्तोऽपि केचि-
 ॥ द्राजामिज्ञा इयाज्ञास्त्वयि सति विमुखेष्वैन्द्रजालं सृजन्ति ॥ ९ ॥
 नीहाराहार्यकन्ये तव पदकमलध्यानमुद्राविधानै-
 रत्यर्थं वर्तयन्ते जनुषि सफलतां केऽपि घन्या धरण्याम् ।
 अद्राक्षीदीपदस्मान्नृपतिरधिगतप्रीतिरघेति सार्धं
 मन्वाना जन्म यान्ति प्रतिमुहुरितरे निर्वृतिं दुर्विवेकाः ॥ १० ॥
 मातर्दैतेयवैरिभ्रमुखसुरवरैः शश्वदध्यासितायां
 भावत्कागारवाह्याङ्गणभुवि वसतिप्रास्त्युपायं विहाय ।
 हा हा मोहाद्यतन्ते जगति तनुभृतो नैकनिष्ठभूतवीटी-
 ॥ जम्बालैर्दूषितायां नरपतिमवनद्वारि कर्तुं विहारम् ॥ ११ ॥
 धिकारः सौविदल्लैश्चिरविततवहिर्वेदिकावासकार्यं
 याच्ञादैन्यानुरोधः करितुरगकुलेष्वाकुला पर्यटाद्या ।
 निर्हेतुर्दण्डपातो मृशसुलभरुषा मेदिनीनायकेने-
 ॥ त्येवंरूपेण मातः परिणमति नृणां स्वत्तदाब्जापराधः ॥ १२ ॥
 स्वत्पादाम्भोजपूजाविरचनविमुखीभावदोषावतीर्ण-
 क्षोणीभृत्सेवनानां पुरुषपरिपदागद्विराजन्यकन्ये ।
 नाहारो नैव निद्रा न सुखरासिकता नार्चना देवतानां
 राजद्वारोपकण्ठेष्वपि सु तत इतः पर्यटाद्यैव वृत्त्यम् ॥ १३ ॥

नैतत्त्वर्गतिसाधनं न च कुलाचारं(रो) न चाज्ञां गुरो-

राज्ञायैर्विहितं च कर्म यदिदं भूपाधमोपासनम् ।

प्राग्जन्मन्यचलात्मजे कृतभवत्पादापराधा वयं

पातं, केवलमात्मनः स्वयमहो कर्तुं प्रवर्तमहे ॥ २० ॥

मूर्धा पर्यटने कृतेऽपि करुणामुद्रा न चेत्तावकी

न प्राप्येत नैरैर्गुवाकफलमप्यन्तर्घुणास्वादितम् ।

जानन्नप्यमुमर्थमर्थपटलीसंपादनाकाङ्क्षया

हा धिक्कष्टमनुद्रवामि धरणीपालाघमानम्बिके ॥ २१ ॥

त्वच्चिन्तां कलयामि चेत्[दधुना] प्रत्यूहजाग्रन्मनः-

क्षोभोत्पादनचञ्चुरौदरशिखिज्वाला समुज्जृम्भते ।

तच्छान्त्यै नृपतीन्मजामि यदि तद्ध्यानास्त्वदीयस्थिति-

नैवोदेति किमाचरामि कथय प्रालेयशैलात्मजे ॥ २२ ॥

प्राचीनक्षेत्रमात्रान्न लगति किल मे स्फारसंसारभारः

कृत्वा भूमर्तृसेवां धरणिरभिनवोपार्जनीया मयेति ।

चिन्तासंदानितान्तःकरणसरणिभिर्घस्मैरस्मदाद्यै-

रन्वारब्धा भवत्यां पुरहरदयिते देवि साक्षादुपेक्षा ॥ २३ ॥

उत्थानं प्रातरूर्वापरिवृढमवनद्वारदेशामिधानं

निध्यानं भूमिबन्धोः पुनरुपगमनं दासशालां प्रतीति ।

एतैर्व्यापारजातैरचलपतिमुते नित्यमावर्त्यमानै-

रद्भिन्नद्वंद्वं भवत्या मुहुरदह वयं घसारा विसारामः ॥ २४ ॥

ग्रामं वा ग्रामटीं वा मितशुवमथवा हाटकं वा पटं वा

यः कोऽप्यस्माकमेतत्किमिह न वितरेदेकिं वा वराटीम् ।

इत्यम्ब स्वय्युपेक्षाविरचनदुरितप्राप्तदारिद्र्यमुद्रा-

कातर्याः पर्येताद्यां नगरमुवि वयं वदधर्माय कुर्मः ॥ २५ ॥

अन्तःशुद्धान्तमास्ते नृपतिरविरतं नैव निध्याति दैवा-
 त्त्रिर्गच्छन्तं कदाचित्तिरयति तरसा खेटकूटैर्मटौघः ।
 वक्ता वा नासदर्थे स्वयमपि गमनं दुष्करं द्वार्यथापि
 त्वद्गोहादद्रिकन्ये वयमवनिपतिं द्रष्टुकामाश्चरामः ॥ २६ ॥
 विधायोष्ठीषु राज्ञो नहि रुचिकणिकाप्यस्त्युदास्ते प्रधानो
 विद्वेष्टि स्वाधिकारक्षतिचक्रितमनाः सोऽप्यमेधाः पुरोषाः ।
 अन्यस्त्वज्ञातविद्वज्जनसरणिरयाप्यम्व ते शम्भरीभिः
 पश्चात्संचोद्यमानाः सुधिय इति वयं राजधान्यां भ्रमामः ॥ २७ ॥
 संनक्षरसौविदाशपवद्वनसमालोकनाय प्रसर्प-
 जूलीषु द्वारवेदीशिखरसरणिषु प्रत्यहाध्यासनाय ।
 याच्यावाणीनिबद्धक्रमरसरतनापारणायापि चाला-
 त्रिष्कारुण्यं सूजनन्यास्रव गिरितनये किं फलं लब्धमार्तात् २८
 कर्णो मध्याक्षदीनः समयमनुसरत्यम्बुदः स्वर्गमात्रे
 सन्तानस्त्यागशाली वयमपि तु मुहुः सर्वतो दानसौण्ड्याः ।
 इत्युर्ध्वालग्नमलपित्तगरत्न्यालज्वालानि पातुं
 कर्णाभ्यां किं नु घृष्टा ययमवनिधराभीष्टकन्ये भरत्या ॥ २९ ॥
 कुम्भीपाकादिजानादिषुनिरययुत्लेश्वातलं संनिमज्जा-
 ध्यापारे नाम्नि भारः सरसिरदमुषो यावदापुर्वगतम् ।
 क्षणालक्षारि किंतु क्षणमपि वसतिः शपयते नैव कर्तुं
 तन्मारन्नादिपशं जननपि न कदाप्यम्व तस्मां निधेहि ॥ ३० ॥
 ज्ञानानां गदनीया नृभिर्नष्टनुतो रत्रनीया मनुष्या
 मूलाः शैवनीयः न च कदुत्पदैरापनीयो मपेति ।

चिन्तां संत्यज्य सोऽहं तवं पदनलिनोपासनामात्रकृत्यः

प्रेङ्खद्भावः कदा वा वद जननफलान्यम्ब संपादयिष्ये ॥ ३१ ॥

यास्यामो राजधानीं कथमपि नृपतेरन्तिकं तत्र षो वा

नेप्यत्यस्नानकस्मात्प्रचुरधनभरैः प्रीणनामन्तरेण ।

दृष्टे वा राशि कृष्टां चिरवसतिमृते नाञ्जसा वाञ्छितासि-

स्तस्मादक्लेशलभ्यां द्रुतफलजननीमद्रिजां न त्यजामः ॥ ३२ ॥

लक्ष्यीकुर्वे किमुर्वासहचरहतकानम्बिके तावकाङ्क्षौ

जाग्रत्यथ्रान्तमन्तःकरणमुवि ममाभीष्टविधाणनाय ।

त्वद्भृत्यद्वाःस्थवीटीचिपिटकपटसंवाहकक्रीतदासी-

दासेयप्रेष्यचेटीसुतजनसदृशाः किं नु ते राजकीटाः ॥ ३३ ॥

कामाक्षि त्वत्कटाक्षव्यतिकरकलिकामोदसाम्राज्यलक्ष्मी-

पर्याप्तत्वान्तवृत्तेर्नहि मम गणनागोचरे ते नरेन्द्राः ।

सेवाहेवाकमाजां तव जननि जगत्यञ्जमूर्वा हरिर्वा

व्यक्षो वा लक्ष्यकोटौ विलसितुमनलं केऽपि मूढा नृकीटाः ३४

त्वद्धानैकावधानप्रणयनमुलभानन्दलीदान्तरात्मा

नाहं भूपानुपासे पुरहरसुतनो संपदे किंपचानान् ।

पुंसां चिन्तालताभिर्हृदि तव चरणोपगतामद्रिकन्ये

नापध्यन्ते कतीमाः कति कति तुरगा गेहवासाङ्गणेषु ॥ ३५ ॥

कुर्वन्तु स्वैरमुर्व्यां कतिचन समयक्षेपणं भूपगेह-

द्वारावस्थानघारापरिचयरचनोदीतरागा वराकाः ।

त्वद्दधानारम्गलब्धोदयनिरतिशयानन्दनिप्यन्दसिन्धो-

रन्तःस्वच्छन्दचारैर्जननि वयममी कालजालं नयामः ॥ ३६ ॥

वारं वारं प्रौढवातानुपङ्गाद्वेगेनायं वेपते वीचिमाली ।
कुम्भीयोनेः कुक्षिवास्तव्यमग्निं ध्यायं ध्यायं त्रासमृच्छन्निवोच्चैः ॥ ४४ ॥

मन्थानशैलगथितोऽपि घटीगवेन

ग्रस्तोऽपि दाशरथिना कृतबन्धनोऽपि ।

उद्दामबाह्वह्रुताशनपीडितोऽपि

गम्भीरतां न हि कदाचिदयं जहाति ॥ ४५ ॥

अथ नीलाद्रिमासाद्य कृती स कृतबन्दनः ।

अस्तौदित्यं जगन्नाथमघनिर्माथकर्मणे ॥ ४६ ॥

चरितं तव प्रथीयः शक्यं मितया न मे गिरा स्तोतुम् ।

नासामग्निर्न भवितुमर्हति मानाधिकं रत्नम् ॥ ४७ ॥

अतिलघुनापि च वचसा मधुमथन तव प्रणौमि महिमानम् ।

तुभ्यं त्रिभुवनवपुषे तुल्यं कथमर्प्यते माल्यम् ॥ ४८ ॥

मम यन्मनुष्यजन्मनि भवत्सपर्यापराङ्मुखीभवनम् ।

स नैवनीतनिर्गमसमये मन्थानगुणमङ्गः ॥ ४९ ॥

अन्यार्थमपि भवन्तं परिचरता प्राप्यते गतिः पुंसा ।

आमोदमेणनाभेराजिघ्रति किं न पणितापि ॥ ५० ॥

भवतः प्रपद्यमानश्चरणौ पदवीं समश्नुते परमाम् ।

को गन्धगजाधिरूढः क्षुद्रं प्रतिपद्यते द्वारम् ॥ ५१ ॥

प्रकृतिजयिनस्त्वदङ्गेः पातकराशिरपि किमु भवेद्विषयम् ।

अस्त्रमरविन्दयोनेश्चटकोपरि किं नु संधेयम् ॥ ५२ ॥

इष्यहमा मनीषिभिरीहितसंपत्सदादविषयैस्ते ।

द्वैयद्गवीनसङ्घं ह्यादधतो न सल्लु पृतचिन्ता ॥ ५३ ॥

विश्वस्मादपि धरणीधरेन्द्रकन्ये

विन्ध्योऽयं निरवधिभागधेयशाली ।

आक्रान्ताखिलमुवनापि यस्य नाम्ना

विख्याता परमसि विन्ध्यवासिनीति ॥ ६३ ॥

देवि त्वत्पदरुचिदर्शितातिरागा तुङ्गेषु द्रुमविटपेषु लम्बमानाः ।

शैलेऽस्मिन्सततमवाद्भ्युखत्वभाजो दृश्यन्ते पृथनियमा इव प्रवालाः ॥ ६४ ॥

कुञ्जत्वं दधदपि कुम्भयोनिभक्त्या विन्ध्याद्रिविंबुधनिवासतोऽपि तुङ्गः ।

संचारं सदयगिरीशपाणिपद्मसृष्टाभ्यामिह वितनोपि यत्पदाभ्याम् ६५

मच्चित्ते.....महिषासुरोचनाङ्गे विन्ध्याद्रेरधिशिखरं च विश्वमातः ।

निःशङ्कं निहितपदाब्जया भवत्या काठिन्यं क्व नु चद काममन्वभावि ६६

वेलायां विपमकृतान्तवाहघण्टासंरावध्वणसमाहितव्यथायाम् ।

मङ्गीरकणितमनोहरं पुरस्तादास्तां नश्वरणसरोजमम्बिकायाः ॥ ६७ ॥

पारीन्द्राः परिभवमापिता निकामं

मध्येन स्मरहरवल्लने भवत्याः ।

तत्तादृक्किमिरतरङ्गितासु मन्ये

वध्नन्ती(गित्)स्यितिमिह.....भ्यतो गुहासु ॥ ६८ ॥

उत्तुङ्गा बलवदुदारकान्तिभाजो वर्तन्तां शतमिह वारणेन्द्रकुम्भाः ।

सोदारस्तव कुचभारवत्किमेते पद्यास्यप्रसमविमर्दसंभ्रमाणाम् ॥ ६९ ॥

शर्वाणि स्तनभरसंपदा परं ते विन्ध्याद्रिविगलिततुङ्गतावलेपः ।

श्रीले(डे) न क्षितिममजद्विजस्तु मेजे प्रख्यातिं शिव शिव भाग्यरीतिरेषा

संत्रातुं जनमिह सर्वहिंसकेभ्यो वात्सल्याद्बहसि वरायुधानि हसैः ।

दन्तैतद्भगवति सादृशं यतोऽमी रज्यन्ते नवसुमनोजिष्टक्षयापि ॥ ७१ ॥

चन्द्रस्ये वदनमिषेण शैलकन्ये विन्ध्याद्रौ वसति विधुंतुदैकमीत्या ।

पर्यन्तम्रमणमिप(पा)चरक्षुवीक्षावित्रासव्यतिकरविद्रवरकुरङ्गः ॥ ७२ ॥
 त्वद्विम्याधरतुलना शिवे तदानीं प्रादुष्यादिह सहकारपल्लवेषु ।
 घात्रा चेन्मकरन्दसारधारानिप्यन्दः कुसुमवदेषु निर्मितः स्यात् ७३
 स्वच्छन्दं विलसतु चन्द्रिकाङ्कुराणामुद्भेदः किमपि सुधारसोद्गमश्च ।
 वक्त्रेन्दौ तव वरवर्णिनि सरारेराश्चर्या न किमिह सूतिरम्बुजानाम् ७४
 अस्याद्रेरनुवनमध्यमम्बुजातैर्वेतण्डव्रजकरदण्डपातभीतैः ।
 सारङ्गैरपि चकितैर्वेनेचरेभ्यः सर्वस्वं निहितमिव स्वकं त्वदक्ष्णोः ७५
 फुल्लासु क्षितिरुहपुष्पमञ्जरीषु भ्राम्यन्ती ततिरिह भाति षट्पदानाम् ।
 पृथ्वीभृत्प्रियतनये विलोकयन्त्याः कान्तारश्रियमिव ते कटाक्षमाला ७६
 पाठीनध्वजपरिपन्धिकायमायाकैलासक्षितिधरकालमेघपङ्के ।
 मातस्ते हतजनिमार्गपर्यटाट्या निष्टसे मयि निपतत्वपाङ्गधारा ॥७७॥
 त्वामत्रच्छविमिह वीक्ष्य नीलकण्ठास्तुप्यन्तः सपदि वितन्वते कलापान् ।
 त्वत्केशशुतिविसरापहारशङ्कां निर्मागुं निपुणमिव प्रदर्शयन्तः ॥ ७८ ॥
 उद्भिन्नसितलवमुल्लसत्कपोलं लोलाक्षिभ्रुवमतिलोमनीयनासम् ।
 विभ्रोष्ठं भृतमणिकुण्डलाभिरामं वक्त्रं ते जननि वयं न विसरामः ७९
 विनिर्गतानविहितपुण्यदुर्लभत्रिमार्गगासलिलविगाहनाय नः ।
 पदे पदे बहलविषत्तिशङ्कया विपीदतः सुखयतु विन्ध्यवासिनी ८०
 अपि च ।
 रक्षति दुर्गा यन्तं विपदः स्वगुणान्कृपामृदुर्गायन्तम् ।
 समद्वत कासरदनुजं तमपि च या मुग्धमन्तिकासरदनुजम् ॥ ८१ ॥
 देवी सा मे दुरितं क्षपयतु कृपया हरिस्तसा मेदुरितम् ।
 शक्तिषु परमा नन्दं जनकं किल या निनाय परमानन्दम् ॥ ८२ ॥
 शुचमिह नोपलभन्ते वपुः सारन्तो बलादर्दनोपलभं ते ।
 सितमनिदानवलक्षे हर्षक्षे चण्डि दनदानवलक्षे ॥ ८३ ॥

अपि च ।

स्कन्धादवपुत्य हरेः सलीलमाक्रम्य पद्म्यामवनीलुलायौ ।

संधित्सया चापगुणैर्निषङ्गादुदचिपं मार्गणमुत्क्षिपन्तीम् ॥ ८४ ॥

। प्रहारकेलिस्पृहया रथाङ्गनेमिमहव्यग्रनिजाग्रहस्ताम् ।

तिर्यङ्मुखीं पाणिघृताञ्चलस्य कम्बोः समुद्रोपणकर्महेतोः ॥ ८५ ॥

उदस्राहस्तोपहितत्रिशूलनिभिद्यमानं निजपश्चिमाङ्गात् ।

। निर्गच्छतो निर्जरशात्रवस्य चर्मासिपाणेः शिरसश्छिदायै ॥ ८६ ॥

। आलम्ब्य केशानवधूय खेटं पाणावधिक्षिप्तकृपाणवल्लीम् ।

दरोच्छ्वसन्मध्यमदृष्टिरिङ्गदभिस्कुलिङ्गावलिभीषणास्याम् ॥ ८७ ॥

विश्वत्रयापद्विनिवारणाय संनाहमेवं समरे दधानाम् ।

। किरीटचन्द्रांशुकृताभिषेकामश्यामहं भ्रूयन्यावल्म्बे ॥ ८८ ॥

तमसामार्दिनि विघृतमसाधिपं तमसा जाह्ववीपूरं तमसा विगाहते ।

। निजैतुं दुरितावलीं सति कलौ निःसीमवीर्योदयां

देवो मेलयति स यत्र सुदृढं तिस्रो महाबाहिनीः ।

। श्रेयानेष निरीक्ष्यते स शिविरामोगः प्रयागाभिधो

। धीराः स्वैरमिह प्रयान्ति पदवीं देहत्याजं शाश्वतीम् ॥ ८९ ॥

। देहिनामिह तटस्वितिस्पृशां पुष्यमात्मजमिमाः पुनः पुनः ।

स्फारविलयकृते परस्परं संगताः मनुवते सरिद्धराः ॥ ९० ॥

अन्योन्यमायामिभिरुर्मिहसौरास्कन्दकर्मप्यनयोः सपश्योः ।

। साक्ष्यं न साधीय इतीह सा किं सरस्वती संवृतमूर्तिरास्ते ॥ ९१ ॥

जाह्ववीरविमुतारजतायःशृङ्गलायुगलसंदतमेनम् ।

। श्रीङ्गितुं स हि विमुक्तिसुवत्या केलिमद्यमयमद्यति लोकः ॥ ९२ ॥

यियासतामत्र निमज्ज्य नाकं हित्वा तनुं मुक्तिमभीप्सतां च ।

धैर्यततीविष्णुपत्नीनिषेण वेदोपदिष्टाध्वयुगं चक्रास्ति ॥ ९३ ॥

निर्वापितानामिह विष्णुपद्यां नृवर्गकान्तारभवानलानाम् ।
 विसृत्वरी धूमपरम्परेव विराजते चण्डमरीचिकन्या ॥ ९४ ॥
 सहजमलिनं विद्यावर्त्म स्वमावेमलीमसा

विधिपदविका चित्रः पन्था विमिश्रितयोस्तयोः ।

इति पृथगवस्थित्या संमेलनेन च देहिना-

मिह विवृणुतो नानामार्गान्द्युसिन्धुकलिन्दजे ॥ ९५ ॥

निर्माति घर्मांशुसुतामुजङ्गया निर्मोक्शङ्कामिह गाङ्गमम्मः ।
 यां वीक्ष्य लोकाः समवर्तिलोकयात्राकथामप्यवधीरयन्ति ॥ ९६ ॥

अनेकदेशोन्मिपदअसिन्धुप्रवाहखण्डामिवं भानुकन्याम् ।
 पश्याम्यविद्यामिव तत्र तत्र प्रभिद्यमानां विषयप्रकाशैः ॥ ९७ ॥

उन्नेतुमुद्वेलभवाब्धिमञ्जानकृतोद्यमाभ्यां कृपया शिवाभ्याम् ।
 प्रसार्यमाणाविव बाहुकाण्डौ पश्यामि नद्योरनयोः प्रवाहौ ॥ ९८ ॥
 वेगाविद्धसरोजकुङ्कुलकुचं विक्षिप्तवीचीमुजं

फुल्लेन्दीवरदृष्टि बुद्बुदनिमाविर्भूतरोमोद्गमम् ।

सुख्यत्फेनविपाण्डुकशुकमुभे दूरात्समभ्यागते
 गाढालिङ्गनमत्र हन्त तनुतो गङ्गाकलिन्दात्मजे ॥ ९९ ॥

क्वापि प्रस्तुतदोमुंघे इव मियो वीचीमरैराहतै-

रैतराचजयश्रियाविव कुतोऽप्यन्योन्यकृत्साक्रमैः ।

विद्राणे इव साध्वसेन कुहचिद्व्यक्तापसारत्वैरे-
 सन्वाते सरितौ विडम्बनमुभे तच्छादशानां नृणाम् ॥ १०० ॥

कालिन्दीसुरनिगमे विलसतः कालावदाते ययो-

रंशूनामिव संतती तनुमृतामन्तस्त्रमिसापदे ।

पुण्यैरघ पुराकृतैर्वयममी तच्छादशौ वायुमी

येष्णीमाधवशूलटङ्गगिरिगौ वीशामहे चक्षुषा ॥ १०१ ॥

वामे भागे वरतनुमयं शूलटङ्केशमीडे

संध्यानृत्तप्रमणरचनासङ्गिनो यस्य कण्ठात् ।

सस्तां मुक्तास्रजमिव महाकृष्णसर्पाञ्चितार्धा-

मत्रे पश्याम्यमरतटिनीमर्ककन्योपगूढाम् ॥ १०२ ॥

भुवनत्रयपारवर्तिं पुंसामधिगन्तुं पदमाहितसृष्टहाणाम् ।

अनुभूतचरादिविप्रयागादयनं नेह परं भुवि प्रयागात् ॥ १०३ ॥

इत्यालपन्नयमुत्तीर्य सुरधुनीमनीदृशसंपत्तिपेशलान्कोसलानवलोक्य-
न्ननवगुणपरिभूतधनदपुरुहूतपुरमजिहीत साकेतम् ।

विमलां प्रकृतिं विवृण्वती सततं भावितसर्वमद्गला ।

यदलंकरणाय कल्पते हिमवन्मानससंभवा नदी ॥ १०४ ॥

परिसरयूपकण्ठमलघूत्तरवेदितटी

परिसरयूपकण्ठपरिबद्धचपालशता ।

प्रदिशति यत्र कौतुकमशीतकराभिजन-

प्रभवजनाधिनाथहयमेघवितानमही ॥ १०५ ॥

तत्र स रामभद्रं प्रणिपत्य नुतिमित्यतानीत् ।

कल्पयत्यवनिकर्णजन्मनो वद्महि श्रवणहर्षवैभवम् ।

संभवे जनकमोदसंपदामात्मजोक्तिरयते निदानताम् ॥ १०६ ॥

सूनुनैव सुवचं प्रचेतसो वस्तु वर्णयितुमाद्रियामहे ।

राघवैकमुगमे रणाङ्गणे व्यापृतं किल वलीमुखैरपि ॥ १०७ ॥

हन्त सत्यपि रघूद्वहे गिरा प्रस्तुवन्ति कवयः परानपि ।

यस्य वक्तमपदानमेव या प्रादुरास भुवि पद्यरूपिणी ॥ १०८ ॥

तद्विना दशरथावनीसुहृन्मानिनीजठरशुक्तिमौक्तिकम् ।

चावदूकजनवाद्युसस्य किं विद्यते भुवि विमूषणान्तरम् ॥ १०९ ॥

संयमिपवरसाधितस्य किं पायसस्य परिपाकचैमवात् ।
 माधुरीमधिगतो महीयसीं राघवो रमयते ममाशयम् ॥ ११० ॥
 दत्तया दिविकृतत्रिशङ्कुना निर्ममो निखिलशस्त्रविद्यया ।
 आधिशङ्कुभरमापयन्दिश्यामाशयेषु रघुनायकोऽवतात् ॥ १११ ॥
 पादरेणुपरमाणुयोगतः सिद्धयता युवतिसृष्टिकर्मणा ।
 साययन्नपि मतं मुनेः कथं जानकीपतिरत्कर्मार्गगः ॥ ११२ ॥
 कुर्वतो दृढगुणप्रकृष्टतामात्मनो दशरथाङ्गजन्मनः ।
 गौरवं न सहते स कार्मुकं कामशासनकरोपलालितम् ॥ ११३ ॥
 घर्मनिर्मयनकर्मठं हठात्करूपयन्नपि करातिपीडनम् ।
 मेदिनीहृदयहारिभिर्गुणैर्मेदुरो जयति मैथिलीपतिः ॥ ११४ ॥
 प्रकमं रचयतः प्रनर्तितुं विक्रमस्य किल विभ्रशान्तये ।
 पेशचापतृणमङ्गमाचरन्नेष दाशरथिरेव सेव्यताम् ॥ ११५ ॥
 दोःमतापशिखिनः समिन्धने दोहलीव निजबाहुलीलया ।
 काकपक्षधर एव कार्मुकं पाटयन्मशुपतेः स वर्ण्यताम् ॥ ११६ ॥
 आप भङ्गमवनीसुताश्रुवः पूर्वमेव पुरवैरिकार्मुकम् ।
 अर्कवंशमुकृतैरयं पुनः कीर्तिमानवतु केलिमानुपः ॥ ११७ ॥
 हन्तुमुद्यमवतो निशाचरानदृहास इव रामतेजसः ।
 पूरयन्दश दिशः पुनातु वो भैरवः शिवधनुर्मिदारवः ॥ ११८ ॥
 मैथिलीहृदयगञ्जशायिनः सौखशायनिकशेखरः प्रभोः ।
 पातु वो रघुवर्तंसदोर्लतामज्यमानमवचापनिखनः ॥ ११९ ॥
 आत्मवैरिघनुरार्तिनानटद्वीरचोदितविदेहजार्पिताम् ।
 दृक्करद्भवरणोत्पलस्रजं धारयन्नवतु वो रघूद्वहः ॥ १२० ॥
 जातरूपफलके शनैः शनैरद्भसंगतिभियापसृत्वरीम् ।
 मन्दमन्दमपदेशपूर्वकं मैथिलीमनुसरन्स पातु वः ॥ १२१ ॥

वार्धिनेमिजनुषो वधूमणोराशये शयकुशेशयेऽपि च ।
 कौतुकस्य फलयन्निबन्धनं नन्दनो दशरथस्य पातु नः ॥ १२२ ॥
 मैथिलीपरिणयोत्सवे मुखं मन्दहासमधुरापरं विभोः ।
 धर्मवारिकणहृद्यमस्तु मे [मङ्गलाय] शुभिकाविभूषितम् ॥ १२३ ॥
 आश्रमप्रसूमरे शनैर्जवादाहितापसरणे कथंचन ।
 संगते सदसि मङ्गलाय मे जानकीरघुवतंसयोर्भुवौ ॥ १२४ ॥
 मैथिलीमनुकुलावतंसयोः पुष्पती पुलकजालमङ्गके ।
 शोभनस्तुतिमया शुभाय मे करुपतां सुदृगदल्लकाकपि (!) ॥ १२५ ॥
 भाविनि त्रिदशवैरिभञ्जने साध्वि मे कुरु सहायतामिति ।
 याचमान इष जानकीकरं पाणिना परिमृशन्मुदेऽस्तु सः ॥ १२६ ॥
 चम्पवद्विकरपीडने रूपः शान्तये किमुपलाधिरोहणे (!) ।
 जानकीपदसरोजमामृशन्पाणिना रघुपतिः प्रसीदतात् ॥ १२७ ॥
 हन्तं दृश्यमपरं मदागमः शंसति ध्रुवमितीर्थ्ययेव सः ।
 तत्प्रदर्शनविधौ धरामुवि मन्दवर्षवचनो धिनोतु माम् ॥ १२८ ॥
 मैथिलेन्द्रमंहिलामिरेकतः स्नापितौ सहशतादिदृक्षया ।
गाहितस्वितौ चिन्तयामि जगदादिद्रम्पती ॥ १२९ ॥
 मैथिलीसहचरं मनः सखे सर्वदैव तददेहि देवतम् ।
 घोरजन्मकुहनापयोनिघेष्ठारकं तव तनुप्रतारकम् ॥ १३० ॥
 सन्तनामहं वीशसम्मतपरं (!) देवता विगणयामि भैव ताः ।
 राममेकमभिरामवैगवाराममाशरचिरामनाधये ॥ १३१ ॥

तमालच्छायालः सततमनुकूलमनुभृतां

वचः फेल्दीशे --- (!) विशगडमभूलीमपुरिमा ।

जगन्नेता सीतापतिरहितजेता गुणगणैः

स नाथो हस्ताधो जनुपि रघुनाथो विजयताम् ॥ १३२ ॥

मणिगणपरिणद्धे मण्डले पुष्पकान्तः-

सुरतरुतलमञ्जि स्वर्णपीठे निषण्णौ ।

विसरमुपहसन्तौ विद्युदम्बोदभासां

मनसि मम रमेतां मैथिलीरामचन्द्रौ ॥ १३३ ॥

सकृदेव शरीरिणः प्रपन्नान्मवदीयाः स्म इति मजल्पतोऽपि ।

परिपातुमभीतिलम्बनेन प्रतिपन्नव्रतमस्ति दैवतं नः ॥ १३४ ॥

अपि च ।

तमुपासहे तपोधनमहिमार्जितपायसार्थपरिपाकम् ।

पङ्क्तिरथपार्थिवेन्दोरन्तिमऋणभागमोचनं द्रविणम् ॥ १३५ ॥

भक्तिपरितोषिताशयकं कालिके कलितोपदेशविभवेन (?) ।

त्रिजगदरिष्टविदारणदीक्षादृढबद्धर(ल)क्ष्यतां यातम् ॥ १३६ ॥

सुस्तं तस्य सुफेतं प्रभदनतनुमेदिनीप्रतप्तस्य (?) ।

आशरकुलाशनोद्यमभाजः(जं) प्रा(या)णाहुतीकृतसुबाहुम् ॥ १३७ ॥

अपि मै[ग]वदङ्घ्रिजसा संहितचिरलुप्तनिर्यमिसंसारम् ।

परिणीतधरणितनयं यशुपतिचापाधिरोपणपणेन ॥ १३८ ॥

(?) दैत्यमिदो घनुषा सममाचमृगुप्रवरशक्तिसर्वस्वम् ।

श्रातारं वसुधाया अन्ते सह सीतयाऽनुभूतसुखम् ॥ १३९ ॥

जगति परिग्रहयोम्या न खलु श्वशुरिति प्रतीत्येव ।

घरणिमनपेक्ष्य साकं तत्सुतयाऽप्युपितचित्रकूटतटम् ॥ १४० ॥

१. भगवतः स्वस्येति व्याख्येयम्. २. नियमोऽस्यास्तीति नियमी मुनिः. अत्र गीतमहास्य संसारोऽहस्येति बोध्यम्. ३. श्वश्रुः पृथिवी.

स्ववशमुपेयुपि विभवे विमुखस्य आतुरार्पितेन करे ।

चरणत्राणेन चिरं कारितवन्तं क्षमापरित्राणम् ॥ १४१ ॥

आत्मीयादपि चात्मादतिरमसमृतो जवातिरेकेण ।

विस्मैरितामिदैत्य(?)व्यञ्जितकरुणं कृतागसि खगेऽपि ॥ १४२ ॥

ना(सा)कमवगाहमानं जनकापत्येन दण्डकारण्यम् ।

चेतस्तपोधनानां शीतलमम्बश्च.....दायाः (?) ॥ १४३ ॥

सेतुमिवारिमिवाब्धे(?)श्छेदितवन्तं निशाचरीनासाम् ।

प्राग्(ह)तविराघपदविं चारितरक्षश्चतुर्दशसहस्रम् ॥ १४४ ॥

उन्मीलितस्वरदूषणमुर्व्यां रिपुयशस्तिरोधानाय ।

चिरकालविरहसीदन्मातृसदेशोपनीतमारीचम् ॥ १४५ ॥

सदयोदयं सपक्षे पत्रिणि दशकण्ठयानपक्षेऽपि ।

हनुमन्मुखेन संहितसुग्रीवं स्वप.....भाजकवन्दे (?) ॥ १४६ ॥

सालन्सप्तमहीद्रा(ध्रा)न्फणिपतिभवने च पत्रिणैकेन ।

दारितवन्तं तरसा सव्यंरविस्त्रग्भसम्पदं साकम् ॥ १४७ ॥

विमतश्चापदमृगयाविधिशीलतया विधाय निजमूर्तिम् ।

दक्षहतिमर्मनन्दनदीपकमृगवञ्चितात्मने हरये(?) ॥ १४८ ॥

हरिणपदाना हरिणप्रतिघादिव दूरतः प्रयातायै ।

मणिमणि(गण)मुद्रां प्रेषितवन्तं प्रेयसीमिव वयस्माग् ॥ १४९ ॥ (?)

प्रस्प(स्त्र)भरमहः पुरेहे(?)सुदृशश्चूडामणौ समीरमुवा ।

संप्रापितेऽपि संनिधिमाचितमोहान्धकारसंदोहम् ॥ १५० ॥

मुज(भव)जलधिकर्णधारं भजतादे(मे)नं कियान्भवाग्घिरिति ।

सरुया विभीषणेन प्रतिपत्तिकृताद्विपाथोधिम् ॥ १५१ ॥

दयया हृदयमरातेरनुजं राज्याभिषेकसलिलेन ।

प्लावितवन्तम(न्तं ह्य)धिकं पुवगमटानां च हर्षचाप्येण ॥ १५२ ॥

सेतुपथेन जितवति सुग्रीवमटे तटं सुवेलस्य ।

अवधि जगति वृन्दं तान् प्रापितवन्तं प्रतापयशसी स्वे(?) ॥ १५३ ॥

अखिलजगदन्तरङ्ग..... ।

आत्मन इवाश्रमस्थितमहिरवन्तं घनुर्गुणस्यापि ॥ १५४ ॥ (?)

छादितसकलदिगन्तैः कविभिः पुर एव कलितरोद(घ)स्य ।

निजतेजस इव तापान्निर्याताय द्विपे प्रपदिष्टवधम् ॥ १५५ ॥ (?)

हुतवहक(के)(नि)प(प्प)तितां

स्वकीयचारित्रशुद्धि(द्ध)विस्तता(ग्मा)म् ।

अधिरोप्य पुष्पकं पुनरायान्तं स न (सहैव) साकेतम् ॥ १५६ ॥

प्रकृतिविरचिताभिषेकपाथः प्रसुदित..... ।

सकलमुवनमाद्य(?) शासनाङ्गामधिगतमस्रण्डितां समृद्धिम् ॥ १५७ ॥

इति श्रीबाधूलकुलतिलकस्यातिरात्रयाजिनः समरपुङ्गव-
दीक्षितस्य कृतौ यात्राप्रबन्धेऽष्टमाध्यासः ।

अथ नवमाध्यासः ॥

.....निजभाववचः क्रियाभिः ।

संभिद्य यत्र सुमनः सरिता रमन्ते

सागे(के) [तके] च (?) सरयूरपि गोमती च ॥ १ ॥

नेदीयसीमतिचिराय निजैस्तपोभि-

र्षाराणसीं प्रति ततो बल..... ।

क्षेत्सान्तराज्यततिरेकमिव सह(?)

स्वेन व्यदायि जगतीतलपर्यवाट्याः(?) ॥ २ ॥

प्रदक्षिणप्रक्रमजन्मनोर्व्याः क्लेशेन काशीमुपतिष्ठतीति ।

१॥ कृपावती प्रकृममस्य गङ्गा वातेन वीचीजनुपा व्यनैपीत् ॥ ३ ॥

अनन्तरमवनीसुरधुरंधरेण गच्छता पथि स्वच्छन्दमानन्दनिजमरेण
(?).....भ्यघायि । आः कथमग्रत एव हयखुरक्षुण्णमेदिनी-

क्षोदभेदस्त्रिभायमासेदुपि समुदये दिशामनुकूलपवन्दोल्यायिताञ्चलैः.....
.....शतशः शताङ्गपीता.....

.....कावेरीव समावेद्यमानसरणिः परिपदियमालक्ष्यते ।

अथ सल्ल माधचतुर्दशीवासरे वाराणसीनगरवास्तव्यस्य शर्वरीस्मरणचूडा-
मणेः समाराधनाय भक्तिपरवतीयं प्रस्थितवती । अहो पुनरमुष्य वास-
रविशेषस्य वैभवातिशयः ।

॥ जनयति शिवरात्रिन्वतसंकल्पो विश्वसृष्टिसंकल्पम् ।

जागरणं चार्याणां सकलजगद्भारभरणजागरणम् ॥ ४ ॥

आश्रितगिरिशपार्श्वैरपनीतनिमेषवर्तनायातैः ।

पदरि(!)समाक्रमचकितैश्चतुरैरतिबाह्वते शिवरात्रिः ॥ ५ ॥

अवाप्नुमिच्छा यदि वामहर्निशं प्रजाग्रतोः पङ्कजयोः सगन्धताम् ।

विधीयतामस्तनिमेषमुद्गणं दृशौ युवाभ्यां शिवरात्रिजागरः(रे) ॥ ६ ॥

अनिमेषता जनानामनिमेषत्वाय भवतु शिवरात्री ।

इह पुनरभक्तभावो हेतुः कथमीश भक्तभावस्य ॥ ७ ॥

शिवरात्र्युपविधेः शीलं यामि.....यत्कृतीनाम् ।

। शिवज्ञगत्कदम्बककरोपि वृत्तये.....नालम् ॥ ८ ॥ (!)

.....औषवस्त्यमविशातरात्रिः.....हसा हसन् जनः ।

अत्र सिद्ध्यति यतोतिरामणौ फालकूटगरलेन हारिणा ॥ ९ ॥ (!)

ये स्थाणुतां गिरिशयोग्यदला(लो)पहारै-

र्विच्वहुमस्तु शिवरात्रिदिने दिशन्ति ।

संसारिणामुदयते [भविकं हि] तेषा-

मात्मीयकर्मफलमत्र न को नु मुक्ते ॥ १० ॥

अहो मम पचेलिमानां प्राचीनतपसामनुभावो यदस्मिन्नहनि विस-
यातिरेकमुपहरिष्यति मदीयं चक्षुषोरसदृशप्रभावसाधीयसी वाराणसी ।

जन्म्यर्थ्यं जम्भरिपुणापि वितीर्यमाणं

सर्गानिकाममपि गणाय मत्पतीक्षणान् ।

अस्मत्पितृन्नियतमद्य निजाग्रहस्तं

न्यस्तार्प्यपात्रमुपयास्यति नाभिजन्मा ॥ ११ ॥ (?)

कथमिवैतस्य कथयामि महिमानमानन्दकाननस्य ।

कैलासशैलादपिकामशत्रोश्चेतोविनोदोपचयप्रदात्री ।

काशी भवाशीविषवैनतेय(सत्) पाटिका पाटयते तमांसि ॥ १२ ॥ (?)

विभर्ति चन्द्रः शशमित्यकीर्तिं कुले निरूढामपनेतुकामः ।

वाराणसीजाह्नलवर्त्मचारी प्रायेण चन्द्रं विभृते शशोऽपि ॥ १३ ॥

अधिकाश्चि तरक्षुरामिपस्पृहया संहरति वलिमृगम् ।

अजिनग्रहणाय राहोर्हरिणश्चायममुं मृगादनम् (!) ।

काश्यामुमाकासुकराजधान्यामैश्वर्यलोभेन कृतासिकानाम् ।

कैश्चिद्दिनैरेव वयस्यकोटौ संरुयेयतामेति घनं शिवोऽपि ॥ १४ ॥

अखण्डमैश्वर्यमपेक्षमाणाः कथं नु काशीं पुरुषा भजन्ति

भवन्ति यस्यां बहुसंपदोऽपि मिक्षाकमध्ये प्रथमं गणेश्याः ॥ १५ ॥

यातुं कुत्र सखे व्यवस्यसि(ति) महाम्या(भवाना)नन्दबन्धन्तरे

मा गाः केन सतो गतस्य न मया दृष्टं परावर्तनम् ।

कस्मात्तत्र समेयुषां वसुभृतां वण्यादिपूर्वस्विति

कोऽप्युत्सार्थं बलात्पयच्छति निजं रूपं किराताग्रणीः ॥ १६ ॥

अविद्यायां द्वेषं चिरपरिचितायां घटयते ।

निरुन्धे तत्सुनोरपि च मनसो लालनविधिम् ।

न कामक्रोधादीनपि तु सहते तस्य तनया-

नहो पुंसः काश्यामभिनवजनिः प्रेमगरिमा ॥ १७ ॥

अहो भाग्यं काशीवसतिरसिकानां तनुभृतां

यतो भोगानेते चिरमिहं समास्वाद्य विविधान् ।

अलभ्यां ब्रह्मादेरपि समधिकानन्दभरितां

भजन्ते देहान्ते परमशिवसायुज्यपदवीम् ॥ १८ ॥

पुरा भोगत्यागः श्रवणमथ वेदान्तवचसा-

मथोद्धोघः पश्चादसृतमिति शैलीसुलभता ।

अद्वैतमाहात्म्यात्सकृदुत्पत्ता निग्रहवता-

(३) मलं भुवत्यै काशीपुरमुवि निवासः क्षणमपि ॥ १९ ॥

आहितनरकावज्ञान् विमुक्तरमाविलासपरितुष्टीन् ।

उच्चैः स्थापितंगोत्रानुपास्यते(सहे) चेतसा महापुरुषाभू ॥ २० ॥

वरणो(णो)ज्ज्वलन(म)सिद्धां करिमुखजलपाति(लि)तां पुरीं पुरुषाः ।

भैरवदुर्गाधिष्ठितमध्यामध्यासते स्वरक्षायै ॥ २१ ॥

वसतिरविहता परस्य पुंसो भवति तपोभरवैभवेन काश्याम्

जगदवनपरायणस्य शंभोः स्फुरति कृपालहरीव यत्र गङ्गा ॥ २२ ॥

[वाराणसी] वासविदामविभां दिशन्तु देवा गम भैरवाद्याः ।

दिने दिने सादरमानतीनां शतं शतं प्रामृतयानि तेषाम् ॥ २३ ॥

निरुपष्टवनिर्मलस्वभावं परमानन्दघनं प्रबोधसान्द्रम् ।

गिरिजागिरिजापयोः स्वरूपं परिपश्यन्त्यधिकाशि भाग्यभाजः ॥ २४ ॥

आरूढशार्करमपावन्नहनि(!)भास्त्रिष्टपार्धमुमया हरिणाङ्गचूडम् ।

भमार्धमूर्तिरुदके मणिकर्णिकायाः पुण्यैः कंदा पुरत एव विलोकयिष्ये २५

अस्तीति निर्धार्यमकृत्रिमोक्त्या निरञ्जनैरेव निरीक्षणीयम् ।
 अंश्चर्यमानन्दनिधिं कदा वा द्रक्ष्यामि तीरे मणिकर्णिकायाः ॥ २६ ॥

मो मो मन्मथलोभमत्सरमदव्यामोहरोषाः सुखं
 युष्माभिः क्षपितानि मूरिदिवसान्यस्मात्तु क्लृप्तासिकैः ।

देशानद्य यथामनीषितमितो याता न जानीमहे

यास्यामो भवतामगम्यविषयामेतर्हि वाराणसीम् ॥ २७ ॥

तदनु घरित्रीमुघाशनपवित्रीक्रियमाणसमाश्रितंजीववर्गमपवर्गफलप्र-
 दानकरूपलतोद्यानमविमुक्तमवलोकयन्नतिनाकमुखभरतरङ्गितो गिरं
 कृतनवीनमाध्वीकदूषणां साध्वीमिमामभापत ।

वाराणसि त्रिपुरवैरिकरारविन्दा-

देकं त्वया विधिशिरो हृतमामनन्ति ।

आसेदुपे सविषमङ्गमृते कदा वा

वेधःकरोदिविततां प्रवदानि मालाम् ॥ २८ ॥ (?)

इदं खलु त्रैलोक्यमहनीयमभ्यर्णवितृष्णा(?)मधिकर्णपुटं वर्णयतः
 प्रणवमपर्णासहायस्य वक्त्रेन्दुविगलितैर्विधासुधार.....विष विहि-
 तपरिपूरणं निर्वेलं भवतापनिर्वापणक्षममालक्ष्यते परमपावनतीर्थसमुद-
 याप्रेसरं च कृतं सरः..... ।

अतिकलिलनायिन्यामा नाकमा च रसातल-

दिह भरपरीवाहैर्देवादियं पुरतो मया ।

चरुविमलताहेतुः पाथः प्रसन्नमुपेयुपी

। निखिलजगतीमान्या संवर्ष्यते मणिकर्णिका ॥ २९ ॥ (?)

स्वयमासु सुदर्शनं खनित्रं खननेऽस्यामुरशाःखिलैव कर्ता(?) ।

अभिपूर्तिविधायितभ्रयांमस्त्रिदयं (?) तावदगोचरे नुतीनाम् ॥ ३० ॥

परस्य पुंसः प्रसृताधिराजादारान्मदीयं मुहुरापतन्ति ।
 आश्लिष्यती भामवमूर्मिहस्तैः सर्वस्य रम्यः सहजः स योगः ॥ ३१ ॥
 कैवल्यमानक्षमतैकराज्यवैराज्यमूलानवधार्य दोषान् ।
 गङ्गानया क्लृप्तविभेदलेशं मेघावती हेलनमादधाति ॥ ३२ ॥

नियतं विभर्ति निटिलेक्षणायितां-

मपसार्य मूर्तिमगजेव जाह्ववी ।

अत एव भागमदसीयमेककं

मणिकर्णिका किमपि मण्डयत्यसौ ॥ ३३ ॥

कल्लोलमन्दपवनैर्गगनोपगीय-

मासेवते जनमिमां(वा)ति(न्ति)मयाव(न)काले ।

भूरिश्रवापनयपूर्यममुष्य मूर्ध्नि

निक्षिप्यमुद्यमवतीव निजाम्बुभारम् ॥ ३४ ॥ (६)

उदयिता(६) किलेन्द्रियोपघाते विपमे जीवितविप्रयोगकाले ।

इह देवतमेकराविरास्ते जलदश्यामलकंधरं(रो)जनानाम् ॥ ३५ ॥

अत्रासून्विजहाति सः शिव शिवेत्याकर्ण्य कण्ठध्वनौ ।

देवीं भूपयितुं गृहीतमनघं घृत्वैव सारं करे ।

आदावप्यतिसंभ्रमेण भगवानर्धेन्दुचूडामणिः

सर्पादेय(व)विमुक्तिवामदृगलंकारं विधास्यन्निव ॥ ३६ ॥

ओंकारमध्र(त्र)विपरीतमुपैतु पाणि-

मालम्ब्य शैलजनुयो मुहुरद्रिधन्वा ।

पाशावमोचनफरी परमोत्त(क्त)विद्या

सैपी(पे)ति किं प्रकटनाय शरीरभाजाम् ॥ ३७ ॥ (६)

तीरेऽस्याः स्थिरशयनसृष्ट्यां जनानां

तत्ताह्यु विपमजने ततो द्रुमाणाम् ।

आनन्दद्रविणभरापणो विवद्वः --

पार्वत्याः पतिरघमर्णलोकशैलीम् ॥ ३८ ॥ (?)

श्रमातुराणां चिरकालबन्धादत्रामृतास्वादकृते पशूनाम् ।

तेषामधीशो दयमानचेताः पाशापनीतं(तिं) प्रसमं विधत्ते ॥ ३९ ॥

प्रेङ्खद्रथामीशुभरापदेशादत्रोपदेशावसरे महेशः ।

कुतर्कघोषाविलमङ्गभाजां कर्णान्तरं लक्षयतीव तोयैः ॥ ४० ॥

त्रयीरहस्यं विचितं तपोधनैरनेकवर्णास्पदमेकमक्षरम् ।

शरीरिणामत्र शशाङ्कशेखरो व्यनक्त(क्ति)प(पु)र्यामपि वेद्यमप्युमे(?)४१

अस्यं कलानामिह षोडशानामादाय दोषाकरमण्डलस्य ।

सतारकस्फूर्तिरहो समग्रमस्यामृतं पुष्यति कालकालः ॥ ४२ ॥

जन्तुः शृणोतीह वृषाङ्कवक्रादौकारमुत्तन्वितपश्चिमाम्भः ।

वामाकृते राशिवधूमवन्त्याः प्रकाशनेमि हृदि वाति लज्जाम् (?) ॥ ४३ ॥

भगवदरञ्जतोरन्तः अन्तः प्रणवाम्यतं (?)

स्वमुखशशिनः सारं शूली विसारयतीह सः ।

.....

.....लिङ्गमानमिव स्थितम् ॥ ४४ ॥

विद्याविक्षतिसंभ्रमेण मुकुटाद्विश्वेश्वरोऽपि स्थिता-

मादत्ते मुहुरैन्दवीमिह कलामाधातुकामः पथि ।

कांचिन्मौक्तिककुञ्चिकामिव नवां सद्यः प्रसन्नेप्सित-

स्फीतामोदनिदानकोशभवन[द्वा]रार्गलोद्घाटिकाम् ॥ ४५ ॥

चूडाशशिक्षुतविपक्तसुधैकलेश-

व्याजादिह प्रण[य]ज्ञानविधौ पिनाकी ।

मध्येरुलाटफलकं मनुजस्य दृष्टिं

कर्तुं पुरा किमपि कल्पयतीव चिद्वम् ॥ ४६ ॥

इह पतिरखिलानामेकहस्तेऽवरुन्धन्

संमयसुरभिपाय(!)शङ्कया ब्रह्मरन्ध्रम् ।

परिकलयतु मत्तः पाणिनात्येन जन्तोः

श्रवणमपि च गृह्णन्त्यन्दयत्युक्तिसारम् ॥ ४७ ॥

तारकार्धविघृतं तनुभाजां कुर्वतः कुमुदिनीविटमौलेः ।

श्लाघते चतुरतामिव चञ्चन् दक्षिणेतरवपुःस्तनकुम्भः ॥ ४८ ॥

वपुरर्पयतीव विश्वभर्त्रे जनता जीवितमोचनच्छलेन ।

प्रणवाक्षर(वर्णना)पदेशादुररीकारमिवातनोति सोऽपि ॥ ४९ ॥

प्रणवमयमेष तिलकं प्रियामुखे लिखति चासनातिशयात् ।

अनुसंधातुमिवेशामनुनेप्यन्नहह करुणविवशतां नीतः ॥ ५० ॥

त्वरितमभितो धावं धावं कृपातिशयात्मभो-

रतिसुकृतिनां कर्णेष्वोकारमत्र विवृण्वतः ।

अनभिबलपतः.....

स जयतितरां शश्वन्निःश्रेयसार्पणविभ्रमः ॥ ५१ ॥

असौ पुनरत्र निर्वर्तितावगाहविधिरतिवादितार्धनिदाघसंज्वरो निर-
ञ्जनहृदयसङ्घनिःशङ्कविहृतिमन्दिरं चिरंतनसुन्दरीसीमन्तसरणिमौक्तिकं
समस्तजगन्नमस्क्रियासंकेतशालिकान्तारमङ्गजानुरागसागरहरिणाङ्कपरि-
णताननं धुमणिमरीचिकोच्चयदुर्जयतमोनिषूदनमनतिकपायचेतसामह-
श्यगतिं पश्यतिस्म विश्वपतिम् ।

पुरत्रयी येन पुरा व्यधायि मन्दारमाला भवता रणेन ।

मन्दाकिनी यापि च मौलिभागे मन्दारमाला भवतारणेन ॥ ५२ ॥

निध्याय च निटिललोचनबद्धानतिरिद्धमवोचत ।

स्वर्धुनी प्रकृतितो जलाकृतिः कालिकाश्रितकुटुम्बपातिका ।

धूर्जटे त्वमपि पूर्तशेखरो हा तथापि कथमाश्रयन्ति वः ॥ ५३ ॥

इष्टातिथिं कृतकलामनसौरभेयी

मृष्टान्नहारमृगनाभिमुखैरुदाराम् ।

सेवाकृतं मयि गृहं श्रियमावहन्ति

सौवानना पशुपतेरिह संनिषत्ताम् ॥ ६३ ॥

दर्वीशरावौ कृतकङ्कणाभ्यां संविभ्रती पाणिसरोरुहाभ्याम् ।

पट्टांशुकं पाटलमुद्गहन्ती काचित्पुरस्तात् [करुणा] ममास्ताम् ॥ ६४ ॥

त्वमन्नपूर्णापि कृशासि मध्ये श्यामासि संफुल्लजपाभिरामा ।

छन्दोवनस्थाप्यवनप्रसक्ता यन्दारुमन्दारलताप्यपर्णा ॥ ६५ ॥

निरस्तवेलानियमं विमुक्तचिरन्तनागन्तुजनव्यवस्यम् ।

व्यसेपवेधः कृमिभेदचिन्त(ः)भगात्मजे नौमि तवान्नदानम् ॥ ६६ ॥

अपोभिरष्टादशभेदशालिरसैरिह त्वागतिरञ्जयित्रीम् ।

न स्तोत्रमीष्टे नलिनासहो(नो)ऽपि वाचं रसैर्वासयिता तदर्थैः ॥ ६७ ॥

आर्ये मुहुः केवलमर्थमत्रैः पुष्पासि वाचं न पुनः कदापि ।

भवत्स्वरूपप्रतिपादने किमतः प्रयातीयमशक्तिमत्ताम् ॥ ६८ ॥

प्राचीनवाचापि परं दुरापां त्वामीडितुं यत्त्वरते रसज्ञा ।

निदानमस्मिन्मवदीयदर्वीनिवेशदिव्यान्नरसामिलयः ॥ ६९ ॥

न स्तौति क्लृप्तान्नमयादिपोषा..... ।

संविभ्रतः स्वीयशरीरमात्रं जनस्य का वा जगति प्रशंसा ॥ ७० ॥

त्वामोषधिप्रस्यपतेस्तनूजां प्राचीनभिक्षाकपरिप्लवाक्षीम् ।

अकिंचनाग्रेसरमध्यगेषां वयं कथं विश्वसिमोऽन्नदात्रीम् ॥ ७१ ॥

न विद्यते पाकसमुद्यमस्ते नैकत्र (वा) भोक्तृजना मिलन्ति ।

जगन्नयीतृप्तिकरं तथापि चित्रीयते देवि तवान्नदानम् ॥ ७२ ॥

केलीकृते श्रीरिव सारसं वा वाणीव पाणौ मणिवल्लकीं वा ।

दधासि चेद्दम्ब विधूय दर्वी, कथं त्रिलोकी कुशलं लभेत ॥ ७३ ॥

वैषम्यशाली बलते जनेषु पदाब्जयोः शारदयोः प्रसादः ।
 हिताशनैरेषयितुं त्रिलोकां दधे तु (!) जागर्तुं तवाम्बिकायाः ॥ ७४ ॥
 ष्वस्थिता भर्तुरमुक्तपार्श्वमार्तातिथीनामवनं च भोज्यैः ।
 भवानि कर्तुं यदतिप्रवीणा गुणः किलायं कुलपालिकानाम् ॥ ७५ ॥
 आर्तिस्पृशामम्ब सुखामु(नु)भूते(ति)रापादि नानाखिलदेहमाजाम् ।
 आहारदाने नियमस्तवायमर्थे परेषामनघाय तप्ते ॥ ७६ ॥
 अशेषलोकावनमम्ब भोज्यैः कर्तव्यमित्येव करोषि बुद्ध्या ।
 तामालिदो (!) दासजनाभिपोषमावश्यकं प्राहुरधीश्वराणाम् ॥ ७७ ॥
 स्वार्थं प्रियं सर्वमितीरयन्ती मृपेतरा चागपि सा मृपैव ।
 आदिश्य किं पुष्यसि विश्वमन्ते स्वमम्ब संप्राप्तसमस्तकामा ॥ ७८ ॥
 कार्या न किं कान्तपदाब्जसेवा नास्ति श्रमः कापि न किं करीति ।
 अङ्गानि धन्ये स्वयमङ्गमाजां दर्वीमस्त्यज्य घृतां दधासि ॥ ७९ ॥
 त्वमेव दर्वाद्विघतः क्षुधार्तान्पुष्पासि भूयस्यपि दासलोके ।
 स्वपुत्ररक्षाविषये सवित्री परत्र न प्रत्ययमादधाति ॥ ८० ॥
 संतर्पयस्वम्ब सदान्नदानैरागन्तुलोकानपि पार(ल)यन्ती ।
 आद्यस्य भिक्षोरनपायि नित्यं जानानि धिनार्तिजनप्रयासान् (!) ॥ ८१ ॥
 भैक्ष्याय मातः प्रतिवीथि काश्यामितस्ततो यान्तमतिक्षुधा माम् ।
 आहूय वत्सेत्यनुवेलमन्नैर्विधेहि सौहित्यविशेषमाजम् ॥ ८२ ॥
 दर्व्यां प्रपद्ये तव रक्ष्यमाणे विहाय चिन्तां रमते वृषाङ्कः ।
 सघर्मिणी चेच्चरितानुरोधात्कुटुम्बिनः शर्म कुतस्ततोऽपि ॥ ८३ ॥
 प्रपद्यमन्त्रैः परिपोषयन्त्यामार्यं भवत्याममृतांशुमौलेः ।
 भिक्षाटनं प्राभवजृम्भितेषु श्रीडाविभेदेषु गणेष्यमासीत् ॥ ८४ ॥
 आतु(मात)र्भवप्रार्थनदैवमिन्दोरग्लान्तहृत्ताययणस्य काश्यम् ।
 क्षेमं भिबोर्भिक्षुकृतां च मातः क्षमेतरा त्वं कथमन्नपूर्णा ॥ ८५ ॥ (!)

अज्ञातमन्यैरमितान्नदानादैश्वर्यमैशं भवती न्यनः (व्यनक्ति) ।
 प्रकाशभावं प्रमदामुखेन प्रयाति गुप्तोऽसि(पि)भृशं किलार्थः ॥ ८६ ॥
 आस्तां नि.....श्मशानं वस्तां त्वचं वा विमु(वपु)रस्य मूर्तिम् ।
 कथं विघत्तामखिलं किलेदं सत्यन्नपूर्णे तव संविधाने ॥ ८७ ॥
 ईर्ष्या किमाशाय गिरं वितीर्य गणे सुराणां.....तौघे । (?)
 दिवानिशं देवि सुधान्नवृष्ट्या धिनोपि यच्चीप्यपि विष्टपानि ॥ ८८ ॥
 जगन्मुखारोपणकृत्कपालं पतिर्दधावित्ययशः प्रमार्ष्टुम् ।
 किमम्ब गृह्णासि करेण दर्वीं प्रतिक्षणं विश्वजनप्रतीक्ष्याम् ॥ ८९ ॥
 त्रैलोक्यकुक्षिभरिणा हरेण ताभ्यां च लम्बोदरपण्मुखाम्याम् ।
 अधिष्ठिते धाम्नि तवान्नभूमा जयत्ययं देवि जनार्तिहारी ॥ ९० ॥
 तवास्यदं दातुमरुद्गवीना(?)भाक्रान्तमुद्यानममर्त्यसालैः ।
 वेश्माभिचिन्तामणिभिः प्रणीतं विश्राणनेनास्य किमम्ब भारः ॥ ९१ ॥
 सर्वातिथि(थी)स्त्वं खलु सर्वकालं निश्चिन्तमन्नानि दिशस्यपर्णे ।
 न तत्र हेत्वन्तरमन्तरेण न्यग्रोधमालोम्रजयं प्रियं ते ॥ ९२ ॥
 मातर्विशालाक्षि महार्हचेल्लसगङ्गरागप्रभृतौ स्वभूर्तिम् ।
 सदोपयुक्ते यदि शैलधन्वा कथं तदा ते घटतेऽन्नदानम् ॥ ९३ ॥
 त्रैलोक्यसंतर्पणदानजन्मा दूरे गिरां त्वत्सुकृतातिरेकः ।
 आस्ते कपर्दी यदनुग्रहेण वेधोमुत्वामर्त्यविरामसाक्षी ॥ ९४ ॥
 सष्टुं प्रतिष्ठापयितुं जगन्ति हर्तुं तिरस्कर्तुमनुग्रहीतुम् ।
 पितामहाद्याः प्रभवन्ति यत्ते सवित्रि दर्वीविभवः स एषः ॥ ९५ ॥
 समाप्य नाथे सवनं द्वितीयमारब्धदीनागमनप्रतीक्षे ।
 नवीनमन्नं नगजे भवत्या प्रदीयतां प्रायुणिकाय मह्यम् ॥ ९६ ॥
 अपास्य पाण्मातुरमर्घपीतवक्षोजमम्यागतवत्सले त्वम् ।
 आगत्य वेगादमृतौदनं मे पिनाकपाणिप्रमदे प्रदेहि ॥ ९७ ॥

आनर्घमाणीकृशरापमध्यादातेन (?) कार्तस्वरदर्विकायाम् ।
 मैक्षेण दाक्षायणि पावनेन मनोरथं पूरय मामकीनम् ॥ ९८ ॥
 संतन्वतेव स्वमणीकलम्पटे.....पूपदेशाल्कृशतानुयोगात् ।
 हस्तेन कात्यायनि हन्त कामं विश्राणय श्रान्तिविनोदनं मे ॥ ९९ ॥
 हैयद्भवीनद्युतिशालिहस्तनखंपचं नव्यसितानमार्धम् ।
 करस्फुरत्काञ्चनमाजनात्ते भवानि दिव्यं दिश पायसान्नम् ॥ १०० ॥
 दृशोऽनुकम्पारसदीर्घिकाया नीलारविन्दैरिव निर्जहानैः (?) ।
 अपाङ्गपातैरनुगृह्य मातरामोदयान्नैरिममन्नपूर्णं ॥ १०१ ॥
 श्रान्तः क्षुधा सायमहर्मुखे वात्यन्नं दिश द्वारमुपैमि यावत् ।
 शिञ्जानमङ्गीरपदं समेत्य प्रयच्छ मे पार्वति तावदन्नम् ॥ १०२ ॥
 आविष्कृतप्रार्थनमप्यकाले वीतक्षुधं मां गिरिजे विधेहि ।
 प्रतीक्षते किं पृथुको जनन्याः स्तन्यामृतासारसमृद्धिवेलाम् ॥ १०३ ॥
 अवश्यकर्तव्यतयानुवेलं महान्ति कर्माणि सदा दिशन्ति ।
 पर्याप्तमन्त्र प्रतिपादयान्नं कर्तुं न किञ्चित्क्षमते बुभुक्षुः ॥ १०४ ॥
 नित्यान्नदे मे निजमूर्तिभारमचिन्तयित्वाशनमर्पयेथाः ।
 आदाय दर्वा क्वचिदासिकायै जगज्जनन्याः समयः कुतस्ते ॥ १०५ ॥
 दूरे क्षिपन्ती गुणदोषञ्चिन्तामिष्टाशनैरेषय मामनव्यम् ।
 निजे तनूजे किल निर्गुणेऽपि व्यनक्ति वात्सल्यमरं सवित्री ॥ १०६ ॥
 अन्नार्थिनं मां यदि चेद्गुणोपि रूपापराची गणये किमन्यत् ।
 ॥ १०७ ॥

दर्वापायसभाजने कलयता युग्मेन दृष्टाल्लयो-

रमत्सूद्विभावितत्रिजगतीमिशाकनेत्रोत्सवा ।

वाचालाभरणं महानसगृहादन्नोपहारेच्छया

निर्यान्ती परदेवता मम मुहुश्चिन्तापयं गाहताम् ॥ १०८ ॥

स्तन्यास्वादकृते निरुध्य पुरतः संतन्वते प्रार्थनां

सेनान्ये सति पूर्वकायमसकृत् स्थित्या दिशन्ती स्तनौ ।

अस्तस्येदपय कणां(णा)प्रणयिनो हस्तेन वक्त्रादुमां(मा)

। मृष्टान्नार्पणमर्थिनां विदधती(ती)मेघा महा(या)लम्ब(म्ब्य)ते ॥ १०९

सोरसेरमलीकचित्रकपरामर्शी श्रमाम्बोर्लव

दिव्यास्ते व्यजनानिलाद्धरचलोत्तंसं दधाना मुखम् (?) ।

चेतो मे न जहातु सा भगवती कृत्वातिथेर्यो कृपा-

माशी[राशि]परा गिरीशवसति प्रत्यावजन्ती जनैः ॥ ११० ॥

दृढभक्तिरङ्गितक्रमामथ मश्यन्नधिकालि देवताः ।

अविगाढपरं मनोगिरामधितानन्दमन्दमास्तिकः ॥ १११ ॥

आर्यश्चक्रसरोवगाहनियमैरश्रान्तयात्राक्रमै-

रस्माक द्विजनौहितीविरचनैरावश्यकैरध्वरैः ।

विद्याव्याकरणैश्च शिष्यसदसे विश्वेशमाराधयन्

बाधूलान्वयमौलिरावसदसौ वाराणसीमृद्धिमान् ॥ ११२ ॥

प्रालेयाद्रिसुतासहायभजनप्रेमानुबन्धस्पृशे

विद्याशीलविनीत * * * * * पो विश्राणनासङ्गिने ।

सैणपराञ्जुखाय * * * * * करणामूर्ति संविभ्रते,

मूर्धा संनतिमप्रजाय महते मोदान्मुहुः कुर्महे ॥ ११३ ॥

इति श्रीबाधूलकुलत्रलधिवीस्तुभस्यातिरात्रयाजिन साहिल्यगुरो फनवाठपाठविरुदा-

ङ्गस्य वेद्वृदेशसुमतिसहधर्मिणीगण्यनन्तम्मागर्भशुक्तिमुक्तामणे सगरपुत्रवरीकृतस्य

वृत्तौ चम्पूकाव्ये यात्राप्रबन्धे परिपूर्तिशोभितविलासो नाम नवम आश्वास ॥

वीतस्पृहाय विरजस्तमसे समस्तशास्त्र[धृति]स्मृतिविदे समदर्शनाय ।

सिद्धाशिषे भगवदङ्घ्रिसमस्तभक्तिसान्द्रप्रसन्नमनसे सदसे नमोऽस्तु ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।